

Javnodiplomatsko djelovanje Narodne Republike Kine povezano s krizom izazvanom pandemijom bolesti Covid-19

Gotovina, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:303576>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

Ana Gotovina

DIPLOMSKI RAD

**Javnodiplomatsko djelovanje Narodne Republike Kine povezano
s krizom izazvanom pandemijom bolesti COVID-19**

Zagreb, travanj 2021.

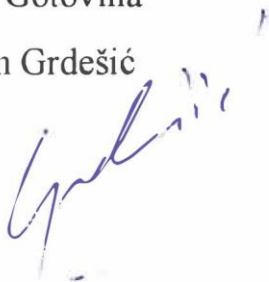
**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

**DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ DIPLOMACIJA I
MEĐUNARODNI ODNOSI**

**Javnodiplomatsko djelovanje Narodne Republike Kine povezano
s krizom izazvanom pandemijom bolesti COVID-19**

KANDIDATKINJA: Ana Gotovina

MENTOR: Prof.dr.sc. Ivan Grdešić

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Grdešić', is positioned below the text of the mentor's name.

Zagreb, travanj 2021.

LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Ana Gotovina, svojim potpisom jamčim da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuje popis korištene literature.

Izjavljujem da nijedan dio diplomskog rada nije prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

U Zagrebu, 29. 4. 2021.

Studentica:

_____

SAŽETAK

Jedna od najaktualnijih globalnih političkih tema jest ona povezana s pandemijom bolesti COVID-19. Riječ je o zdravstvenoj krizi globalnih razmjera koja ima goleme posljedice na svjetsku ekonomiju, međunarodne političke odnose i dosadašnji način života. Predmet istraživanja predočenoga u radu jest djelovanje javne diplomacije NR Kine u krizi izazvanoj pandemijom bolesti COVID-19. NR Kina poslužila je kao primjer u istraživanju učinkovitosti javnodiplomatskog djelovanja i nužnosti razvoja javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima. Cilj ovog rada bio je istražiti i opisati djelovanje javne diplomacije NR Kine tijekom 2020. godine, tako da se opišu ciljevi, provedba javnodiplomatskih aktivnosti i postignuti rezultati. Hipoteze smo testirali istraživanjem slučaja. Metoda studije slučaja odabrana je kao eksploratorna i deskriptivna metoda istraživanja kojom smo namjeravali dobiti dublji uvid u istraživani fenomen. Studija slučaja provedena je sekundarnom analizom podataka iz medijskih, znanstvenih i javno dostupnih službenih izvora. Prvom hipotezom željeli smo istražiti kreira li javna diplomacija, kao dio vanjskopolitičke i diplomatske strategije djelovanja pojedine države, važan doprinos u realizaciji postavljenih državnih ciljeva. Rezultati našeg istraživanja na primjeru NR Kine upućuju na veliki potencijal javne diplomacije u suvremenome globaliziranome i medijaliziranom svijetu, kao i na to da je potrebno sinergijski povezati niz javnodiplomatskih alata kako bi se polučio određen rezultat. Naša druga hipoteza glasila je da je javno diplomatsko i političko djelovanje NR Kine u vrijeme epidemije bolesti COVID-19 primjer uspješne primjene suvremenih diplomatskih tehnika i posebice javne diplomacije. Naši rezultati upućuju na to da ta hipoteza može biti samo djelomično prihvaćena. Naime, s jedne je strane NR Kina demonstrirala moć u uporabi klasičnih i novih medija u javnoj diplomaciji te moć javne diplomacije realizirane humanitarnim, ekonomskim i znanstveno-tehnološkim angažmanom. S druge strane propustila je potpuno iskoristiti iskustva stečena u krizi s virusom SARS-a. Proces koji smo istražili i opisali u ovoj studiji slučaja još uvijek traje i nije moguće donositi konačne zaključke o njemu. No, naše istraživanje obuhvaća razdoblje od godinu dana i daje uvid u suočavanje javne diplomacije NR Kine s krizom sve do početka široke svjetske uporabe cjepiva protiv bolesti COVID-19 koja označuje ulazak svijeta u novu fazu borbe protiv pandemije.

Ključne riječi: NR Kina, javna diplomacija, COVID-19, zdravstvena kriza, studija slučaja.

SUMMARY

COVID-19 pandemic is one of the most current global political topics. It is a health crisis of global proportions that has significant consequences for the world economy, international political relations, and the overall way of life so far. The research presented in the paper analyses the activities in the public diplomacy of the People's Republic of China (PRC) in the crisis caused by the COVID-19 pandemic. The People's Republic of China has served as an example in researching the effectiveness of public diplomacy actions and the necessity of developing public diplomacy in contemporary international relations. The research aimed to investigate and describe the effect of public diplomacy of the People's Republic of China during 2020, by exploring the goals, the way of conducting activities in public diplomacy and the achieved results. We tested the hypotheses by conducting a case study. The case study method was chosen as an exploratory and descriptive research method by which we intended to gain a deeper insight into the researched phenomenon. The case study was conducted by secondary data analysis from media, scientific and publicly available official sources. With the first hypothesis, we wanted to witness that public diplomacy as part of the foreign policy and diplomatic strategy of the individual country contributes to the realisation of set state goals. The results of our research on the example of the People's Republic of China indicate the great potential of public diplomacy in the modern globalised and mediatised world, as well as the need to synergistically connect numerous public diplomatic tools to obtain a certain result. Our second hypothesis questioned that the public diplomatic and political action of the PRC at the time of the COVID-19 epidemic was an example of the successful use of modern diplomatic techniques and especially public diplomacy. Our results suggest that this hypothesis can only be partially accepted. On the one hand, the People's Republic of China demonstrated the power of using traditional and new media in public diplomacy and the power of public diplomacy realised through humanitarian, economic and scientific engagement. However, on the other hand, it failed to make full use of the experience gained in the crisis caused by SARS. The process we investigated and described in this case study is still ongoing and it is not possible to draw definitive conclusions about it. However, our research covers one year and provides insight into the public diplomacy of the People's Republic of China in the crisis until the beginning of widespread use of the vaccine against COVID-19, which marks the arrival of a new phase of the pandemic.

Keywords: People's Republic of China, public diplomacy, COVID-19, crisis, case study.

POPIS KRATICA

ADB – Asian Development Bank/ Azijska banka za razvoj

ASEAN – Udruženja država jugoistočne Azije

CAFIU – Chinese Association for International Understanding/ Kinesko udruženje za međunarodno razumijevanje

CCTV – China Central Television/Kineska središnja televizija

CIA – Central Intelligence Agency/ Središnja obavještajna agencija

CNP – Comprehensive national power/ Sveobuhvatna nacionalna moć

COVID-19 – Coronavirus disease 2019

CPAFFC – Chinese People's Association for Friendship with Foreign Countries/ Kinesko narodno udruženje za prijateljstvo sa stranim zemljama

CPPCC – Kineska narodna savjetodavna konferencija za politiku/ Kineska narodna savjetodavna konferencija za politiku

CPIFA – Chinese People's Institute of Foreign Affairs/ Kineski narodni institut za vanjske poslove

CRI – China Radio International/ Kineski internacionalni radio

GAPP – General Administration of Press and Publications/ Glavna uprava za medije i publikacije

G8 – Skupina industrijski najrazvijenijih i gospodarski najmoćnijih zemalja svijeta

KPK – Komunistička partija Kine

MVP – Ministarstvo vanjskih poslova

NATO – Sjevernoatlantski savez

NPC – National People's Congress / Nacionalni narodni kongres/

NR Kina – Narodna Republika Kina

PLA – People's Liberation Army /Narodnooslobodilačka vojska NR Kine

PRC – People's Republic of China/Narodna Republika Kina

SAD – Sjedinjene Američke Države

SARS – Severe acute respiratory syndrome /Teški akutni respiratorni sindrom

SARFT – The State Administration of Radio, Film and Television/ Državni ured za radio, film i televiziju

SCIO – State Council Information Office/ Ured Državnog vijeća za informiranje

SIIO – State Information Internet Office/ Državni ured za informiranje putem interneta

UN – Ujedinjeni narodi

UNDP – United Nations Development Programme/ Program Ujedinjenih naroda za razvoj

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/ Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu

UNICEF – United Nations International Children’s Emergency Fund/ Međunarodni fond za djecu Ujedinjenih naroda

VSO – Voluntary Services Overseas/ Udruga prekomorskih volonterskih udruga

WHO – World Health Organization /Svjetska zdravstvena organizacija

WHC – Wuhan municipal health commission/ Općinsko povjerenstvo za zdravstvo u Wuhanu

WTO – World trade organization/ Svjetska trgovinska organizacija

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
SUMMARY	5
POPIS KRATICA.....	6
SADRŽAJ.....	8
1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	2
1.2. Teorijska ishodišta i razvoj hipoteza.....	2
1.3. Metoda i tijek istraživanja.....	4
1.4. Struktura rada	7
2. KONCEPT JAVNE DIPLOMACIJE	9
2.1. Što je javna diplomacija?	9
2.2. Akteri i sadržaj javne diplomacije.....	9
2.3. Instrumenti javne diplomacije.....	11
2.4. Meka moć i propaganda u javnoj diplomaciji.....	11
2.5. Utjecaj političkog sustava na javnu diplomaciju.....	13
2.6. Javna diplomacija u kriznoj situaciji.....	14
3. NARODNA REPUBLIKA KINA	17
3.1. Uređenje NR Kine.....	17
3.2. Sloboda medija i ljudska prava u NR Kini.....	17
3.3. Vanjska politika i diplomacija NR Kine	19
3.4. Javna diplomacija NR Kine.....	24
3.5. Koncept meke moći u NR Kini	27
3.6. Javnodiplomatski akteri u NR Kini	29
3.7. Nevladini akteri u javnoj diplomaciji.....	35
3.8. Instrumenti javne diplomacije NR Kine.....	38
3.9. Iskustva NR Kine stečena u krizi prouzročenoj virusom SARS-a.....	40
4. STUDIJA SLUČAJA: DJELOVANJE JAVNE DIPLOMACIJE NR KINE U KRIZI PROUZROČENOJ PANDEMIJOM BOLESTI COVID-19.....	46
4.1. Okolnosti koje su potaknule javnodiplomatsku aktivnost	46
4.2. Ciljevi javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj epidemijom bolesti COVID-19.....	47
4.3. Način i tijek provedbe javnodiplomatskih aktivnosti.....	48
4.3.1. Prosinac 2019. godine.....	48

4.3.2.	Siječanj 2020. godine.....	48
4.3.3.	Veljača 2020. godine	50
4.3.4.	Ožujak 2020. godine	52
4.3.5.	Travanj 2020. godine	54
4.3.6.	Svibanj 2020. godine	56
4.3.7.	Lipanj 2020. godine	57
4.3.8.	Srpanj 2020. godine	59
4.3.9.	Kolovoz 2020. godine.....	60
4.3.10.	Rujan 2020. godine	62
4.3.11.	Listopad 2020. godine	63
4.3.12.	Studeni 2020. godine.....	64
4.3.13.	Prosinac 2020. godine	65
4.4.	Dosad postignuti ciljevi javne diplomacije NR Kine.....	67
5.	RASPRAVA	69
6.	ZAKLJUČAK	75
	LITERATURA	77

1. UVOD

Jedna od najaktualnijih globalnih političkih tema jest ona povezana s pandemijom bolesti COVID-19. S obzirom na to da je riječ o zdravstvenoj krizi globalnih razmjera koja ima goleme posljedice na svjetsku ekonomiju, međunarodne političke odnose i dosadašnji način života, brojne zemlje u ovoj epidemiji osjećaju nužnost osnaživanja javnodiplomatskih aktivnosti kao napora usmjerenih ne samo na prevladavanje političkih nego i ekonomskih poteškoća koje je ova kriza donijela. U fokusu našeg istraživanja je država koja je krizu generirala – Narodna Republika Kina. To je prva zemlja koja se suočila s naglom i nenadanom krizom prouzročenom bolešću COVID-19, pa nije mogla potražiti kako medicinske tako ni političke ili komunikacijske uzore u drugim zemljama. No NR Kina se već jednom suočila sa sličnom krizom, onom povezanom s virusom SARS-a, a neadekvatna ukupna reakcija na krizu, pa tako i ona javnodiplomska imala je štetne posljedice na njezinu ekonomiju i ugled u svijetu. Reakcija NR Kine na krizu prouzročenu bolešću COVID-19 može nam pružiti informacije o tome što je naučila iz prijašnjeg iskustva i do koje mjere je postala otvorenija i transparentnija u suočavanju s krizom.

Nadalje, NR Kina se u posljednjem desetljeću nameće kao druga vodeća svjetska ekonomska sila koja ima ambicije u bliskoj budućnosti preteći i Sjedinjene Američke Države (SAD). Ekonomski uspjeh otvorio joj je mnoga vrata i omogućio službenom Pekingu pozicionirati se kao 'svjetski igrač', što je brojne vlade i poslovne subjekte učinilo nervoznima i zabrinutima. Od 2008. godine mijenja se percepcija NR Kine u svijetu, ali i njezina vanjska politika i diplomacija. Strani promatrači počinju doživljavati kinesku diplomaciju i vanjsku politiku kao asertivniju, arogantniju, pa čak i agresivniju nego prije. Diplomatski stil NR Kine postao je neumoljiviji. U tom je kontekstu potrebno analizirati njezine napore da trenutnu krizu iskoristi kako bi zadržala pozitivan ugled i utjecaj u svjetskim razmjerima. Prijašnje iskustvo s krizom SARS-a, ekonomski razvoj, međunarodni položaj i stupanj demokratizacije kineskog društva kontekstualiziraju i snažno određuju javnodiplomatske napore te zemlje vezane za aktualnu krizu. NR Kina je zbog toga što je zemlja iz koje je potekao novi oblik koronavirusa bila vrlo negativno atribuirana od mnogih građana i predstavnika vlasti drugih svjetskih zemalja, a njezina ekonomija je pretrpjela štetu.

1.1. Predmet i cilj rada

Naše istraživanje zahvaća područje javne diplomacije, a predmet istraživanja je djelovanje javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj pandemijom bolesti COVID-19. Dodatna pozornost će se posvetiti kontekstu unutar kojeg djeluje javna diplomacija te zemlje u smislu prethodnih iskustava povezanih sa zdravstvenim krizama, ekonomske snage te demokratizacije i transparentnosti komunikacijskih procesa u njoj. NR Kina poslužit će nam i kao primjer u istraživanju učinkovitosti javnodiplomatskih djelovanja i nužnosti razvoja javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima.

Cilj rada je istražiti djelovanje javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj bolešću COVID-19 tijekom 2020. godine na način da će se istražiti i opisati: (a) ciljevi, (b) način provođenja javnodiplomatskih aktivnosti i (c) postignuti rezultati. Na temelju primjera želi se pokazati jedan od načina na koji država može djelovati ili ne djelovati da bi suzbila, prikrila ili redefinirala negativne odjeke odluka državnih tijela i potaknula pozitivno valoriziranje određene nacije i politike njezinih državnih tijela u svijetu. Također se želi propitati ima li javna diplomacija alate i mogućnosti da ublaži negativne posljedice određenih odluka ili pojava u kriznim situacijama i može li utjecati na kreiranje pozitivnog dojma o državi.

1.2. Teorijska ishodišta i razvoj hipoteza

Teorijska ishodišta našeg istraživanja dijelom su u području diplomacije i međunarodnih odnosa, a dijelom u području komunikacijskih znanosti i odnosa s javnošću (Skoko, 2009). Naime, svi programi javne diplomacije imaju primarnu odgovornost objasniti i braniti politike vlade neke zemlje u inozemnoj javnosti, dakle, javno djelovati. Javna diplomacija ima važnu ulogu u ukupnim diplomatskim aktivnostima, jer današnja vanjska politika uvelike ovisi o tome je li javno prihvaćena ili ne (Signitzer i Coombs, 1992, str. 141). Svrha javne diplomacije nipošto ne smije biti samo promocija vladine politike. Tada će zasigurno biti suvišna i uzaludna osim ako vlada ionako ne uživa povjerenje i popularnost (Skoko, 2009, str. 67). Usprkos svojem imenu javna diplomacija primarno se ne obraća 'općoj javnosti' neke zemlje nego eliti, tvorcima mišljenja i donositeljima odluka ciljane zemlje (Tench i Yeomans, 2006, str. 132). Javna diplomacija uključuje komponente odnosa s javnošću, brendiranja pojedinih područja i regija (engl. *place branding*) i kriznog komuniciranja (Gilboa i Magen, 2016, str. 331). Javna diplomacija i krizno komuniciranje dijele neke konceptualne sličnosti: oba su instrumenti usmjereni na postizanje sličnih ciljeva – popraviti ili poboljšati ugled i/ili riješiti sukob ili krizu i postići mir i stabilnost. Obje aktivnosti mogu se okarakterizirati kao strateški komunikacijski

napori, a javnu diplomaciju u situaciji krize možemo shvatiti kao jednu od tehnika upravljanja krizom (Auer, 2016, str. 128). Rosenthal, Charles i 't Hart (1989, str. 10) definiraju političku krizu kao „ozbiljnu prijetnju osnovnim strukturama ili temeljnim vrijednostima i normama društvenog sustava, koji – uz vremenski pritisak i krajnje neizvjesne okolnosti – zahtijeva donošenje kritičnih odluka“. Neke krize su iznenadne, ali većinu se može predvidjeti (Auer, 2016, str. 121). Politička, zdravstvena i ekonomska kriza u NR Kini prouzročena iznenadnom i neočekivanom epidemijom novog koronavirusa zahtijevala je akciju u kojoj će biti objedinjeni i elementi javne diplomacije i elementi kriznog komuniciranja. U ovom trenutku (za postavljanje hipoteza) važni su nam bili, osim širih teorijskih uvida iznesenih u drugom poglavlju, i empirijski uvidi u javnodiplomatsko djelovanje u situacijama političkih i drugih kriza. Najprije smo na temelju cilja istraživanja postavili četiri radna istraživačka pitanja koja će odrediti i tijek istraživanja:

IP1: Koje su glavne posljedice za međunarodni ugled NR Kine proistekle iz činjenice da je ishodište epidemije bolesti COVID-19?

IP2: Koji je glavni cilj javnodiplomatskih aktivnosti NR Kine povezanih s krizom izazvanom epidemijom bolesti COVID-19?

IP3: Kojim se glavnim metodama koristi NR Kina u javnodiplomatskim aktivnostima povezanima s krizom prouzročenom epidemijom bolesti COVID-19?

IP4: Koji su glavni rezultati postignuti javnodiplomatskim aktivnostima NR Kine u krizi prouzročenoj epidemijom bolesti COVID-19?

Empirijska istraživanja uloge javne diplomacije u prijašnjim kriznim situacijama pokazuju da javna diplomacija može biti vrlo učinkovita u njihovu prevladavanju. Vaxevanidou (2017) je istraživala primjer Grčke koja je bila u ekonomskoj krizi i zbog toga u domaćoj i stranoj javnosti bila percipirana negativno. Na temelju svojih rezultata zaključila je da su javnodiplomatske aktivnosti vrlo važne u stvaranju pozitivnog ugleda i brendiranju zemlje. Istraživanje koje su proveli Lee i Kim (2020) o ulozi javne diplomacije Južne Koreje u saniranju posljedica krize prouzročene bolešću COVID-19 pokazuje da je uspješnim korištenjem javne diplomacije postignut pozitivan rezultat. Davis Cross i La Porte (2017) u svojoj studiji slučaja istražile su specifične metode javne diplomacije kojima je Europska unija uspjela održati svoj ugled u SAD-u tijekom nekoliko kriza s kojima se suočavala od 2003. do 2012. godine. Pružile su jasne dokaze da je moguće održati dobar ugled i prevladati negativnu percepciju u javnosti (koja je neizbježiva nakon pojave krize) pravilnom uporabom

javnodiplomatskih alata. Zaharna (2010) u svojoj knjizi *Battles to Bridges* jedno poglavlje posvećuje javnoj diplomaciji u krizi. Na primjeru krize u SAD-u izazvane terorističkim napadom 9. rujna 2001. godine pokazuje kako iznenadna kriza može uzrokovati dramatičan preokret u ugledu jedne zemlje. Nakon toga terorističkog napada slika o Americi bila je povezana gotovo isključivo s pitanjima sigurnosti, a nakon globalnih izljeva simpatija i podrške slijedio je val antiamerikanizma. Od 2001. do 2004. godine američki komunikacijski problem je rastao (Zaharna, 2010, str. 11). U knjizi se opisuje 'post-9/11' javnodiplomatska kampanja koja je bila usmjerena na „osvajanje srca i uma arapskoga i islamskog svijeta“ (Zaharna, 2010, str. 29). Iako je kampanja uvela neke inovativne inicijative, rezultat je bilo dodatno nepovjerenje i narušavanje američke vjerodostojnosti. No ti su pokušaji istodobno pomogli oblikovati smjer budućih američkih inicijativa javne diplomacije. „Zapravo, kako se bitka za srce i um nastavljala od 2005. do 2008. godine, inicijative američke javne diplomacije postajale su kreativnije i više se fokusirale na izravan kontakt osobe s osobom, ali i na sveukupnu američku javnu diplomaciju“ (Zaharna, 2010, str. 53). Ona tom knjigom pokazuje koliko javna diplomacija može biti neefikasna, ali i suprotno. Javnodiplomatske aktivnosti usko su vezane za ukupne aktivnosti neke države i ne mogu izolirano polučiti određen cilj, ali mogu pomoći u postizanju ciljeva ako su prilagođene vremenu i ukupnomu širemu političkomu i društvenom kontekstu unutar kojega se provode.

Na temelju empirijskih i teorijskih uvida koncipirali smo na ovaj način prvu hipotezu:

H1: Javna diplomacija kao dio vanjskopolitičke i diplomatske strategije djelovanja pojedine države daje važan doprinos realizaciji postavljenih državnih ciljeva.

Tu ćemo hipotezu testirati na primjeru NR Kine, pa smo drugu hipotezu formulirali ovako:

H2: Javnodiplomatsko i političko djelovanje NR Kine u vrijeme epidemije bolesti COVID-19 primjer je uspješne upotrebe suvremenih diplomatskih tehnika i posebice javne diplomacije.

Istraživačka pitanja u procesu testiranja hipoteza određivat će fokus našeg istraživanja (posljedice za međunarodni ugled NR Kine, cilj javnodiplomatskih aktivnosti, korištene metode i glavni postignuti rezultati).

1.3. Metoda i tijek istraživanja

Hipoteze smo ispitali s pomoću studije slučaja. Metoda studije slučaja odabrana je kao eksploratorna i deskriptivna metoda istraživanja kojom smo namjeravali dobiti dublji uvid u

istraživani fenomen. Provedena je sekundarnom analizom podataka iz medijskih izvora, znanstvenih izvora, javnodostupnih službenih izvora i stručnih istraživanja. Tijekom istraživanja i evaluacije rezultata koristili smo metode analize i deskripcije u razumijevanju sadržaja različitih izvora, logičke metode analize podataka kao što su indukcija i dedukcija, te komparativnu metodu kao postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica.

Središnja je tendencija među svim vrstama studije slučaja rasvjetljavanje neke odluke ili skupa odluka: *zašto* su poduzete, *kako* su provedene i s kojim *rezultatom* (Schramm, 1971, str. 6). Tkalac Verčić, Sinčić Ćorić i Pološki Vokić (2010) napominju da se studija slučaja zasniva na detaljnoj analizi pojedinih slučajeva. „Razlikovna karakteristika studije slučaja jest činjenica da se informacije prikupljaju kako bi se dobio kontekst unutar kojega se svrstavaju i objašnjavaju uzročno-posljedični odnosi“ (str.70). Tkalac Verčić i sur. (2010) napominju da studija slučaja podrazumijeva primjenu različitih metoda kako bi se detaljno analizirao jedan ili više odabranih slučajeva koji se odnose na istu ili sličnu temu odnosno problem istraživanja (str. 94). U studiji slučaja, navode te autorice, odabiru se slučajevi bogati informacijama, a analiza je holistička i uzima u obzir kontekst (str. 94). U holističkoj perspektivi fenomen koji se istražuje shvaća se kao složena cjelina. Fokus je na međuovisnosti pojedinih elemenata, a nalazi istraživanja trebaju se smjestiti u društveni i vremenski kontekst (Tkalac Verčić i sur., 2010, str. 20). Metoda analize slučaja koristi se da bi se bolje razumjela bit problema ili izvele neke općenitije tvrdnje u analiziranom objektu ili problemu. Analizu slučaja kao metodu odabire se ako se želi odgovoriti na pitanja „kako“ ili „zašto“ se dogodio određeni događaj ili situacija te ako se istražuju neki suvremeni fenomeni unutar konteksta stvarnoga životnog okruženja (Verčić i sur., 2010, str. 94).

Tkalac Verčić i sur. (2010) razlikuju tri tipa studije slučaja: (a) izviđajni tip, (b) opisni tip i (c) uzročni (kauzalni) tip (str. 94). Slučajevi koji se analiziraju mogu biti pojedinci, grupe, organizacije, kulture ili države, a često se temelje na analizi pojedinačnog primjera (str. 95) kao što je slučaj i u našoj analizi kojoj je predmet istraživanja država NR Kina unutar konteksta krize prouzročene bolešću COVID-19, a s fokusom na javnodiplomatska sredstva korištena u njezinu prevladavanju na unutarnjem i međunarodnom planu.

Prema Tkalac Verčić i sur. (2010) pojedini slučaj može se obrađivati u longitudinalnoj studiji, slučaj se može obrađivati u provjeravanju neke dobro oblikovane teorije, može se proučavati jedinstven ili ekstremni slučaj, može se proučavati slučaj koji je reprezentativan ili tipičan za pojavu koja se istražuje te se može istraživati slučaj koji predstavlja otkriće (str. 95). Upravo stoga smo smatrali da je studija slučaja pogodna metoda za testiranje naših hipoteza. S obzirom

na to da naša prva hipoteza polazi od teorijskih uvida o javnoj diplomaciji i pretpostavlja da javna diplomacija kao dio vanjskopolitičke i diplomatske strategije djelovanja pojedine države daje važan doprinos u realizaciji postavljenih ciljeva, metodom studije slučaja smo na primjeru NR Kine testirali tu teoriju – odnosno, studija slučaja poslužila je za provjeravanje već oblikovane teorije. No, studija slučaja poslužila nam je i za proučavanje reprezentativnog slučaja uporabe suvremenih diplomatskih tehnika i javne diplomacije. Tako smo našom studijom slučaja istraživali drugu hipotezu da je javno diplomatsko i političko djelovanje NR Kine u vrijeme pandemije bolesti COVID-19 primjer uspješne upotrebe suvremenih diplomatskih tehnika i posebice javne diplomacije.

U našoj studiji slučaja primjenjivali smo metodu sekundarne analize primarnih pisanih podataka koji se mogu podijeliti u četiri skupine: (a) znanstveni uvidi i istraživanja, (b) medijski napisi, c) javni službeni izvori i (d) stručna istraživanja. Medijski napisi i javni službeni izvori bili su glavni primarni izvor podataka jer se javno diplomatska aktivnost vodi u javnom prostoru, a upravo medijski napisi poslužili su kao najbolji izvor i ogledalo uspješnosti javno diplomatskih aktivnosti koje je NR Kina provodila tijekom krize prouzročene epidemijom bolesti COVID-19. Znanstvenih izvora je malo jer je riječ o novom fenomenu, pa su time novinski izvori i stručne analize bili dragocjeniji izvori. Znanstvene izvore tražili smo putem aplikacije Google Scholar i ključnih riječi: *China; public diplomacy; diplomacy; COVID-19; Coronavirus; China and USA; public diplomacy in crisis*. Novinske izvore tražili smo putem aplikacije Google Search i ključnih riječi: *China and COVID-19; China and Coronavirus; China medical aid; China and USA, coronavirus cases in China*. Za svaki od tih pojmova zasebno smo tražili informacije selektirajući svaki analizirani mjesec. Najveći korpus izvora podataka činili su novinski članci. U prvoj fazi selekcije odabrali smo 281 novinski članak/objavu na društvenoj mreži, a kao relevantne za studiju slučaja izdvojili smo 150 novinskih članaka/objava na društvenim mrežama.

Smatrali smo da nije dovoljno proučavati neko kratko razdoblje jer se tijekom vremena mijenjala dinamika suočavanja NR Kine s krizom. Stoga smo odabrali proučavati razdoblje od 12 mjeseci, od prosinca 2019. godine do prosinca 2020. godine. Na taj smo način obuhvatili jednogodišnje razdoblje unutar kojega su se jasno mogli iskristalizirati ciljevi, način provođenja i rezultati javnodiplomatskih aktivnosti. Nacrt analize načinjen je:

- (a) Sukladno Schrammu (1971, str. 6) i postavljenim istraživačkim pitanjima, analizu smo podijelili na tri osnovne sastavnice: zašto su odluke poduzete, kako su provedene i s

kojim rezultatom. Tako smo definirali glavne teme studije kako to preporučuju Tkalac Verčić i sur., (2010, str. 95).

(b) U skladu s Tkalac Verčić i sur. (2010, str. 95) podijelili smo istraživanje na 12 mjeseci, odnosno razdoblje od mjesec dana bilo nam je svojevrsna jedinica analize.

(c) Unutar svakog mjeseca kao jedinice analize promatrani fenomen analizirali smo na temelju ovih elemenata:

- unutarnji kontekst i događanja u NR Kini
- pomoć drugim zemljama i utrka u razvoju cjepiva
- propagandne aktivnosti NR Kine
- odnos NR Kine i SAD-a
- odnos NR Kine i drugih zemalja.

(d) Sintezom i analizom sekundarnih podataka izdvojili smo nekoliko cjelina:

- U odnosu na razloge poduzetih akcija koje smo analizirali (*potaknuti pitanjima u kojim okolnostima i s kojim ciljem*) podatke smo grupirali na:
  - unutarnje razloge
  - razloge vezane za SAD
  - razloge vezane za ostale zemlje.
- U odnosu na način i tijek provedbe (*kako*) podatke smo grupirali na:
  - unutarnje aktivnosti
  - aktivnosti vezane za SAD
  - aktivnosti vezane za druge zemlje.
- U odnosu na postignute ciljeve (*rezultati*) podatke smo grupirali na:
  - postignute unutarnje ciljeve
  - postignute ciljeve u odnosu sa SAD-om
  - postignute ciljeve u odnosu s drugim zemljama.

Takva analitička matrica omogućila nam je testiranje hipoteza, ali i pronalazak odgovora na istraživačka pitanja koja su zadirala u određene specifičnosti javnodiplomatskog odnosa NR Kine prema krizi prouzročenoj bolešću COVID-19 te pružila uvid u širi kontekst promatranog fenomena.

1.4. Struktura rada

Nakon uvodnog dijela (predmet i cilj rada, teorijska ishodišta i razvoj hipoteza, metoda i tijek istraživanja) rad smo podijelili na pet glavnih cjelina. Drugo poglavlje (Koncept javne

diplomacije) obuhvaća šire teorijske uvide u koncept javne diplomacije. Ovaj je dio rada podijeljen na nekoliko potpoglavlja: Što je javna diplomacija?, Akteri i sadržaj javne diplomacije, Meka moć i propaganda u javnoj diplomaciji, Utjecaj političkog sustava na javnu diplomaciju i Javna diplomacija u kriznoj situaciji. Treće poglavlje (Narodna Republika Kina) odnosi se na sam objekt našeg istraživanja – Narodnu Republiku Kinu. Željeli smo pružiti uvid u društveno uređenje, medijske slobode i diplomatske aktivnosti te zemlje. Ovaj smo dio rada također podijelili na nekoliko potpoglavlja: Uređenje NR Kine, Sloboda medija i ljudska prava u NR Kini, Vanjska politika i diplomacija u NR Kini, Javna diplomacija NR Kine, Koncept meke moći u NR Kini, Javnodiplomatski akteri u NR Kini, Nevladini akteri u javnoj diplomaciji, Instrumenti javne diplomacije i Iskustva NR Kine stečena u krizi s virusom SARS-a. Nakon što smo u ovim poglavljima pružili detaljnu teorijsku sliku javne diplomacije i same NR Kine kao predmeta našeg proučavanja u četvrtom poglavlju rada (Studija slučaja: djelovanje javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj pandemijom bolesti COVID-19) detaljno smo izložili analizu slučaja kojom smo propitivali djelovanje NR Kine u ovoj krizi. I ovaj smo dio rada podijelili na nekoliko potpoglavlja: Okolnosti koje su potaknule javnodiplomatsku aktivnost, Ciljevi javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj pandemijom bolesti COVID-19, Način i tijek provedbe javnodiplomatskih aktivnosti (pri analizi aktivnosti analiziran je svaki mjesec zasebno) i Do sada postignuti ciljevi javne diplomacije NR Kine. Peto poglavlje (Rasprava) evaluira i kontekstualizira podatke dobivene studijom slučaja, a u ovom se dijelu i govori o tome jesu li hipoteze potvrđene te koje je glavne odgovore na postavljena istraživačka pitanja dalo istraživanje. Šesto poglavlje je zaključak u kojemu se sumiraju uvidi do kojih smo došli istraživanjem i iznose neka naša razmišljanja o istraživanoj temi.

2. KONCEPT JAVNE DIPLOMACIJE

2.1. Što je javna diplomacija?

Pojam javne diplomacije pojavljuje se u SAD-u tijekom šezdesetih godina prošlog stoljeća kada ga je prvi put upotrijebila Američka informacijska agencija USIA (Skoko, 2009, str. 63). Opće je prihvaćeno da se javna diplomacija razlikuje od one tradicionalne – bavi se komunikacijom s cjelokupnom populacijom, dok tradicionalna diplomacija ima zadatak upravljati odnosima između vlada (d'Hooghe, 2015, str. 17). Također, za razliku od tradicionalne diplomacije koja je dijelom i tajna, javna se diplomacija vodi u realnom vremenu pred milijunskim auditorijem i pritom se koristi sredstvima masovnog komuniciranja (Skoko, 2009, str. 65). Skoko (2009) navodi da je ideja javne diplomacije stvorena zbog promjena koje donose brzi globalni mediji, sve masovnija demokratizacija društava i sve veća transparentnost brojnih dionika društvenog života prema javnosti te zbog potrebe vlada da svoju politiku ne prezentiraju samo pojedincima i drugim vladama već cjelokupnoj javnosti određene države, odnosno globalnoj javnosti. Javna je diplomacija usmjerena na ostvarenje triju osnovnih opsežnih ciljeva: (a) na promoviranje državne politike i njezinih ciljeva, (b) na komuniciranje ideja i ideala nacije, njezinih vrijednosti i uvjerenja i na kraju (c) na izgradnju međusobnog razumijevanja i dobrih odnosa među narodima i državama (Wang, 2006, str. 37 prema Skoko, 2009, str. 66). Wang (2006, str. 39 prema Skoko, 2009, str. 69) oslikava piramidu javne diplomacije na sljedeći način: na dnu se nalaze razumijevanje i suradnja, o čemu računa moraju voditi regionalni dionici i vladine institucije. Potom slijedi promocija nacionalnih ideala i vrijednosti, o čemu bi zajedničku brigu trebali voditi regionalni dionici, nevladine institucije, korporacije i nacionalne institucije. Na vrhu piramide nalaze se nacionalni ciljevi i politike, o kojima primarno odlučuje sama vlada. Javnodiplomatskim aktivnostima države se žele predstaviti u što boljem svjetlu pa dio teoretičara javnu diplomaciju doživljava kao eufemizam za državnu propagandu (Skoko, 2009, str. 63). Ipak, javnoj je diplomaciji za uspjeh potreban kredibilitet države koja ju provodi, jer poruka bez kredibiliteta može biti i kontraproduktivna (Skoko, 2009., str. 67).

2.2. Akteri i sadržaj javne diplomacije

D'Hooghe (2015) izlaže koji sve akteri sudjeluju u aktivnostima javne diplomacije. Autorica napominje da su u gotovo svim zemljama u proces razvoja i provođenja aktivnosti javne diplomacije uključene dvije skupine aktera: (a) državni akteri i (b) takozvani nedržavni akteri, odnosno akteri izvan državnih institucija.

Na nacionalnoj razini državni akteri javne diplomacije mogu uključivati državne vođe, ministre i službenike u ministarstvima i diplomatskim predstavništvima, vojne predstavnike, članove kraljevske obitelji te urede za promociju trgovine i turizam. Glavnu ulogu na ovoj razini ima ministarstvo vanjskih poslova i njegove diplomatske misije u inozemstvu. Na lokalnoj razini državni akteri javne diplomacije predstavnici su lokalnih vlasti, pokrajina i gradova te lučke vlasti (d'Hooghe, 2015, str. 35). Nedržavne aktere možemo podijeliti u pet glavnih skupina: (a) akademski predstavnici – predstavnici sveučilišta, škola, istraživačkih instituta i centara te studentskih organizacija, (b) nevladine organizacije i lobističke skupine – nacionalne i međunarodne grupe, (c) biznis – predstavnici poslovnih organizacija, velikih tvrtki i gospodarskih komora, (d) kulturne organizacije – predstavnici muzeja, galerija, kazališta, kulturnih zavoda, različitih izvedbenih skupina i festivala, ali i pojedinačni umjetnici. Posljednju skupinu čine (e) građani – predstavnici organizacija za razmjenu, prijateljskih udruženja, dijaspora i pojedinci (d'Hooghe, 2015, str. 35).

D'Hooghe (2015, str. 36) napominje da uloge državnih i nedržavnih aktera ovise o organizaciji razvoja i aktivnostima javne diplomacije. U *tradicionalnom modelu* javne diplomacije dominiraju državni akteri dok su nedržavni akteri uključeni, ali uglavnom prema uputama države koja ih pomno kontrolira. U *mrežnom modelu* javne diplomacije državni i nedržavni akteri ravnopravni su partneri koji zajednički ili neovisno stvaraju i šalju poruke javnosti. Riječ je o modelu u kojem je mreža državnih i nedržavnih aktera upravo ta koja u cjelini razvija i provodi javnu diplomaciju (d'Hooghe, 2015, str. 36). Diplomatske javne poruke u čijem kreiranju sudjeluju obje skupine aktera s različitim perspektivama smatraju se legitimnijima i vjerodostojnijima od onih koje su stvarali samo državni akteri. U ovom modelu uloga državnih aktera usmjerena je na pridruživanje, stvaranje ili jačanje nacionalnih i međunarodnih mreža i olakšavanje dijaloškog okvira unutar mreže (d'Hooghe, 2015, str. 36). Mrežni model je u literaturi vrlo često opisan kao idealan model javne diplomacije koji ne postoji u praksi. Javna diplomacija u većini zemalja kombinacija je tradicionalnoga i mrežnog modela pri čemu su državni akteri zapravo inicijatori, podupiratelji i koordinatori javnodiplomatskih djelovanja, pri čemu se sve više razvoj i vođenje javne diplomacije realizira u uskoj suradnji sa svim ostalim akterima (d'Hooghe, 2015, str. 37).

Javna diplomacija sastoji se od strategija, narativa i poruka koje se šalju javnosti. D'Hooghe (2015, str. 37) navodi da je sadržaj javne diplomacije razvijen u tri domene: (a) u domeni unutarnje i vanjske politike koja služi za postizanje političkih i sigurnosnih ciljeva, (b) u ekonomskoj domeni koja služi za postizanje ekonomskih ciljeva kroz turizam i promociju

trgovine i (c) u kulturnoj domeni s pomoću koje se postižu ciljevi vezani za kulturu uključujući međusobno razumijevanje i poštovanje kulture različitih zemalja s pomoću kulturne diplomacije i 'diplomacije ljudi' (Leonard, 2002, str. 10 prema d'Hooghe, 2015, str. 37).

2.3. Instrumenti javne diplomacije

D'Hooghe (2015, str. 38) navodi da zemlje u svom javnodiplomatskom djelovanju koriste *pet skupina instrumenata*: (a) medije, i one tradicionalne i takozvane nove medije, (b) medijski zanimljive kulturne, sportske i društvene događaje, takozvane *evente*, i to u lepezi od nisko do visokorangiranih događaja poput Olimpijskih igara ili Svjetske izložbe, (c) strateške komunikacijske projekte koji uključuju sinergiju medijskih, marketinških i drugih aktivnosti poput organiziranja seminara i događanja (*evenata*), (d) ljude i institucije, te (e) publikacije i promotivne materijale poput knjiga, brošura ili videoisječaka. Djelovanje tih instrumenata analizira se u skladu s vrstama komunikacija jer one ujedno i definiraju *tri razine instrumenata javne diplomacije* (Cowan i Arsenault, 2008, str. 96-98 prema d'Hooghe, 2015, str. 38). Prva razina, *monolog*, odnosi se na jednosmjernu komunikaciju putem masovnih medija i publikacija, a dominira u informacijskom pristupu javnoj diplomaciji. Druga razina, *dijalog*, podrazumijeva dvosmjernu komunikaciju i razmjenu ideja i informacija, a treća razina, *suradnja*, sastoji se od inicijativa u kojima ljudi surađuju na nekom zajedničkom projektu. Sve tri razine jednako su važne u javnoj diplomaciji većine zemalja, a svaka od njih ima specifične prednosti u postizanju određenih ciljeva (d'Hooghe, 2015, str. 38). Odabir razine instrumenata ovisi o trenutku, akterima koji su uključeni i publici do koje se želi doprijeti. U kriznoj situaciji, primjerice, govor državnog vođe može imati veliki utjecaj na unapređenje razumijevanja između javnosti i politike. Za poboljšanje međusobnog razumijevanja ipak je dialog prikladniji instrument, a najbolji način za prevladavanje nepovjerenja i povećanje obostranog poštovanja jest suradnja na projektu koji služi zajedničkom cilju (d'Hooghe, 2015, str. 38).

2.4. Meka moć i propaganda u javnoj diplomaciji

Koncept koji je najviše povezan s javnom diplomacijom svakako je koncept takozvane meke moći (d'Hooghe, 2015, str. 23). Nye (2004) definira meku moć kao sposobnost dobivanja onoga što želimo postići privlačnošću, a ne prisilom ili naplatom. Meku moć ne može se poistovjetiti isključivo s utjecajem, iako je ona jedan od izvora utjecaja. Utjecaj, naime, može biti postignut i prijetnjama i nagradama (Skoko, 2009, str. 97). Ona je i više od persuazije ili pokretanja ljudi snagom argumenata (Skoko, 2009, str. 97-98), a počiva na sposobnosti oblikovanja sklonosti i mišljenja drugih i osnova je svakodnevnne demokratske politike (Nye,

2008, str. 95). Prema Nyeu koncepcija meke moći sastoji se od dviju dijametralno suprotnih sposobnosti: (a) sposobnosti persuazije koja djeluje iz okoline prema unutra i (b) utvrđivanja pretpostavki (odnosno stvaranja „ideologije“) usmjerenih prema van (Skoko, 2009, str. 98).

Razlika između moći koja se mjeri rezultatima ponašanja i moći koja se mjeri u smislu resursa važna je u razumijevanju veze između javne diplomacije i meke moći. U bihevioralnom smislu meka moć je moć privlačenja, a njezini resursi su sve vrijednosti koje stvaraju takvu privlačnost (Nye, 2003, str. 9). Nye (2011, str. 100-109) objašnjava kako je javna diplomacija alat koji posjeduje ili stvara meku moć povezivanjem njezinih resursa sa željenim rezultatima. Uz to javna diplomacija je i instrument *konverzije moći* – procesa komunikacije i suradnje kojim se resursi meke moći pretvaraju u privlačnost i bihevioralni ishod (Nye, 2011, str. 8). Nye ističe da država, da bi bila uspješna, mora uz meku uključiti i tvrdu moć te zbog toga s Armitageom osmišljava koncept takozvane pametne moći (vidi šire: Armitage i Nye, 2007). Taj koncept definiran je kao „vješta kombinacija obiju vrsta moći“, odnosno kao „razvoj integrirane strategije te integrirane baze resursa i alata“ za postizanje državnih ciljeva, pri čemu se koristi i tvrda i meka moć (Armitage i Nye, 2007, str. 7). Pritom država može birati velik broj alata – diplomatskih, vojnih, političkih i kulturnih kako bi postigla svoje ciljeve u određenoj situaciji (Clinton, 2009, prema d'Hooghe, 2015, str. 25).

Javna diplomacija često se izjednačuje i s propagandom (vidi primjer: Brown, 2008). Termin *propaganda* sve do 1965. godine, kada je uveden izraz javna diplomacija, upotrebljavan je za označivanje onoga što mi danas razumijevamo pod javnodiplomatskim aktivnostima (d'Hooghe, 2015, str. 26). Propaganda je tehnika širenja informacija i ideja s ciljem utjecaja na ponašanje i razmišljanje kako bi koristili propagandistu (vidi primjer: Taylor, 2003, str. 7). Međutim, većina ljudi propagandu povezuje s lažima, prijevarama, manipulacijama, pa čak i 'ispiranjem mozga' (vidi primjer: Cull, Cullbert i Welch, 2003, str. 15-21 i str. 317-323) zbog čega su mnogi znanstvenici nastojali konceptualno razlikovati javnu diplomaciju od propagande. Većina njih smatra da *su obilježja komunikacije* glavni faktor prema kojem se razlikuju ta dva pojma. Na primjer, propaganda informira publiku ili utječe na nju – dakle dijalog ne postoji, dok je za javnu diplomaciju karakteristična dvosmjerna komunikacija u kojoj je dopuštena rasprava i razmjena ideja (d'Hooghe, 2015, str. 27). Znanstvenici razlikuju tri vrste propagande: crnu, sivu i bijelu (Jowett i O'Donnell, 1999, str. 12). Za *crnu propagandu* karakteristično je skrivanje ili izobličivanje identiteta izvora informacija i netočnost informacija; *bijela propaganda* odnosi se na poruku s istinitim informacijama koje dolaze iz izvora koji se može identificirati; *siva propaganda* nalazi se negdje na sredini – može imati

prepoznatljiv izvor, ali nije sigurno jesu li informacije točne ili pak mogu biti točne, ali izvor nije jasan (d'Hooghe, 2015, str. 27; vidi primjer: Cull, Cullbert i Welch, 2003, str. 426, Ellul, 1973, str. 11 i Jowett i O'Donnell, 1999, str.12). Upravo namjera propagandista da manipulira vjerovanjem i ponašanjem drugih ono je po čemu se prepoznaje propaganda. I tradicionalna javna diplomacija također ima cilj stvoriti utjecaj, pa je u tom segmentu bliska propagandi (Ellul, 1973, str. 11, Jowett i O'Donnell, 1999, str. 12). D'Hooghe (2015, str. 28) smatra da se propaganda u svom neutralnom značenju uvelike preklapa s javnom diplomacijom, jer se aktivnosti javne diplomacije usmjerene na davanje informacija smatraju oblikom bijele propagande. Melissen (2005) smatra da je javna diplomacija slična propagandi jer pokušava utjecati na to kako će ljudi razmišljati, ali se temeljno razlikuju u tome što javna diplomacija također i sluša što ljudi žele reći.

2.5. Utjecaj političkog sustava na javnu diplomaciju

Znanstvenici smatraju da politički sustav zemlje utječe na razvoj i provedbu javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 39). Politički sustav zemlje čini skup pravila prema kojima djeluju političke institucije neke zemlje i koja određuju način donošenja odluka (Barrington, 2012, str. 10; Dazinger, 1998, str. 159). Svaka zemlja ima jedinstven politički sustav. Nama su za analizu najvažniji demokratski i autoritarni sustavi. U *demokratskom sustavu* građanima upravljaju čelnici s ograničenom političkom moći koje biraju građani na legitimnim izborima (d'Hooghe, 2015, str. 40). Poštuju se ljudska i politička prava koja uključuju slobodu izražavanja i udruživanja te postoje slobodni i pluralistički mediji. U takvom sustavu pravosuđe je neovisno, postoji aktivno civilno društvo i poštuje se vladavina zakona, transparentnost i odgovornost (Barrington, 2012, str. 130; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization UNESCO, 1997). S druge strane u *autoritarnom sustavu* ljudima upravlja pojedinac, mala skupina ljudi ili jedna politička stranka čiji se autoritet ne temelji na slobodnim izborima. D'Hooghe (2015) sumira najvažnija obilježja tog sustava. Određena politička stranka kontrolira vladu i druge ključne dijelove društva, uključujući medije, ekonomiju i obrazovanje. U takvom sustavu postoji tek ograničena odgovornost i transparentnost, a vladavina zakona se ne poštuje potpuno. Političko sudjelovanje je ograničeno, a društvo djelomično kontroliraju vođe. Ljudi imaju slobodu osnivati dobrovoljna udruženja ili skupine i mogu se izražavati u relativno širokom rasponu, ali se eliminiraju čim takva djelovanja postanu prijetnja čelniku ili sustavu. Vođe donekle dopuštaju pluralizam medija, ali cenzuriraju izvještaje o osjetljivim pitanjima te se može zaključiti da u takvom sustavu slobodni mediji ne postoje (d'Hooghe, 2015, str. 40).

D'Hooghe (2015, str. 40) smatra da se zemlja s autoritarnim sustavom uklapa u model javne diplomacije usmjeren na državu, jer su u njemu državni akteri ti koji dominiraju u vođenju i razvoju javne diplomacije. Naime, kako dalje objašnjava autorica, autoritarna država ne zadovoljava uvjete za mrežni oblik javne diplomacije. Zbog želje za kontrolom društva, političke elite u takvom sustavu ne dopuštaju pristup javnoj diplomaciji u kojemu bi nedržavni akteri imali aktivniju ulogu i bili neovisniji. Pri pristupu javne diplomacije koji je usmjeren na državu, smatra d'Hooghe (2015, str. 40), pojavljuje se problem njezina kredibiliteta. Službenim glasicima nikad se potpuno ne vjeruje, a povjerenje je još slabije kad dolaze iz države s autoritarnim vodstvom koje se u javnosti ne smatra legitimnim. Autoritarnim zemljama nedostaju izvori meke moći poput inspirativnih vrijednosti ili atraktivnoga političkog modela. K tome, zbog političke ograničenosti društva u autoritarnim zemljama vladinim porukama nedostaje potpora društva. Zbog toga će javnost komunikaciju autoritarnih sustava prije doživljavati kao propagandu nego kao javnu diplomaciju (d'Hooghe, 2015, str. 41).

D'Hooghe (2015, str. 41) ističe da je utjecaj političkog sustava na javnu diplomaciju najočitiiji na primjeru medija. U demokratskom sustavu mediji imaju zadaću širiti različite informacije i stajališta o nekoj temi čime se podupiru otvorene rasprave. Za razliku od njih, u autoritarnim državama nedostatak slobode izražavanja i objavljivanja informacija guši javne rasprave pa je vjerodostojnost medija narušena. Visoka razina istolikih službenih medijskih poruka, upotreba netransparentnih izvora informacija i zabrana popularnih međunarodnih društvenih mreža, što se često susreće u autoritarnim političkim sustavima, dodatno pridonosi sumnji publike u vjerodostojnost javnodiplomatskih poruka, smatra d'Hooghe (2015, str. 41).

2.6. Javna diplomacija u kriznoj situaciji

Olsson (2013, str. 221-222) navodi empirijski potvrđena tri temeljna međusobno povezana zadatka koji čine osnovu djelovanja javne diplomacije u kriznoj situaciji. Prvi zadatak je određivanje *smisla događaja* (Olsson, 2013, str. 221-222). Valja utvrditi što se točno događa, pritom razumijevajući uloge određenih aktera i identificirajući sve moguće ishode. Pokazalo se da je taj prvi zadatak ključan u određivanju prirode odgovora na situaciju. Istraživanja pokazuju da kriza ozbiljno ograničava sposobnosti donositelja odluka da shvate značenje ključnih informacija i da primjereno tomu postupe (Jervis, 1976; Staw, Sandelands i Dutton, 1981). Donositelji odluka skloni su k tome držati se prve dostupne opcije, čime je ograničeno traženje alternativnih rješenja (March i Simon, 1958). Važna komponenta u procesu određivanja smisla događaja vezana za javnu diplomaciju jest identifikacija relevantnih dionika

(Olsson, 2013, str. 221). Tijekom krize taj proces je dodatno otežan zbog nedostatka vremena jer onemogućuje donositeljima odluke da njeguju dugoročne odnose sa svim dionicima (Freeman, 1984; Bryson 2004). Istraživanja pokazuju i da će se donositelji odluka više usredotočiti na dionike koji su im poznati i za koje smatraju da imaju veliku moć (Olsson, 2013, str. 221) i tako zanemariti nepoznate dionike koji se javljaju tek u aktualnoj krizi (Acquier, Grand i Szpirglas 2008; Alpaslan, Green i Mitroff, 2009; Christensen i Kohls, 2003; Ulmer i Sellnow, 2000, svi prema Olsson, 2013, str. 221). U slučaju transnacionalnih kriza identifikacija sudionika još je problematičnija zato što vladinim akterima nedostaje znanja, legitimiteta i komunikacijskih kanala – vitalnih elemenata za identifikaciju aktera i suradnju s njima na međunarodnoj razini, posebno s onima neslužbenima (Olsson, 2013, str. 221).

Drugi zadatak koji čini osnovu djelovanja javne diplomacije u kriznoj situaciji odnosi se na *umreživanje* (Olsson, 2013, str. 221). Zbog pojave novih informacijskih tehnologija nedržavni akteri sve su važniji u međunarodnim komunikacijskim procesima. Oni uspješno upotrebljavaju nove medijske formate i izgrađuju transnacionalnu komunikacijsku mrežu, djelomično potaknuti činjenicom da su prije, u tradicionalnim medijima, imali manji utjecaj (Zaharna, 2007, str. 215). Zbog transnacionalizacije političke komunikacije javna diplomacija treba kontinuirano pronalaziti nove komunikacijske pristupe u interakciji s nevladinim akterima. Pritom valja razumjeti percepciju i reakcije tih dionika da bi se osigurala dvosmjerna komunikacija (Olsson, 2013, str. 221). Da bi djelovanje javne diplomacije u krizi bilo uspješno, vladini akteri moraju biti komunikacijski umreženi sa što većim brojem dionika jer im to otvara nove komunikacijske kanale i kreira legitimitet potreban za učinkovito komuniciranje porukama (Olsson, 2013, str. 221-222). Krize obično zahtijevaju od aktera uključenost u komunikaciju s nepoznatim partnerima (Boin, 2009, str. 368), a ograničena količina vremena za odgovor na kriznu situaciju stvara probleme u identificiranju partnera, u pregovaranju o zajedničkim ciljevima, u uspostavi procesa i struktura pogodnih za suradnju te u procesu stvaranja međusobnog povjerenja (Moynihan, 2009; Peterson i Besserman 2010, sve prema Olsson, 2013, str. 222).

Posljednji zadatak koji čini osnovu djelovanja javne diplomacije u kriznoj situaciji jest *izrada poruka i njihovo komuniciranje s dionicima* (Olsson, 2013, str. 222). Da bi bile uspješne, poruke trebaju biti formulirane u skladu s normama i vrijednostima dionika (Olsson, 2013, str. 228). Važno je napomenuti da poruke mogu biti verbalne, ali i sadržavati simboličke geste i slike (t'Hart 1993; Zhang 2006, sve prema Olsson, 2013, str. 228). Komunikacija simbolima

veoma je važna u određenom geografskom i kulturnom kontekstu jer se njome mogu prevladati jezične barijere (Olsson, 2013, str. 228).

3. NARODNA REPUBLIKA KINA

3.1. Uređenje NR Kine

Narodna Republika Kina (NR Kina) država je s autoritarnim političkim sustavom u kojoj jedina politička stranka – Komunistička partija Kine (KPK) – upravlja državnim institucijama i svim ostalim ključnim dijelovima društva poput medija, ekonomije i edukacije (d'Hooghe, 2015, str. 51). Na oblikovanje politika utječu različiti akteri na različitim razinama, a ponašanje službenika u svakom sektoru oblikovano je različitim utjecajima i pritiscima. Pluralizam i fragmentirana struktura KPK dovode do sustava u kojem akteri pregovaraju i postižu dogovore, no unatoč tom stupnju pluralizma građanima nije dopušteno osnivanje političkih oporbenih stranaka ili grupa. Visoki stupanj kontrole koji KPK i dalje ima nad društvom, kulturom, ekonomijom, pa i medijima rezultirao je nedostatkom građanskih i političkih prava te nedostatkom slobode medija. To su problemi kojima se kineska javna diplomacija posebno mora baviti u demokratskim zemljama (d'Hooghe, 2015, str. 51).

Politički sustav NR Kine u kontinuiranoj je tranziciji što se može vidjeti po institucionalizaciji politike vodstava, mjerama za poboljšavanje pravnog sustava, socijalnim reformama i rastućoj svijesti građana (d'Hooghe, 2015, str. 51-52). Kineski nacionalizam, zbog čijeg rasta često dolazi do antizapadnih demonstracija i bojkota, ozbiljan je problem za kinesku javnu diplomaciju, a međunarodni mediji često napominju da takve nacionalističke aktivnosti organizira vlada (d'Hooghe, 2015, str. 52). Gries (2004) navodi da nacionalizam u NR Kini nije pokrenula vlada samo kao alat za održavanje političkog legitimiteta (str. 136), već je riječ o fenomenu koji je hranjen osjećajima ponosa zbog dostignuća zemlje i bijesa zbog nepravdi koje su joj počinjene tijekom „stoljeća poniženja“¹, ali i u novije vrijeme, primjerice uskraćivanjem raznih priznanja koje u očima nacionalista NR Kina zaslužuje (Gries, 2004, 45-46 i pogl. „Chinese Nationalism and U.S.- China Relations in the Twenty-First Century“).

3.2. Sloboda medija i ljudska prava u NR Kini

Za kinesku vladu mediji su važan instrument oblikovanja javnog mišljenja, pa se stoga njima koriste za stvaranje pozitivnog mišljenja o Kini i njezinoj politici u zemlji i inozemstvu. Vlada od medija zahtijeva da je uvijek podupiru i da djeluju prema njezinim službenim smjernicama (d'Hooghe, 2015, str. 53). Bivši kineski predsjednik Hu Jintao govorio je da mediji moraju

---

¹ “Stoljeće poniženja” pojam je kojim se označuje period u kineskoj povijesti od sredine 19. do sredine 20. stoljeća u kojem su nad NR Kinom u diplomatskom i vojnom smislu dominirale zapadne kolonijalne sile (Yoho, 2018).

izvještavati o činjenicama koje idu u prilog KPK, zemlji i narodu (govor Hu Jintaoa, prema d'Hooghe, 2015, str. 53). Zadaća medija je i ujediniti „duh“ partije s javnim mišljenjem, a pritom ostati u dodiru s masama i stvarnim životom (govor Li Changchuna, u Bandurski, 2011a). U medijima se trebaju razlikovati vijesti za domaću od onih za stranu publiku tako što će se više kontrolirati domaće vijesti od onih stranih (Brady, 2000, 943-964 i d'Hooghe, 2015, str. 53), što u praksi znači da su novinska izvješća usmjerena na strance i objavljena izvan NR Kine ili na engleskom jeziku (poput The China Daily ili engleske verzije The Global Timesa) uglavnom otvorenijega i liberalnijeg sadržaja i tona od napisa na kineskom jeziku usmjerenih domaćoj javnosti (d'Hooghe, 2015, str. 53). Iako se tijekom godina povećavala mogućnost urednika i novinara da iznesu svoja stajališta i poruke, većinu sadržaja kineskih programa, novina i magazina i dalje određuje vodstvo (d'Hooghe, 2015, str. 53). NR Kina ima vrlo sofisticiran i opsežan sustav cenzure koji je uspostavio Odjel za publicitet KPK (d'Hooghe, 2015, str. 54). Taj odjel prati i zabranjuje objavljivanje podataka za koje smatra da nanose štetu kineskoj stabilnosti, daje detaljne upute medijima kako postupati s određenim temama i nameće objavljivanje ustaljenih narativa pozitivnog tona koji podupiru službenu političku liniju (Esarey i Qiang, 2011, str. 298-319; Freedom of the Press, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 54). S druge strane vlada poziva medije da „nadgledaju“ službene institucije kako bi se suzbili ozbiljni i rašireni problemi poput korupcije. Na taj su način novinari dobili priliku uključiti se u istraživačko novinarstvo kako bi otkrili korupcijske afere, no o slučajevima koji su povezani s vodstvom zemlje zabranjeno je istraživati i govoriti (d'Hooghe, 2015, str. 54).

Kineska vlada ne cenzurira samo tradicionalne medije već je uspostavila i opsežan sustav za kontrolu interneta (d'Hooghe, 2015, str. 54). Zadaća je tog sustava provjera internetskih sadržaja i pritisak na davatelje internetskih usluga da se pridržavaju vladinih smjernica za cenzuru (King, Pan i Roberts, 2013, str. 1-18). U zemlji je blokiran pristup internetskim stranicama određenih stranih medija, trustova mozgova i društvenim mrežama poput Facebooka i Twittera (d'Hooghe, 2015, str. 55). No Kina je razvila svoje društvene mreže kao što su Sina Weibo, Tencet Weibo i Renren kojima se koristi više od 500 milijuna stanovnika. Službene kineske novinske i televizijske kompanije ili drugi masovni mediji koji objavljuju vijesti (engl. *media outlet*), poput novinske agencije Xinhua i Global Timesa, ipak imaju hrabrosti ponuditi mogućnost podjele svojih sadržaja putem Twittera ili Facebooka (Silverman, Lin i Chiu, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 54). Unatoč cenzuri, Kinezi se najviše oslanjaju na internet kada je riječ o traženju informacija (Xiguang i Jing, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 55) jer ne vjeruju tradicionalnim medijima i jer se putem društvenih mreža informacije

moгу razmjenjivati brže nego što ih sustav za kontrolu interneta može izbrisati (d'Hooghe, 2015, str. 55). Društvene mreže su tako posljednjih godina pružile građanima više prostora za povezivanje s inozemnim civilnim društvom i za postavljanje pitanja o problemima na domaćoj i međunarodnoj razini (d'Hooghe, 2015, str. 56). Ipak, posljednjih godina pojačala se kontrola kineske vlade nad internetom i poduzete su mnoge aktivnosti da bi se kaznili svi aktivisti i blogeri koji su kršili zakon (engl. *crackdown*; vidi primjer: Freedom House, 2013).

NR Kina je često na meti kritika zbog nepoštovanja ljudskih prava, a nedostatak građanskih i političkih prava jedna je od najvećih prepreka kineske javne diplomacije na zapadu i u demokratskim zemljama drugih regija (d'Hooghe, 2015, str. 56). Ta se zemlja početkom 90-ih godina počela suočavati s problemom loše reputacije zbog ljudskih prava, i to na tri načina: (a) poduzela je ograničene mjere kako bi poboljšala dijelove zakona i propisa o ljudskim pravima i osigurala njihovu primjenu, (b) kontinuirano brani i objašnjava svoja stajališta i politike o ljudskim pravima i (c) pokušava oslabiti mehanizme svoje odgovornosti u međunarodnom sagledavanju ljudskih prava (Sceats i Breslin, 2012 prema d'Hooghe, 2015, str. 57). Osim toga kineska vlada često ističe sve pozitivne mjere koje je poduzela u protekla dva desetljeća u poboljšavanju ljudskih prava i međunarodne suradnje na tom polju (d'Hooghe, 2015, str. 57).

NR Kina nastoji održavati dijalog o ljudskim pravima s različitim zemljama i aktivno sudjelovati u Vijeću za ljudska prava Ujedinjenih naroda (UN; d'Hooghe, 2015, str. 57). Međutim, kineska javna diplomacija nije uspjela sakriti daljnje kontinuirano kršenje ljudskih prava u zemlji zbog čega promatrači stječu dojam da se situacija na tom području ne poboljšava (vidi primjer: Posner, 2012).

3.3. Vanjska politika i diplomacija NR Kine

Najvažniji tuzemni faktor koji oblikuje diplomaciju i vanjsku politiku NR Kine svakako je ekonomski uspon zemlje. Prijelaz s centralno planirane ekonomije na socijalističku tržišnu ekonomiju, njezina integracija u svjetsku ekonomiju i spektakularan rast, učinili su NR Kinu vodećom ekonomskom silom (d'Hooghe, 2015, str. 67). Japan je, kao drugu vodeću svjetsku ekonomsku silu, NR Kina pretekla 2010. godine, a prema najnovijim projekcijama očekuje se da će Sjedinjene Američke Države (SAD), kao najveću svjetsku ekonomsku silu, preteći oko 2030. godine (Nacionalno obavještajno vijeće Sjedinjenih Američkih Država, 2012). Takav je ekonomski uspjeh NR Kine otvorio mnoga vrata u svijetu i omogućio Peking da se pozicionira kao „svjetski igrač“ (d'Hooghe, 2015, str. 67), zbog čega su brojne vlade i poslovni lideri postali „nervozni i zabrinuti“ (d'Hooghe, 2015, str. 68). Taj strah od uspona NR Kine 1993. godine

dovodi do rasprave u američkim političkim i akademskim krugovima o razini prijete koju ta zemlja predstavlja SAD-u. Dobiva naziv „kineska prijetnja“ (engl. *china threat*) i iz SAD-a se širi diljem svijeta još i danas (d'Hooghe, 2015, str. 68). Svjetski se političari bave problemima: (a) hoće li uspon NR Kine destabilizirati regiju (Roy, 1996, str. 758-771; Yee i Storey, 2002), (b) ima li NR Kina dugoročni strateški plan za poraz SAD-a (vidi primjer: Gertz, 2000) i (c) u kojoj mjeri, na globalnoj razini, Kina šteti gospodarstvima drugih zemalja i svjetskom poretku (vidi primjer: Subramanian 2011; Halper, 2010). Zapadni mediji često preuveličavaju utjecaj i gospodarski uspon NR Kine (Christensen, 2011a) objavljujući, primjerice, alarmantna izvješća o velikim ulaganjima kineskih investitora u Europi i SAD-u, dok u stvarnosti ona ne prelaze više od 1% ulaznih inozemnih izravnih ulaganja i u SAD-u i Europi (Clegg i Voss, 2012; Hanemann, 2013; Nolan, 2012, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 69). Kina je, iako druga svjetska ekonomska sila, i dalje zemlja u razvoju – potkraj 2012. godine još uvijek je oko 100 milijuna Kineza živjelo ispod nacionalne granice siromaštva (The World Bank, n.d.). Zbog svih izazova koje „kineska prijetnja“ donosi NR Kini, ona postaje jedan od važnih motiva za ulaganje tamošnjih vlasti u javnu diplomaciju (d'Hooghe, 2015, str. 68)

Politička i ekonomska tranzicija dovela je do integracije NR Kine u međunarodni sustav, a globalni međunarodni uspon natjerao je kinesku vlast na redefiniranje vanjske politike (d'Hooghe, 2015, str. 74). Naime, NR Kina je stekla sigurnost u segmentu javne diplomacije i vanjske politike te je postala aktivnija, pritom ne napustivši svoj tradicionalni pristup neisticanja (engl. *keep a low profile*; Tang, 2011, str. 186). Ipak, diplomatski sustav te zemlje uvelike se razvija. Kineska služba vanjskih poslova snažno se širi, a pojavljuju se i nove skupine državnih i nedržavnih aktera (d'Hooghe, 2015, str. 75). Definirane su četiri skupine novih diplomatskih aktera: (a) lokalne samouprave, (b) vladine agencije (osim kineskog Ministarstva vanjskih poslova), (c) civilno društvo i (d) poduzeća (Changhe, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 75). U posljednja tri desetljeća kineske diplomatske aktivnosti postaju sve sofisticiranije i brzo se razvijaju. NR Kina uspostavlja dugoročnu i višedimenzionalnu diplomatsku strategiju koja uključuje takozvanu diplomaciju velikih sila², sve aktivniju multilateralnu diplomaciju, promicanje dobrih bilateralnih veza sa zemljama diljem svijeta i diplomaciju dobrog susjeda (d'Hooghe, 2015, str. 75). Potkraj devedesetih godina i početkom novog tisućljeća dominirala su pozitivna stajališta o smjeru kineske vanjske politike i njezinu sve snažnijem sudjelovanju u međunarodnoj zajednici. Novi, pragmatičniji, sofisticiraniji i

---

² Kineski znanstvenici pod pojmom „diplomacija velikih sila“ podrazumijevaju zajedničko diplomatsko djelovanje s velikim silama poput SAD-a, Rusije i Japana (Kato, 2019).

konstruktivniji diplomatski stil u kombinaciji s aktivnim multilateralizmom pokazao se uspješnim alatom za suzbijanje percepcije o NR Kini kao prijatelji svijetu (d'Hooghe, 2015, str. 76). NR Kina je u vrlo kratkom roku poboljšala bilateralne i multilateralne odnose sa zemljama i regionalnim organizacijama diljem svijeta. Povećala je razvojnu pomoć i poslovne aktivnosti u zemljama u razvoju, kako u Africi i Aziji tako i u Latinskoj Americi. Postaje članicom Svjetske trgovinske organizacije (WTO) 2001. godine, potom 2002. godine počinje uspostavljati kontakt sa Sjeveroatlantskim savezom (NATO), a 2003. godine tadašnji kineski predsjednik Hu Jintao prvi put sudjeluje na neformalnom sastanku predstavnika osam industrijski najrazvijenijih zemalja (G8; d'Hooghe, 2015, str. 76).

Od 2008. godine mijenja se kineska vanjska politika i diplomacija, ali i globalna percepcija te zemlje i njezine vanjske politike, no ne nabolje (d'Hooghe, 2015, str. 78). Zbog raznih incidenata od 2008. godine, strani promatrači počinju doživljavati kinesku diplomaciju i vanjsku politiku kao asertivniju, arogantniju, pa čak i agresivniju (Pomfret, 2010; Shambaugh, 2010; Wall Street Journal, 2010 – sve prema d'Hooghe, 2015, str. 78; Dyer, 2010). Vanjska politika NR Kine zapravo se i nije promijenila već je diplomatski stil postao neumoljiviji, a nekoliko je čimbenika utjecalo na tu promjenu. Prvi i najvažniji je financijska kriza iz 2008. godine koja je rezultirala drukčijim međunarodnim okruženjem u kojem je NR Kina postala strateški i ekonomski snažnija, dok su se zapadni financijski sustavi i dalje pokušavali oporaviti. Istodobno se kineska vlast morala nositi i s pritiskom međunarodne zajednice da preuzme veću odgovornost u globalnoj borbi protiv financijske krize. Drugi čimbenik bio je isprovociranost NR Kine postupcima SAD-a, poput prodaje oružja Tajvanu 2010. godine i sastanka američkog predsjednika Baracka Obame s Dalaj Lamom (d'Hooghe, 2015, str. 79). I treće, kineska vlast osjećala se nesigurno zbog situacije u zemlji – naime kineski čelnici borili su se za moć uoči promjene vodstva 2012. godine i htjeli su pridonijeti jačanju nacionalističkih snaga u zemlji (vidi primjer: Christensen, 2011b; d'Hooghe, 2015, str. 79; Nathan i Scobell, 2012; Swaine, 2010). S druge strane NR Kina odigrala je konstruktivnu ulogu u procesu pomaganja Europi i SAD-u u financijskoj krizi i bila je posrednik u sukobima s različitim izoliranim režimima (d'Hooghe, 2015, str. 80). Dva su političko-kulturna koncepta usko povezana s kineskom diplomacijom i vanjskom politikom. Riječ je o konceptima „harmoničnog svijeta“ (kin. *hexie shijie*) i „kineskog sna“ (kin. *zhongguo meng*; d'Hooghe, 2015, str. 81).

(a) *Koncept harmoničnog svijeta*

Koncept „harmoničnog svijeta“ predstavio je bivši predsjednik NR Kine Hu Jintao 2005. godine (govor Hu Jintaoa, 2005, prema d'Hooghe, 2015, str. 81), a službeno je donesen 2007. godine na 17. kongresu KPK kao kamen temeljac kineske vanjske politike (d'Hooghe, 2015, str. 81). Taj koncept obuhvaća četiri ključne teme: (a) učinkovit multilateralizam pri čemu važnu ulogu ima organizacija Ujedinjenih naroda (UN), (b) razvoj mehanizama kolektivne sigurnosti, (c) prosperitet za sve ostvaren obostrano korisnom suradnjom i (d) toleranciju i jačanje dijaloga između različitih zemalja (d'Hooghe, 2015, str. 81). Konceptom „harmoničnog svijeta“ NR Kina ističe da njezin napredak neće destabilizirati ostale zemlje i tako se suprotstavlja percepciji sebe kao prijatnje. Kineska vlast predstavila je taj koncept kao utjelovljenje načela ljudske civilizacije, poštovanja ljudskih prava i zakona prirode (d'Hooghe, 2015, str. 81) koji je duboko ukorijenjen u tradicionalnoj kulturi te zemlje (Delury, 2008). Na međunarodnoj razini to znači težiti miru u svijetu i harmoniji između različitih zemalja, pritom ističući suradnju i prijateljstvo s drugim narodima umjesto fokusiranja na međusobne probleme (d'Hooghe, 2015, str. 81).

Koncept „harmoničnog svijeta“ naišao je na dosta skepticizma kako u zemlji tako i u inozemstvu. U zemlji je taj koncept često ismijavan; naime kineska riječ *hexie* koja znači „harmonija“ zvuči slično kao i riječ „riječni rak“, što se počelo koristiti kao šala na račun kineske politike. Politički crtani filmovi autora pod pseudonimom Ludi Rak (engl. *crazy crab*) proširili su se kineskim internetskim stranicama, a izraz „biti u skladu“ postao je eufemizam za cenzuru (d'Hooghe, 2015, str. 81). Analitičari i novinari izvan NR Kine ističu ne tako harmonične aktivnosti te zemlje, primjerice u azijskim teritorijalnim vodama, ili pak raspravljaju o tome kako se taj koncept koristi za opravdavanje eliminacije svakog neslaganja s NR Kinom koja ni na unutarnjem planu ne provodi taj koncept jer nije učinila ništa da bi se suzbila rastuća korupcija i jaz između bogatih i siromašnih (Li i Cary, 2011).

(b) *Koncept kineskog sna*

Koncept harmoničnog svijeta počeo je padati u drugi plan da bi se otvorio prostor za novi koncept – onaj „kineskog sna“ ili „velikog pomlađivanja kineske nacije“ (d'Hooghe, 2015, str. 82). O njemu se raspravljalo neko vrijeme, a službeno ga je predstavio predsjednik Xi Jinping preuzevši dužnost 2013. godine radi postizanja nacionalnog prosperiteta, revitalizacije nacije i osobne sreće ljudi koji žive u NR Kini (Xinhua, 2013b; Zhongping, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 82). Predsjednik Xi Jinping predstavio je „kineski san“ kao san cijele nacije i svakog pojedinca rekavši da Kinezi zaslužuju uživati u lijepom životu (Xinhua, 2013a). Nadodao je da će zemlja krenuti „kineskim putem“ ili putem socijalizma s kineskim obilježjima, čime je dao

do znanja da novo vodstvo ne planira reforme zapadnog stila (Xinhua, 2013a). Osim glavnog cilja, tim se konceptom želi pomoći kineskom vodstvu u ujedinjenju nacije u doba rastuće političke i ekonomske neizvjesnosti (d'Hooghe, 2015, str. 83). Koncept „kineskog sna“ ponajprije ima unutarnjopolitičku dimenziju, predstavljajući san 1,3 milijarde Kineza (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2013; vidi primjer: Xinhua, 2013c), ali u tom je konceptu prisutna i vanjskopolitička dimenzija, pa ga je kineska vlada uključila i u svoju javnodiplomatsku strategiju (d'Hooghe, 2015, str. 84). Prema Xi Jinpingu cilj je „kineskog sna“ na međunarodnoj razini omogućiti NR Kini sudjelovanje u globalnom svijetu, ali tako da sačuva svoje vrijednosti, napominjući da su joj druge zemlje i njihove vanjske politike samo donijele bijedu tijekom „stoljeća poniženja“ (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2013; Xinhua, 2013d). Tijekom prvoga službenog puta u inozemstvo Xi Jinping je često u govorima spominjao koncept „kineskog sna“. Tako je, primjerice, studentima ruskoga Državnog instituta za međunarodne odnose u Moskvi objasnio da taj koncept neće pridonositi samo kineskom narodu već i svim zemljama svijeta (Xinhua, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 84). Tadašnji ministar vanjskih poslova NR Kine na sličan je način promovirao koncept „kineskog sna“, izjavivši na sastanku s veleposlasticima i službenicima Saveza država jugoistočne Azije (ASEAN) da „kada se 'kineski san' ostvari, on neće pozitivno utjecati samo na kineski narod već će promicati i razvoj naše regije (jugoistočne Azije, op. aut.) i donijeti dobrobit ljudima iz raznih zemalja“ (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2013). Čini se da je taj koncept naišao na prihvaćanje u Rusiji i u zemljama u razvoju u Aziji, Africi i Latinskoj Americi jer te zemlje dijele kineska stajališta o nacionalnom preporodu i pravu na razvoj vlastitim putem (Herszenhorn i Buckley, 2013; Xinhua, 2013e). No u ostalim dijelovima svijeta zadržana je sumnjičavost prema tom konceptu jer on ne podrazumijeva nikakvu drugu viziju položaja i odgovornosti NR Kine u svijetu osim isticanja ideje da će koncept pridonijeti jačanju zemlje pa će ona posljedično moći preuzeti više međunarodnih odgovornosti i obveza te dati veći doprinos razvoju mira u svijetu i općem svjetskom progresu (d'Hooghe, 2015, str. 85). U NR Kini prevladava mišljenje kako je taj koncept još jedan propagandni slogan vlade (d'Hooghe, 2015, str. 85). U lipnju 2013. godine novinska agencija Xinhua objavila je članak sa smjernicama drugim medijima za stvaranje pozitivnog stajališta o konceptu „kineskog sna“ u zemlji (Xinhua, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 85).

3.4. Javna diplomacija NR Kine

Međunarodni ugled NR Kine smatra se ključnim faktorom koji utječe na razvoj te zemlje (Qizheng, 2012, str. 42; Xueping, n.d., sve prema d'Hooghe, 2015, str. 99-100). No on je, prema mišljenju vlade NR Kine, ali i brojnih kineskih znanstvenika, omalovažavan i demoniziran u međunarodnim medijima (Xing, Xiaohui i Jing, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 100). Upravo je to jedan od temeljnih razloga uključivanja NR Kine u međunarodnu borbu za pozitivno javno mišljenje (Congjun, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 100). Razvoj javne diplomacije pomaže NR Kini i u pronalasku vlastita identiteta (d'Hooghe, 2015, str. 101). Naime, cilj javne diplomacije nije samo u tome da Kinu shvate ostale zemlje nego i jačanje razumijevanja za samu sebe (Qingguo, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 101). Kineski teoretičari i dužnosnici shvaćaju da je javna diplomacija njihove zemlje suočena s nizom ograničenja i izazova, a organizacijska dimenzija glavna je kategorija izazova (d'Hooghe, 2015, str. 125). Prvi je problem nedostatak koordinacije između različitih aktera unutar vladinih tijela te između vladinih i nevladinih aktera. K tome, nema dovoljno stručnjaka za javnu diplomaciju zbog čega je vlada primorana dodatno ulagati u osposobljavanje novih stručnjaka i širenje ljudskih resursa koji će se moći mobilizirati po potrebi (Fangming, 2012; Kejin, 2012; Zelin, 2012, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 125-126). Kineskoj javnoj diplomaciji također je potrebno šire sudjelovanje civilnog društva, pa vlada potiče razvoj organizacija civilne javne diplomacije (Yiwei, 2010 prema d'Hooghe, 2015, str. 126). Sljedeći izazov čine poteškoće koje se pojavljuju u dopuštanju da se glas zemlje čuje i da mu se vjeruje na međunarodnoj razini (d'Hooghe, 2015, str. 127). Kineski teoretičari usmjeravaju pozornost vladajućih na nedostatak komunikacijskih kanala i dominaciju stranih medija te na sumnju međunarodne javnosti prema porukama koje prima od NR Kine. Objašnjavaju da su te poteškoće prouzročene nedostacima u kineskoj politici i kulturi te demonizacijom zapadnih medija, a za rješavanje tog problema, smatraju, vitalno je sudjelovanje javnosti u aktivnostima javne diplomacije (Fangming, 2010; Jinhui i Zhongyi, 2008, str. 66-73; Liang, 2008; Xu, 2010, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 127).

Kinesko shvaćanje javne diplomacije mijenjalo se tijekom vremena i kontinuirano se razvija (d'Hooghe, 2015, str. 99). Brojni znanstvenici u zapadnoj literaturi razvoj kineske javne diplomacije stavljaju u kontekst globalizacije i globalne promjene modela komunikacije (Kejin, 2007, prema d'Hooghe, 2015, str. 99). Danas se javna diplomacija smatra veoma važnim dijelom kineske diplomacije (Susu, 2012; Zhijun, 2011; Qizheng, 2012; Xinhuanet, 2012, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 99) uglavnom zato što je NR Kina u središtu svjetske pozornosti (Qizheng, 2012, str. 23, prema d'Hooghe, 2015, str. 99). Opći cilj kineske javne

diplomacije jest služenje vanjskoj politici zemlje i njezinu domaćem razvoju poboljšavanjem ugleda zemlje u svijetu (d'Hooghe, 2015, str. 99). D'Hooghe (2015) napominje da ciljeve kineske javne diplomacije valja sagledavati kroz četiri glavna podcilja. Prvi je predstavljanje zemlje kao stabilnoga, odgovornoga i pouzdanoga gospodarskog partnera i kao ekonomsku silu u ekspanziji, ali koja nije prijatna međunarodnoj zajednici (d'Hooghe, 2011, str. 19-35). Drugi podcilj odnosi se na potrebu NR Kine da postigne i zadrži status odgovornog člana međunarodne zajednice u kojeg se može imati potpuno povjerenje (d'Hooghe, 2015, str. 100). Treći podcilj jest promicanje međunarodnog razumijevanja za kineske politike i politički sustav. Naime, NR Kina želi se prikazati kao zemlja koja nastoji izgraditi skladno društvo i koja naporno radi da bi svojim građanima omogućila bolju budućnost. Slika koju NR Kina želi prenijeti jest slika zemlje u razvoju usred spore, ali temeljite ekonomske tranzicije, suočene s golemim izazovima na koje ne postoje jednostavni odgovori. Drugim riječima, ne očekuje se da će NR Kina poduzeti radikalne mjere u političkoj i ekonomskoj reformi jer bi nepromišljeni politički postupci destabilizirali zemlju. U tom kontekstu kinesko je vodstvo osmislilo slogan „izgradnja skladnog društva“ (engl. *building toward a harmonious society*) kojim se želi prenijeti poruka da NR Kina teži održivijem, sveobuhvatnijem i uravnoteženijem ekonomskom razvoju bez žrtvovanja potreba ljudi zbog napretka zemlje (d'Hooghe, 2015, str. 100-101). I posljednji, ali ne manje važan, podcilj odnosi se na želju NR Kine da bude priznata i poštovana kao drevna, ali još uvijek aktivna kultura (d'Hooghe, 2015, str. 101).

Kineski političar Zhao Qizheng tumači da je javna diplomacija NR Kine bitan sastavni segment kineske diplomacije, a njezini glavni zadaci su upoznati svijet s NR Kinom i promicati znanja o njoj kod stranaca (Qizheng, 2011, str. 4-5, prema d'Hooghe, 2015, str. 102). Qizheng objašnjava da je najveća razlika između javne i tradicionalne diplomacije u tome što se svi sudionici javne diplomacije ne bave klasičnim vanjskopolitičkim poslovima pa javna diplomacija može komunicirati kineske narative na opušten, fleksibilan i živahan način (Qizheng, 2011, str. 4, prema d'Hooghe, 2015, str. 102). Qizheng navodi vladu, organizacije civilnog društva, društvene skupine, društvene elite i široke mase kao aktere javne diplomacije: vlada je vodeća, nevladine organizacije, društvene organizacije i elite čine okosnicu, a šira javnost je temelj javnodiplomatske piramide (Qizheng, 2011, str. 4, prema d'Hooghe, 2015, str. 102). Han Fangming (2012, str. 8-10, prema d'Hooghe, 2015, str. 102) jedan od utemeljitelja Charhar instituta, trusta mozгова kineske javne diplomacije, definira kinesku javnu diplomaciju s pomoću nekoliko njezinih glavnih obilježja i ciljeva. Prvo, javna se diplomacija treba voditi pod pokroviteljstvom središnje vlade, a akteri poput lokalne samouprave, tvrtki,

nevladinih organizacija i pojedinaca trebaju biti ovlaštene od vlade i imati njezino povjerenje. Drugo obilježje odnosi se na predmet javne diplomacije – inozemnu javnost, a ne inozemne vlade. Treće se obilježje odnosi se na sredstva javne diplomacije: odnose s javnošću, televiziju, kulturnu razmjenu i pružanje pomoći. I konačno, Fangming razlikuje dva cilja kineske javne diplomacije: (a) izravan utjecaj na ponašanje inozemne javnosti i (b) podupiranje vanjskopolitičkih ciljeva zemlje. Kineski znanstvenik Zhao Kejin (2007, str. 21, prema d'Hooghe, 2015, str. 103) javnu diplomaciju opisuje kao izravnu komunikacijsku aktivnost i razmjenu (a) s inozemnom javnošću i (b) sa stranim vladama. U kontekstu razmjene s inozemnom javnošću Kejin ističe poboljšanje međusobnog razumijevanja, komunikaciju osjećaja i utvrđivanje ugleda zemlje, a u kontekstu razmjene između vlada daje veće značenje borbi za vlast i pregovaranju o interesima. Kejin također upozorava da javnu diplomaciju treba razdvojiti od međunarodne razmjene ljudi, jer u procesu javne diplomacije cjelokupnom politikom, organizacijom i koordinacijom (bile one skrivene ili stavljene u prvi plan) upravlja vlada. U tim tumačenjima trojice kineskih stručnjaka ističu se različiti aspekti javne diplomacije, ali svi odražavaju shvaćanje javne diplomacije koja se većim dijelom podudara s pristupom usmjerenim na državu u kojoj vlada želi zadržati kontrolu nad aktivnostima i strategijama javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 103).

Koncepti mrežnog modela javne diplomacije (engl. *network model of public diplomacy*) i takozvane nove javne diplomacije (engl. *new public diplomacy*) nisu toliko opsežno obrađivani u kineskoj literaturi koliko u zapadnoj, no ipak se spominju u člancima o utjecaju novih medija na kinesku javnu diplomaciju i u kontekstu domaće dimenzije javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 104). Kineski teoretičar međunarodnih odnosa Zheng Hua (2011, str. 143-160, prema d'Hooghe, 2015, str. 104) navodi da postoje četiri glavne razlike između tradicionalne i nove javne diplomacije. Nova javna diplomacija: (a) uključuje širi spektar aktera i u njoj nevladini akteri imaju veću ulogu, (b) ističe korištenje društvenih mreža, (c) promiče dosljednost stranih i domaćih dosegâ i (d) poziva na procjene politika javne diplomacije. Hua (2011, str. 143-160, prema d'Hooghe, 2015, str. 104) napominje da kineska javna diplomacija još uvijek uvelike primjenjuje tradicionalni model u kojem je uglavnom vlada ta koja komunicira s inozemnom javnošću, a uloga nevladinih aktera, iako raste, i dalje je ograničena. Osim toga, Hua potiče NR Kinu da prati međunarodne trendove i proučava modele javne diplomacije u kojima vlada i nevladini akteri surađuju ili preuzimaju vodstvo jer uviđa mnoge prednosti mrežnog modela javne diplomacije i nove javne diplomacije. Mišljenja je da takvi modeli mogu pomoći vladi da kvalitetnim i privlačnim internetskim stranicama učinkovitije komunicira sa svojom

ciljanom publikom (Hua, 2011, str. 143-160, prema d'Hooghe, 2015, str. 104). Kejin (2010 prema d'Hooghe, 2015, str. 104) sve veću ulogu društvenih mreža tumači kao nepovratan trend koji će smanjiti ulogu službenika u javnoj diplomaciji i možda pomoći državi da prevlada negativno stajalište stranih medija o njezinim politikama. Mnogi znanstvenici ističu da upravo korištenje interneta čini američku javnu diplomaciju vrlo uspješnom, a zabrana uporabe globalno popularnih društvenih medija poput Twittera ili Facebooka u NR Kini šteti ugledu ove zemlje (d'Hooghe, 2015, str. 105). Kineski znanstvenici Li Xiguang i Wang Jing zagovaraju razvoj mrežnog modela javne diplomacije jer smatraju da je to jedini način borbe protiv pogrešnih međunarodnih stajališta o Kini. Mrežni oblik javne diplomacije doživljavaju kao rat za javno mišljenje koji NR Kina gubi: njezini tradicionalni prenositelji poruka uvijek komuniciraju stajališta vlade pa međunarodna publika u njih nema povjerenja. Predlažu stoga učinkovitije korištenje društvenih mreža (Xiguang i Jing, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 105).

3.5. Koncept meke moći u NR Kini

Koncept meke moći uveden je u NR Kini početkom 90-ih godina prošlog stoljeća, a veću pozornost znanstvenika počeo je privlačiti 2002. godine. Tijekom te prve faze mnogi su kineski teoretičari taj koncept predstavili i prihvatili kako ga je definirao Nye. Dužnosnici najvišeg ranga službeno su poduprli koncept 2006. godine, no tada su ga kineski znanstvenici počeli kritizirati (d'Hooghe, 2015, str. 109). U osnovi su se kineski teoretičari složili s Nyeom da je bitno istaknuti važnost neprisilnih aspekata ponašanja i politika zemlje (Yongnian i Chi, 2007, str. 133-138, prema d'Hooghe, 2015, str. 109) te da se meka moć zemlje unapređuje javnom diplomacijom (Shumin, 2010, str. 24; Xin, 2011, str. 51-55, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 109). S druge strane mišljenja su da Nye nije uspio detaljno razraditi odnos između tvrde i meke moći te da je njegova definicija meke moći nejasna (Xintian, 2007, str. 114, prema d'Hooghe, 2015, str. 109). Smatraju da je meka moć preduvjet za stvaranje tvrde moći i obrnuto te tvrde da bilo koji izvor moći može istodobno biti tvrd i mek (Bo i Qingyong, 2009; Tieying, 2008, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 109-110). Prema kineskom shvaćanju meka i tvrda moć međusobno su isprepletene i u skladu s politikama zemlje, što ih čini esencijalnim dijelovima takozvane državne „sveobuhvatne nacionalne moći“ (engl. *comprehensive national power*; CNP) koja odražava ukupnu snagu države³ (d'Hooghe, 2015, str. 110). D'Hooghe (2015, str.

---

³ CNP je pojam koji je razvila nekolicina kineskih znanstvenika i akademskih institucija kako bi uspjeli procijeniti i rangirati CNP NR Kine u odnosu na druge velike sile. CNP se može izračunati kombinacijom različitih kvantitativnih indeksa kako bi se dobila jedna brojka kojom se mjeri moć države. Materijalne

110) napominje da se u NR Kini u vezi s mekom moći najviše raspravlja o aspektu njezinih izvora. Za većinu teoretičara i političara najvažniji izvor meke moći je kultura (Jianyu, 2012; Xueping, n.d., sve prema d'Hooghe, 2015, str. 111). Međutim, postoji i skupina znanstvenika koja smatra da je politička moć srž meke moći (d'Hooghe, 2015, str. 112).

(a) *Kineska kultura kao izvor meke moći*

Zbog stajališta da je kultura primarni izvor meke moći, Kina ulaže znatna sredstva u kulturu i razvoj kulturne diplomacije. Razvoj kulturne meke moći temelji se na ideji da kinesku kulturu treba štiti od najezde strane kulture, osobito zapadne. Istodobno se raspravlja o uzrocima nesposobnosti zemlje da kapitalizira svoju kulturu i o tome koje kulturne aspekte treba promovirati (d'Hooghe, 2015, str. 118). Teoretičari i praktičari ističu da su kapitalizacija i promocija kineske kulture zahtjevna zadaća jer to što zemlja ima bogatu kulturnu prošlost ne znači da je ona nužno i velika kulturna sila („Four Issues of China’s Cultural Exchanges with Foreign Countries“, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str.119). Naime, NR Kina uglavnom uvozi knjige i akademske koncepte, a uspješni dugometražni animirani filmovi zasnovani na kineskoj kulturi, kao što su *Mulan* ili *Kung Fu Panda*, proizvedeni su u Hollywoodu (Jinlin, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 120). D'Hooghe (2015, str. 120) sumira uzroke zašto NR Kina ne uspijeva kapitalizirati svoju kulturu. To su: prevelik fokus na tradicionalnu kulturu, nedovoljno ideja i vrijednosti koje bi bile globalno prepoznate, kulturne razlike između NR Kine i ostatka svijeta, mlada i neiskusna kulturna industrija, te u konačnici politička ograničenja.

(b) *Kineski političko-ekonomski model razvoja kao izvor meke moći*

Kineski znanstvenici i državni dužnosnici donedavno su negirali postojanje takozvanoga političko-ekonomskoga kineskog modela razvoja; nisu htjeli promovirati svoje iskustvo kao model koji bi trebali slijediti drugi. No nakon ekonomske krize 2008. godine, kineska akademska zajednica počela je pozitivno evaluirati iskustva svoje zemlje (d'Hooghe, 2015, str. 122). Weiwei (2012a, str. 2) smatra da je kineski uspjeh nedvojbeno superioran bilo kojem gospodarstvu u tranziciji ili razvoju koje je kopiralo zapadni model. Navodi (u: Bandurski, 2011b) osam karakteristika kineskog modela: (1) govorenje istine na temelju činjenica umjesto dogmi, (2) prioritizacija života ljudi, (3) prvenstvo stabilnosti, (4) postupna reforma, (5) određivanje redosljeda reformi tako da se dopusti nekim grupama i regijama da provedu

---

sposobnosti kao što su, primjerice, vojna moć, ekonomsko bogatstvo i prirodni resursi dominantni su čimbenici koji se koriste u procjeni CNP-a (Chuwattananurak, 2016, str. 1).

reformu prije drugih, (6) mješovita ekonomija, (7) otvaranje prema vanjskom svijetu i (8) relativno neutralna, moderna i jaka vlada. Weiwei (2012b) također navodi kakou globalnom natjecanju između dvaju politička modela, od kojih se jedan temelji na meritokratskom vodstvu, a drugi na demokratskomu, kineski model može pobijediti jer osigurava kompetentno vodstvo.

3.6. Javnodiplomatski akteri u NR Kini

Od početka 1990. godine broj članova kineske javne diplomacije naglo se povećava. D'Hooghe (2015, str. 132-133) napominje da je takav razvoj posljedica širenja cjelokupnoga diplomatskog sustava i sažima pravce njegova razvoja. Kod državnih aktera, navodi autorica, horizontalno širenje podrazumijeva sve veći broj vladinih i stranačkih tijela, a vertikalno diplomatske aktivnosti u provincijama i općinama. Kod nedržavnih aktera širenje se očituje u uključivanju skupina civilnog društva, individua (poput medijskih zvijezda – ambasadora) i tvrtki u javnodiplomatske aktivnosti. Važno je napomenuti da većina nedržavnih aktera u NR Kini ne uživa potpunu neovisnost: nadzire ih i regulira vlada te su obvezne održavati bliske odnose s vladinim tijelima i djelovati isključivo u korist službene politike. Usprkos ovakvom njihovom statusu, nevladinim organizacijama se općenito više vjeruje kao komunikatorima poruka NR Kine negoli državnim službenicima, zbog čega one imaju važnu ulogu u omekšavanju negativnog stajališta o kineskim politikama i u jačanju ugleda zemlje (d'Hooghe, 2015, str. 133).

Prema d'Hooghe (2015) najvažniji državni javnodiplomatski akteri su:

- Ured Državnog vijeća za informiranje (engl. *State Council Information Office – SCIO*)
- Državni ured za informiranje putem interneta (engl. *State Information Internet Office – SIIO*)
- Ministarstvo vanjskih poslova (MPV) i njegova veleposlanstva i predstavništva u inozemstvu
- Ministarstvo obrane i Narodnooslobodilačka vojska NR Kine (engl. *People's Liberation Army – PLA*)
- Ministarstvo obrazovanja i Državni ured za radio, film i televiziju (engl. *The State Administration of Radio, Film and Television – SARFT*)
- Ministarstvo kulture
- kineski državnici
- Komunistička partija Kine (KPK)

- Kineska narodna savjetodavna konferencija za politiku (CPPCC).

(a) *Ured Državnog vijeća za informiranje (SCIO)*

Od osnutka 1991. godine SCIO ima ključnu ulogu u javnoj diplomaciji NR Kine, a njegova je zadaća donošenje smjernica i instrumenata javne diplomacije, praćenje stranih medija te cenzuriranje i praćenje domaćih medija, uključujući i internet (d'Hooghe, 2015, str. 134). SCIO je tijelo Državnog vijeća⁴ NR Kine čije se djelovanje uvelike preklapa s onim Ureda za vanjsku promidžbu – tijelom pri Središnjem odjelu za promidžbu KPK (engl. *Central Publicity Department* – CPD). Osim što je za njihovu provedbu potrebno odobrenje CPD-a, politike i planovi SCIO-a moraju poštovati smjernice vodeće skupine Središnjeg odbora za publicitet, ideologiju i vanjske poslove koji čine najviši kineski dužnosnici. Osnivanje SCIO-a poklopilo se sa završetkom razdoblja posttitananmenske izolacije u kojemu se htjela iskazati sve veća otvorenost NR Kine, ali i u kojemu se počela pridavati sve veća pozornost ugledu u inozemstvu (d'Hooghe, 2015, str. 135). SCIO počinje kontinuirano izdavati bijele knjige (engl. *White Papers*) koje objašnjavaju kineske politike o kritičnim pitanjima kao što su ljudska prava, Tibet i Tajvan, a posljednjih godina objavljene su i o krizi prouzročenoj virusom SARS-a (d'Hooghe, 2015, str. 135) i bolešću COVID-19 (The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2020). SCIO počinje intenzivno djelovati u području javne diplomacije 1998. godine kada njegov direktor postaje kozmopolit Zhao Qizheng. koji je prije obnašao različite vladine i stranačke dužnosti u Šangaju i vrlo dobro poznao odnose s javnošću. Qizheng je povećao učestalost konferencija za medije, pozvao je kineske dužnosnike na susretljivost u komunikaciji s novinarima i vratio engleski jezik na konferencije za medije te uveo riskantan zapadnjački stil „neslužbenog komuniciranja“ (engl. *speaking off the record*; d'Hooghe, 2015, str. 135). Qizhengovi nasljednici nastavljaju s razvojem i unapređenjem SCIO-a (d'Hooghe, 2015, str. 136) čiji je zadatak, među ostalim, pozorno praćenje i procjena stranoga javnog mišljenja i medijskog izvještavanja o razvoju ili specifičnim politikama NR Kine (Xinhua, 2006 prema d'Hooghe, 2015, str. 136). Naime, kineska vlada veoma je osjetljiva na inozemnu percepciju Kine i njezine politike koju često prenose i domaći mediji (vidi primjer: Shengnan, 2012; Jiang, 2009).

(b) *Državni ured za informiranje putem interneta (SIIO)*

---

⁴ Državno vijeće središnja je vlada NR Kine, odnosno glavno upravno tijelo kojim predsjedava premijer, a sastoji se od šefova svih vladinih odjela i agencija (d'Hooghe, 2015, str. 134).

Internet i popularnost društvenih mreža novi su izazov za kinesku vladu koja je, kako bi bolje nadgledala razvoj u tom području, pod okriljem SCIO-a osnovala Državni ured za informiranje putem interneta – SIIO (d'Hooghe, 2015, str. 137). SIIO promovira i potiče kreiranje informativnih internetskih mrežnih portala, ali i kažnjava one mrežne portale za koje je istragom ustanovio da krše zakone i propise (Xinhua, 2011a). Također objedinjuje nadzor nad internetom u Kini (Buckley, 2011), posebnu pozornost posvećujući njegovu sigurnosnom aspektu, čemu svjedoči činjenica da njegovi zamjenici direktora istodobno obnašaju dužnosti zamjenika ministra industrije i informacijske tehnologije i ministra javne sigurnosti (d'Hooghe, 2015, str. 138).

(c) *Ministarstvo vanjskih poslova (MVP)*

Iako MVP ne donosi sve strategije javne diplomacije, ono ima važnu ulogu u oblikovanju kineske javne diplomacije u inozemstvu, a njegova glavna zadaća je provođenje politika javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 158). Odgovornosti MVP-a su: (1) planiranje javnodiplomatskih aktivnosti tijekom posjeta visokorangiranih državnika i u vrijeme važnih diplomatskih zbivanja, (2) poslovi vezani za medije i interakcija s domaćom javnošću, (3) cjelokupno planiranje i koordinacija unutar ministarstva i među resorima i (4) pružanje smjernica kineskim veleposlanstvima i konzulatima te SARFT-u, vladinim tijelima, medijskim skupinama i trustovima mozgova (Jiechi, 2011, prema d'Hooghe, 2015, str. 138). Zajedno sa SCIO-om i drugim ministarstvima, MVP organizira programe za posjetitelje radi upoznavanja diplomata, medijskih radnika i osoba čije je mišljenje utjecajno u javnoj sferi (engl. *opinion leaders*) s aspektima kineske politike i njezinim razvojem (d'Hooghe, 2015, str. 138). Od 1998. godine, kada uvodi mrežnu stranicu, djelovanje MVP-a u području javne diplomacije kontinuirano se poboljšava i proširuje (d'Hooghe, 2015, str. 138-139). Tako je 2000. godine u sklopu MVP-a osnovan Međunarodni tiskovni centar (engl. *International Press Center*) kao dio Odjela za informiranje (engl. *Department of Information*) MVP-a. U sklopu tog odjela 2004. godine osnovan je zaseban odjel koji se bavio javnom diplomacijom, a koji 2009. godine prerasta u Ured za javnu diplomaciju. Od 2013. godine taj je ured podijeljen na: (1) koordinaciju javne diplomacije, (2) odnose s medijima i (3) internet i internetske stranice. Ured za javnu diplomaciju odgovoran je za cjelokupno planiranje, koordinaciju i usmjerivanje svih javnodiplomatskih aktivnosti MVP-a, uključujući i one kojima se obraća domaćoj javnosti (d'Hooghe, 2015, str. 139).

U svrhu ojačavanja svog položaja u području javne diplomacije, MVP 2009. godine preuzima vodstvo u uspostavi mehanizama za koordinaciju javnodiplomatskih aktivnosti različitih

ministarstava, uključujući i Ministarstvo trgovine. Taj korak rezultirao je povećanom svijesti o javnoj diplomaciji, većim ulaganjima u javnodiplomatske aktivnosti i većom sinergijom među ministarstvima (d'Hooghe, 2015, str. 139). Međutim, zbog slabog položaja MVP-a u kineskom političkom sustavu, ta je koordinacijska uloga svojevrsan izazov.

Pojačana pozornost MVP-a kad je riječ o javnoj diplomaciji vidljiva je i u djelovanju kineskih diplomata u inozemstvu. Posljednjih desetak godina MVP je mnogo ulagao u profesionalizaciju i pomlađivanje svojih diplomata, rezultat čega je povećana učinkovitost, sofisticiranost i motivacija službenika MVP-a i kineskih predstavništva u inozemstvu (d'Hooghe, 2015, str. 141). Kineski diplomati doista su morali tijekom godina mnogo toga naučiti – kako kaže jedan bivši diplomat: „Nekada je bilo lako biti kineski diplomat. Zapamtili biste dvije fraze koje su definirale trenutnu politiku i ponavljali ih uvijek iznova. Danas je puno teže. Morate znati sve“ (Glaser i Saunders, 2002, str. 597).

S vremenom su kineska vlada i MVP počeli postupno davati veleposlanstvima više slobode za suradnju s lokalnom zajednicom i za obraćanje stranom tisku (d'Hooghe, 2015, str. 141). Mnogi su veleposlanici iskoristili tu priliku za podizanje vlastite popularnosti u zemlji u kojoj su obnašali dužnost nizom planiranih medijskih i javnih istupa (ibid., str. 141-142). Kineska veleposlanstva s godinama su uspostavila detaljne strategije javne diplomacije prilagođene zemlji u kojoj djeluju, a njihovi javnodiplomatski zadaci sastoje se od: (1) izgradnje političkog povjerenja, (2) promicanja gospodarskih i trgovinskih veza, (3) uspostavljanja odnosa s lokalnim medijima i (4) stvaranja prijateljskog osjećaja u javnosti (d'Hooghe, 2015, str. 142).

(d) Ministarstvo obrane i Narodnooslobodilačka vojska NR Kine (PLA) i ostala ministarstva

Ministarstvo obrane i PLA aktivno sudjeluju u kineskim javnodiplomatskim djelovanjima, a njihov glavni cilj je prikazati PLA kao sposobnu i odgovornu vojsku. U posljednjih desetak godina PLA je uvidio potrebu suprotstavljanja optužbama za nedostatak transparentnosti, a najbolji način za to je komunikacija s domaćom i međunarodnom javnošću. Ministarstvo obrane je zbog toga 2008. godine osnovalo Ured za informiranje i počelo organizirati povremene konferencije, a potom i stalne konferencije za medije (d'Hooghe, 2015, str. 143). Ministarstvo obrane također je započelo dijeliti vojne vijesti sa stranim vojskama, kineskim vojnim stručnjacima, znanstvenicima i javnošću te su se počeli organizirati posjeti domaćih i stranih medija vojnim postrojbama, organizirati intervjui i pružati informacije putem službene internetske stranice (Ured Državnog vijeća za informiranje, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 143).

Mnoga druga kineska ministarstva i vladine službe sudjeluju u kineskom javnodiplomatskom djelovanju, i to ne samo u Pekingu već i putem sve većeg broja atašea resornih ministarstava pri kineskim veleposlanstvima u inozemstvu. Ministarstvo trgovine važan je dionik u području javne diplomacije te zajedno sa MVP-om planira i obavlja brojne javnodiplomatske aktivnosti. Zadatak je ministarstva objasniti kinesku ekonomsku politiku i planove za međunarodne investicije. Osim toga, Ministarstvo trgovine nadgleda i potporu drugim državama (engl. *foreign aid*)⁵, što je jedan od važnijih instrumenata javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 144).

U području kulture i medija glavni državni akteri javne diplomacije su: Ministarstvo kulture NR Kine, Ministarstvo obrazovanja NR Kine, SARFT i Glavna uprava za medije i publikacije (engl. *General Administration of Press and Publications – GAPP*; d'Hooghe, 2015, str. 145). Ministarstvo kulture odgovorno je za promicanje, organiziranje i nadzor međunarodne kulturne suradnje i razmjene te provodi brojne projekte u kojima NR Kina surađuje s drugim zemljama, regijama ili međunarodnim organizacijama, a surađuje i sa SARFT-om i GAPP-om. SARFT nadzire i cenzurira Središnju kinesku televiziju (CCTV), državnu internacionalnu radiopostaju, kao i sve filmske i televizijske studije u zemlji, a GAPP nadgleda i distribuira sav tiskani materijal i internetske publikacije. Stoga d'Hooghe, (2015, str. 145) zaključuje da oni više ometaju nego što potiču razvoj kineske javne diplomacije. Zadaća Ministarstva obrazovanja NR Kine u javnoj diplomaciji je internacionalizacija kineskoga obrazovnog sustava putem studentskih razmjena i institucionalne suradnje te putem djelovanja Konfucijeva instituta (d'Hooghe, 2015, str. 146). Osim toga, Ministarstvo obrazovanja potpisalo je sporazume o suradnji s brojnim zemljama i organizacijama poput UNICEF-a, Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (engl. *United Nations Development Program - UNDP*) i Azijske banke za razvoj (engl. *Asian Development Bank – ADB*; d'Hooghe, 2015, str. 146).

(e) *Kineski dužnosnici*

Kineski dužnosnici su predstavnici vlade stoga se od njih očekuje da promoviraju NR Kinu i njezine politike u pozitivnom svjetlu (Zhijun, 2011, prema d'Hooghe, 2015, str. 147). Tijekom svojih mandata bivši predsjednik Hu Jintao i premijer Wen Jiabao doista su imali važnu ulogu u stvaranju pozitivnog ugleda NR Kine u svijetu. Često su bili na putovanjima na kojima su uvijek odvajali vrijeme za obraćanje inozemnoj javnosti i za komunikaciju s „običnim ljudima“ (d'Hooghe, 2015, str. 147). S obzirom na uspjeh inozemnih putovanja novih kineskih

---

⁵ Potpora drugim državama (engl. *foreign aid*) je pomoć, primjerice ekonomska, koju jedna država dobrovoljno pruža drugoj (Merriam-Webster, n.d.).

državnika, d'Hooghe (2015, str. 149) zaključuje da aktualni predsjednik Xi Jinping i premijer Li Keqiang posvećuju jednako, ako ne i više pozornosti javnoj diplomaciji u odnosu na svoje prethodnike. D'Hooghe (2015, str. 149) opisuje predsjednika Jinpinga karizmatičnijim od svog prethodnika i neobično pristupačnim, a upozorava i na uspješno „zapadnjačko“ predstavljanje prvih dama NR Kine. Peng Liyuan, supruga kineskog predsjednika Xi Jinpinga, zbog svoga modnog izričaja i elegancije, postala je vrlo popularna, a strani je mediji uspoređuju s Michelle Obama i Kate Middleton (Ford, 2013; Moore, 2013; Perlez i Feng, 2013). Uskoro i Cheng Hong, supruga premijera Keqiang, dobiva sličnu ulogu na međunarodnoj sceni (Burkitt i Jie, 2014, prema d'Hooghe, 2015, str. 150; Kejin, 2014). Zbog takvog sudjelovanja svojih supruga, kineski državници počeli su podsjećati na one zapadne, što im je olakšalo povezivanje s inozemnom publikom (d'Hooghe, 2015, str. 150).

(f) *Komunistička partija Kine (KPK)*

KPK je, radeći na poboljšanju vlastita ugleda, počeo sudjelovati i u poboljšanju ugleda zemlje. Strani mediji doživljavaju KPK kao utemeljitelja i jedinog vladara NR Kine, zbog čega je odgovoran za sve nedostatke uključujući kršenje ljudskih prava, nedostatak političkih reformi i korupciju (d'Hooghe, 2015, str. 150). KPK je počeo širiti svoje međunarodne kontakte i stvarati nove odnose – prije ih je imao samo s europskim socijalističkim strankama, a danas ih održava s više od 400 političkih stranaka svih orijentacija diljem svijeta (d'Hooghe, 2015, str. 150). Odjel za međunarodne odnose KPK počeo je pozivati državnike i izaslanstva političkih stranaka u posjet NR Kini, a izaslanstvo KPK često putuje u inozemstvo radi edukacije. KPK je u posljednjih desetak godina poboljšao svoju vidljivost u javnosti (Xiang, 2009, prema d'Hooghe, 2015, str. 151). Osnovan je sustav glasnogovornika, ključan za poboljšanje upravljačkih sposobnosti partije, razvoj socijalističke demokracije i osiguravanje prava ljudi da budu informirani, sudjeluju i budu saslušani (Xinhua, 2011b). Osim toga, KPK je osnovao internetsku stranicu koja uključuje interaktivne elemente i bazu podataka s dostupnim životopisima čak 1600 stranačkih i vladinih dužnosnika (Xinhua, 2012). Također su uspostavljeni razni informativni kanali, uključujući 24-satnu telefonsku liniju (vidi primjer: Huanxin i Jing, 2005) i posebne internetske stranice za svaki stranački kongres na kojima se mogu pronaći različiti politički dokumenti, govori i vijesti na različitim jezicima (d'Hooghe, 2015, str. 151).

(g) *Kineska narodna savjetodavna konferencija za politiku (CPPCC)*

CPPCC glavno je kinesko političko savjetodavno tijelo, a formuliranje prijedloga i savjeta o svim pitanjima od javnog interesa njegova je glavna zadaća. Doživljavajući se kao predstavnika

kineskog društva, CPPCC teži sve većoj ulozi u javnoj diplomaciji, pa je stoga u posljednjih nekoliko godina intenzivirao svoje aktivnosti na tom području (d'Hooghe, 2015, str. 152). CPPCC vodi dijaloge na visokoj razini s drugim zemljama te organizira i posjećuje konferencije na kojima održava dobre odnose sa stranim sudionicima (Qinglin, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 151-152). Tako je započeo s objavljivanjem časopisa *Public Diplomacy Quarterly*, podržao je lokalne odbore u osnivanju udruga za javnu diplomaciju te je intenzivirao teorijska istraživanja o javnoj diplomaciji i povećao svijest javnosti o njoj (Qinglin, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 152).

3.7. Nevladini akteri u javnoj diplomaciji

Uz državne ili stranačke aktere, sve više je organizacija u kineskom društvu koje pomažu u zemlji oblikovati javnu diplomaciju i diplomaciju općenito (d'Hooghe, 2015, str. 154). Iako su one usko povezane i nadzire ih i kooptira vlada NR Kine, nedržavne organizacije imaju više manevarskog prostora od državnih, a uz to jačaju meku moć (d'Hooghe, 2015, str. 155). Prema d'Hooghe (2015) nedržavni akteri javne diplomacije obuhvaćaju:

- organizacije narodne diplomacije
- intelektualne elite i akademske institucije
- volontere i poznate osobe
- tvrtke
- kinesku dijasporu.

(a) Organizacije narodne diplomacije

Diplomacija ljudi (engl. *people-to-people diplomacy*) ili narodna diplomacija (engl. *people's diplomacy*) smatra se važnim aspektom vanjskih odnosa. Vlada smatra da su organizacije narodne diplomacije važan instrument javne diplomacije. Ove su organizacije zaslužne za doista impresivan niz međunarodnih dijaloga i razmjena koji poboljšavaju službene diplomatske odnose i razumijevanje između NR Kine i drugih zemalja (d'Hooghe, 2015, str. 156).

Kineski narodni institut za vanjske poslove (engl. *Chinese People's Institute of Foreign Affairs* - CPIFA) najstarija je organizacija narodne diplomacije osnovana 1949. godine (d'Hooghe, 2015, str. 155). Čine ga mnogi (bivši) visoki diplomati i dužnosnici, a njegova glavna zadaća je održavanje dobrih odnosa s istaknutim (bivšim) državniciima, ministrima, političkim čelnicima, diplomatima, poduzetnicima, javnim osobama i znanstvenicima koji se smatraju

prijateljima zemlje ili su važni za NR Kinu, ali koji nemaju pravo biti službeno primljeni u kinesku vladu (d'Hooghe, 2015, str. 155).

Kinesko narodno udruženje za prijateljstvo sa stranim zemljama (engl. *Chinese People's Association for Friendship with Foreign Countries - CPAFFC*) organizacija je narodne diplomacije čije su aktivnosti više usmjerene prema običnim ljudima (d'Hooghe, 2015, str. 156). Ta je organizacija povezana s Kineskim nacionalnim kongresom naroda (engl. *China's National People's Congress- NPC*), a njezina je glavna zadaća promicanje međunarodnog prijateljstva i suradnje putem 46 regionalnih ili nacionalnih organizacija prijateljstva koje je osnovala (d'Hooghe, 2015, str. 156).

Još jedna velika organizacija narodne diplomacije jest Kinesko udruženje za međunarodno razumijevanje (engl. *Chinese Association for International Understanding – CAFIU*) koje uživa status savjetnika Ekonomskoga i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda te potiče razumijevanje između političkih stranaka i civilnog društva.

(b) *Intelektualne elite i akademske institucije*

Znanstvenici s uglednih kineskih sveučilišta i stručnjaci u trustovima mozгова (engl. *think tank*) zauzimaju važnu ulogu u kineskom javnodiplomatskom djelovanju. Znanstvenici s uglednih sveučilišta sudjeluju na diplomatskim sastancima, međunarodnim konferencijama i raspravama te često govore pred stranom publikom (d'Hooghe, 2015, str. 156). Također su sve učestaliji njihovi članci u međunarodnim časopisima, intervjuiraju ih ili citiraju glavni zapadni mediji, a u svojoj zemlji redovito savjetuju vladu i sve više utječu na donošenje vanjskopolitičkih odluka (Zhao, 2006, str. 39-59). Stručnjake iz najboljih trustova mozгова koji su usko povezani s kineskom vladom katkad se šalje na rad u inozemne misije ili kineska veleposlanstva da bi stekli diplomatsko iskustvo ili savjetovali veleposlanika (d'Hooghe, 2015, str. 157). Znanstvenici koji rade u jedinicama za istraživanje pri kineskim trustovima mozгова i na sveučilištima također pridonose razvoju strategija javne diplomacije. Njihov je zadatak istraživanje specifičnih pitanja javne diplomacije i savjetovanje političara, a pomažu i u pripremi multilateralnih samita i bilateralnih posjeta na visokoj razini (Wang, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 157).

(c) *Volonteri i poznate osobe*

NR Kina sve češće počinje sudjelovati u međunarodnom volontiranju, što pridonosi stvaranju pozitivne slike o njoj (d'Hooghe, 2015, str. 158). Kineske volontere na zadatke je obično slao Odjel za mlade volontere Saveza komunističke omladine (Na i Peng, 2012; Peace Corps News,

prema d'Hooghe, 2015, str. 158), a unatrag nekoliko godina počeli su sudjelovati u međunarodnim organizacijama kao što su UNICEF (engl. *United Nations International Children's Emergency Fund*), Program Ujedinjenih naroda za razvoj (engl. *United Nations Development Programme – UNDP*) i Udruga prekomorskih volonterskih usluga (engl. *Voluntary Services Overseas -VSO*; UNPD China, 2011). NR Kina je također donijela opsežan dugogodišnji Program kineskih medicinskih timova (engl. *Chinese Medical Team Program*; d'Hooghe, 2015, str. 158). Medijske zvijezde – ambasadori (engl. *celebrity ambassadors*) relativno su nov fenomen u NR Kini (d'Hooghe, 2015, str. 158). Razne međunarodno poznate kineske zvijezde iz sportskih ili kulturnih krugova posljednjih desetak godina djeluju kao ambasadori dobre volje (engl. *goodwill ambassadors*) čija je zadaća pridonijeti pozitivnom ugledu NR Kine približavajući i objašnjavajući međunarodnoj javnosti svoju kulturu (d'Hooghe, 2015, str. 158).

(d) *Tvrtke*

Poslovna zajednica NR Kine ima sve veću ulogu u javnoj diplomaciji (d'Hooghe, 2015, str. 159). Kineska vlada dala je tvrtkama zadatak da unaprijede svoje aktivnosti vezane za kreiranje i poboljšavanje publiciteta te da tako pridonese međunarodnom ugledu NR Kine i njezinoj mekoj moći (Xinhua, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 159). Osim toga, zadaća je javnodiplomatskog djelovanja i olakšati kineske poslovne transakcije (d'Hooghe, 2015, str. 159). Bolje rečeno, kineska poduzeća trebaju zadobiti poštovanje stranaca sudjelujući u projektima od javnog interesa, poboljšavanjem suradnje s inozemnim medijima te intenzivnijim i kvalitetnijim dijeljenjem informacija (Yunshan, 2010, prema d'Hooghe, 2015, str. 159).

(e) *Kineska dijaspora*

Više od 50 milijuna Kineza koji žive u više od 130 zemalja diljem svijeta (Xinhua, 2012 prema d'Hooghe, 2015, str. 160) ciljana su skupina, ali i akteri kineske javne diplomacije. Kineska dijaspora sastoji se od kineskih državljana koji žive u inozemstvu i stranih državljana kineskog podrijetla (d'Hooghe, 2015, str. 160). Kineska se dijaspora razmatra kao ciljana skupina u tom smislu što je Peking želi zadržati na svojoj strani i potaknuti njezina ulaganja u NR Kinu, a kao javnodiplomatski akter razmatra se zato što promovira kinesku kulturu i lobira za kineske političke interese (d'Hooghe, 2015, str. 160). Kineska vlada promotivne djelatnosti povezane s dijasporom ponajprije obavlja putem inozemnih kineskih organizacija i prekomorskih kineskih medija (d'Hooghe, 2015, str. 160). NR Kina osnovala je i prokineske organizacije za kinesku dijasporu diljem svijeta (Taiwan security news, 2002, prema d'Hooghe, 2015, str. 161), a bila

je uključena i u osnivanje više od dvije tisuće studentskih udruga i više od tri stotine profesionalnih udruga za kinesku dijasporu (Barabantseva, 2011, str. 125). Putem ovih udruga kineska vlada organizira ili sponzorira brojne gospodarske, edukativne ili kulturne aktivnosti kako bi doprla do kineske dijaspore, ali katkada i do strane javnosti (d'Hooghe, 2015, str. 161-162).

3.8. Instrumenti javne diplomacije NR Kine

NR Kina uložila je mnogo u razvoj širokog spektra instrumenata javne diplomacije, od kojih je većina slična onima zapadnih zemalja. D'Hooghe (2015, str. 163) dijeli ih na:

- medije
- kulturne institucije i aktivnosti
- obrazovne institucije i aktivnosti
- potpore drugim državama (engl. *foreign aid*).

(a) *Mediji*

Vlada NR Kine ističe medije kao glavni instrument javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 164). Iako se domaći mediji smatraju glavnim osloncem za kreiranje povoljnog mišljenja u inozemstvu, i strani su važni u tom procesu (Qizheng, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str.164). Kineska vlada smatra da njezina stajališta o svjetskim pitanjima i razvoju NR Kine nisu dovoljno istaknuta u globalnim medijima, pa se dio javnodiplomatske strategije odnosi i na osnaživanje „kineskog glasa“ u svijetu (d'Hooghe, 2015, str. 164). CPD i SARFT pokrenuli su medijsku politiku „idi izvan zemlje“ ili „idi globalno“ i od tog trenutka je kineska vlada počela znatno ulagati u širenje i jačanje kineskih medija u inozemstvu (d'Hooghe, 2015, str. 164). Od te investicije najviše su profitirali Kineski internacionalni radio (engl. China Radio International – CRI), CCTV, novinska agencija Xinhua i novine China Daily (d'Hooghe, 2015, str. 164). Internet u NR Kini postoji od 1994. godine, a vlada se njime veoma brzo počela koristiti kao instrumentom za javnu diplomaciju (d'Hooghe, 2015, str. 166). Nakon 2001. godine vladine organizacije počele su osnivati internetske stranice na kineskome i engleskom jeziku (Zhang, 2011, prema d'Hooghe, 2015, str. 166-167), no društvene su mreže daleko važniji digitalni instrument javne diplomacije jer na taj način vladine i nevladine organizacije dopiru do članova kineskog društva i izgrađuju mreže istomišljenika. Također, mnoga kineska veleposlanstva diljem svijeta imaju Facebook stranicu, no vladini akteri još uvijek nisu toliko aktivni na tim platformama jer ih muči pitanje kako se s pomoću društvenih mreža povezati s javnosti bez gubitka kontrole nad razgovorom (d'Hooghe, 2015, str. 167). Postoje milijuni

kineskih blogera koji kao grupa pridonose ugledu svoje zemlje predstavljajući je kao zemlju živahne kulture i društva. Ipak, oni su više izvor meke moći nego sudionik javne diplomacije jer njihovu aktivnost ne podupire niti inicira vlada NR Kine kao javnodiplomatsko djelovanje (d'Hooghe, 2015, str. 167). Da bi što bolje predstavila vlastita stajališta globalnoj javnosti i ispravila pogrešne navode u stranim izvješćima, vlada NR Kine sve češće poseže za stranim medijima (d'Hooghe, 2015, str. 168-169).

(b) *Kulturne institucije i aktivnosti*

U želji da dostigne kulturni utjecaj zapadnih i nekih drugih azijskih zemalja, NR Kina počinje širiti svoju kulturno-diplomatsku mrežu i dodatno ulagati u aktivnosti kulturne diplomacije. Ministarstvo kulture NR Kine uspostavlja kontinuiranu kulturnu razmjenu s više od 160 zemalja i regija te organizira kulturne događaje po cijelom svijetu, sudjeluje na festivalima i međunarodnim projektima (d'Hooghe, 2015, str. 171). Relativno nova i istaknuta aktivnost u kineskoj kulturnoj diplomaciji je redoviti Program proslave kineske Nove godine. Taj je projekt, primjerice, 2012. godine uključivao čak 323 kulturne aktivnosti u više od 80 zemalja i regija u koje su bili uključeni i tamošnji visoki dužnosnici, više od 1500 medijskih organizacija i oko 30 milijuna stanovnika tih zemalja i pripadnika kineske dijaspore (d'Hooghe, 2015, str. 171).

(c) *Obrazovne institucije i aktivnosti*

Da bi postigla veće razumijevanje kineske kulture i jezika na globalnoj razini, NR Kina dodjeljivanjem stipendija i povećanjem ukupnih obrazovnih resursa snažno promiče razmjenu svojih studenata u inozemstvu, ali i stranih studenata u NR Kini. Vlada sve te studente smatra važnim instrumentom javne diplomacije (d'Hooghe, 2015, str. 173-174). Najvažniji dio kineske obrazovne i kulturne strategije bio je uspostava Konfucijevih instituta i učionica po cijelom svijetu od 2004. godine (d'Hooghe, 2015, str. 175). Danas postoji više od 400 Konfucijevih instituta (Xinhua, 2013, prema d'Hooghe, 2015, str. 175) i otprilike 473 Konfucijeve učionice (Hanban.org, prema d'Hooghe, 2015, str. 175) u više od 100 zemalja svijeta. Svrha je uspostave tih instituta i učionica promicanje kineskog jezika i kulture te ojačavanje međusobnog razumijevanja i prijateljstva po uzoru na francuski Alliance Française i njemački Goetheov institut (d'Hooghe, 2015, str. 175). Konfucijev institut pokazao se kao učinkovit način promicanja meke moći i stvaranja interesa kod inozemnih studenata, zbog čega vlada NR Kine ulaže mnogo napora i financijskih sredstava u njegovo unapređivanje i širenje (Jia, 2010).

(d) *Potpore drugim državama*

Potpore drugim državama (engl. *foreign aid*) važan je javnodiplomatski instrument NR Kine, osobito u Africi i Aziji (d'Hooghe, 2015, str. 179). Svoju potporu drugim državama NR Kina smatra oblikom suradnje i uzajamne pomoći zemalja u razvoju (Information Office of the State Council, The People's Republic of China, 2011). Kineska politika potpore drugim državama uspostavljena je zbog različitih ciljeva: ojačavanja kineskih strateških odnosa sa zemljama u razvoju, dobivanja političke potpore Ujedinjenih naroda, doprinosa osiguranju pristupa resursima i kineskoj trgovini (d'Hooghe, 2015, str. 179). Kineska potpora drugim državama usmjerena je i na poboljšanje standarda i infrastrukture u nerazvijenim regijama (Information Office of the State Council, The People's Republic of China, 2011). U tom smislu vrlo je široka lepeza aktivnosti koje NR Kina poduzima: od vraćanja dijela duga pojedinih zemalja do gradnje cesta, bolnica i sportskih stadiona ili osiguravanja određene robe i materijala te tehničke suradnje, razvoja ljudskih potencijala, slanja medicinskih timova i volonterskih programa (Information Office of the State Council, The People's Republic of China, 2011).

3.9. Iskustva NR Kine stečena u krizi prouzročenoj virusom SARS-a

Početak 2003. godine NR Kinu i druge dijelove svijeta pogodila je epidemija teškoga akutnoga respiratornog sindroma (engl. *severe acute respiratory syndrome – SARS*). Ta vrlo zarazna i teška bolest koja uzrokuje probleme s disanjem pojavila se u kineskoj provinciji Guangdong gdje je prvi slučaj zabilježen sredinom studenoga 2002. godine (d'Hooghe, 2015, str. 287). Kineske vlasti u tom su slučaju reagirale sporo i sve do 11. veljače 2003. godine nisu obavijestile Svjetsku zdravstvenu organizaciju (*World Health Organization – WHO*) o novonastaloj situaciji. To nedovoljno brzo informiranje o pojavi bolesti rezultiralo je sporijim donošenjem mjera za suzbijanje epidemije zbog čega se već u prvoj polovici 2003. godine bolest proširila u 26 zemalja svijeta (d'Hooghe, 2015, str. 287). NR Kina bila je najviše pogođena epidemijom – osim one zdravstvene nastala je i velika politička kriza i na domaćoj i na međunarodnoj razini (d'Hooghe, 2015, str. 287). U zemlji je širenje bolesti uzrokovalo paniku, poremetilo normalan način života i utjecalo na ekonomiju (vidi primjer: Wong, Chan i Ruobing, 2004, str. 11-44). Inozemni mediji optužili su NR Kinu za prikrivanje krize i ugrožavanje ljudskih života, što je rezultiralo nepovjerenjem u informacije njezinih vlasti. Nakon faze poricanja i umanjivanja ozbiljnosti situacije, vlada NR Kine konačno je odlučila poduzeti ozbiljne mjere i donijeti strategije javne diplomacije u svrhu rješavanja međunarodnih problema prouzročenih virusom SARS-a (d'Hooghe, 2015, str. 288).

Na početku su osobe zaražene virusom SARS-a dobivale dijagnozu upale pluća jer je bolest bila nepoznata. S obzirom na to da se virus SARS-a pojavio u sezoni respiratornih infekcija, uzbune nije bilo. Međutim, kako se broj slučajeva povećao, Ministarstvo zdravstva NR Kine poslalo je potkraj siječnja 2003. godine tim stručnjaka da izvide novonastalu situaciju. Taj je tim lokalnim i vlastima na nacionalnoj razini poslao izvješće označeno kao tajna koje nije izazvalo uzbunu. Više je čimbenika utjecalo na takvu odluku. Naime, tek je nekolicina najviših dužnosnika imala pravo pročitati dostavljeni tajni dokument. Uz to, bližila se kineska Nova godina, pa vlasti nisu željele kvariti praznički ugođaj objavom o mogućoj opasnoj bolesti. K tome, lokalne vlasti smatrale su da se problem može riješiti na lokalnoj razini i da situacija nije tako ozbiljna da se u rješavanje krize treba uključiti središnje vodstvo. Te odluke valja promatrati i u kontekstu tranzicije vlasti i bojazni od remećenja stranih ulaganja i prihoda od turizma (d'Hooghe, 2015, str. 288; Yongnian i Fook, 2004, str. 46-53). Međutim, bolest se počela brzo širiti, kao i glasine o ubojitosti koronavirusa. Zbog svega toga dužnosnici su bili primorani napokon priznati postojanje SARS-a (d'Hooghe, 2015, str. 289). Vlasti provincije Guangdonga prekinule su šutnju 11. veljače konferencijom za novinare o novom koronavirusu (Huang, 2004, str. 116-136). Istodobno su i druge lokalne vlasti objavile informacije o virusu SARS-a, no javnost je lažno informirana da je situacija pod kontrolom. U trenutku kada se počelo preispitivati postupanje vlade vezano za pojavu epidemije i lokalne vlasti i ponovno su prestale izvještavati o bolesti (Huang, 2004, str. 116-136). Pozornost javnosti pokušali su preusmjeriti na zasjedanje Nacionalnog narodnog kongresa (engl. National People's Congress – NPC; d'Hooghe, 2015, str. 289-290). Tek nakon zasjedanja NPC-a kineska je vlada prestala poricati da je situacija ozbiljna (d'Hooghe, 2015, str. 290).

Novo vodstvo postupno je poboljšavalo komunikaciju vezanu za epidemiju bolesti, no postojali su problemi s prikupljanjem informacija o virusu pa nova vlada nije bila spremna potpuno surađivati s međunarodnim organizacijama. Tako su timu WHO-a, koji je u Peking došao 23. ožujka istražiti podrijetlo virusa, čak dva tjedna zabranjivali put u provinciju Guangdong (d'Hooghe, 2015, str. 290). Iako je rastao međunarodni pritisak na NR Kinu da počne surađivati i svijetu pružiti cjelovite informacije, kineska vlada nije mijenjala stajalište prema krizi. I dalje je objavljivala optimistične poruke navodeći da je širenje virusa SARS-a zaustavljeno (vidi primjer: China Daily, 2003a; Feng, 2004 prema d'Hooghe, 2015, str. 290). S obzirom na to da Peking i dalje, unatoč pritiscima WHO-a, međunarodne zajednice i domaće javnosti, nije objavljivao stvarne podatke o oboljelima i o svojstvima samog virusa, vojni liječnik Jiang Yanyong odlučio je javno progovoriti i otkriti istinu, pa je priopćenje s informacijama o

stvarnom broju oboljelih poslao CCTV-u i televiziji Phoenix u Hong Kongu ali oni su to priopćenje odbili objaviti. Ipak, priopćenje je došlo i do magazina Time koji ga je objavio 8. travnja 2003. godine. Javno objavljivanje informacija prisililo je kineske dužnosnike na prekid šutnje (d'Hooghe, 2015, str. 291).

Međunarodni ugled NR Kine zbog toga je pretrpio veliku štetu, (d'Hooghe, 2015, str. 291). Inozemni mediji gotovo su jednoglasno Kinu prikazali kao nesposobnu, neodgovornu i nevjerodostojnu (Lin, 2012, prema d'Hooghe, 2015, str. 291; vidi primjer: Kalathil, 2003; BBC News, 2003). Svjesni loše reputacije zemlje izazvane zakašnjelom reakcijom na krizu, kineski dužnosnici odlučili su donijeti nove mjere (d'Hooghe, 2015, str. 291). Osnovana je radna skupina za SARS, odlučeno je da se sve dostupne informacije dijele s javnosti, a svi službenici moraju o novonastaloj situaciji izvještavati pravodobno i točno (Pomfret, 2003a). Te odluke objavljene su kao vijesti na naslovnicama svih glavnih kineskih novina i od tog trenutka vlast i mediji NR Kine postaju otvoreniji u svojoj komunikaciji (d'Hooghe, 2015, str. 292). U toj fazi korektivne mjere kombinirane su sa strategijama za izbjegavanje odgovornosti i za promjenu dojma o opsegu trenutne zdravstvene krize (d'Hooghe, 2015, str. 292). Na međunarodnoj konferenciji za novinare kineske vlasti su priznale probleme s prikupljanjem točnih podataka o stanju na području zahvaćenom virusom SARS-a, kao i to da do tada prijavljivani podaci o broju zaraženih nisu bili točni. Takva priznanja sistemskih problema i lošeg upravljanja situacijom bila su, i još uvijek jesu, rijetka u NR Kini (d'Hooghe, 2015, str. 292). Izvršni zamjenik ministra zdravstva Gao Qiang u pokušaju obrane vlade od optužbi za prikrivanje informacija istaknuo je nepripremljenost zdravstvenog sustava na takvu krizu, pritom ističući da je velika razlika između netočne statistike u vezi s virusom SARS-a i namjernog prikrivanja informacija (Xinhua, 2003, prema d'Hooghe, 2015, str. 293). Nadalje, poduzete su drastične mjere u borbi protiv epidemije SARS-a i poboljšanju izvještavanja o njoj (d'Hooghe, 2015, str. 293). Svi državni službenici i javni dužnosnici morali su svakodnevno obavještavati javnost o broju oboljelih od SARS-a. Od 26. travnja do 24. lipnja kinesko Ministarstvo zdravstva održavalo je svakodnevne konferencije za medije koje su prenošene uživo na televiziji. Osim toga, ministar zdravstva Zhang Wenkang i pekinški gradonačelnik Meng Xuenong morali su odstupiti zbog nepravilnog postupanja u epidemiji bolesti, a uz njih je zbog toga odstupilo još 120 dužnosnika na nižim razinama (d'Hooghe, 2015, str. 293). Potkraj travnja kineska je vlada osnovala posebnu radnu skupinu – Državno vijeće za kontrolu i prevenciju širenja virusa SARS-a kojom je predsjedao potpredsjednik vlade i novi ministar zdravstva Wu Yi (People's Daily, 2004). Nadalje, u roku od deset dana izgrađena je posebna bolnica u blizini Pekinga,

utemeljen je državni Fond za prevenciju i suzbijanje epidemije bolesti i utvrđen pravni okvir za suočavanje sa zdravstvenim krizama. Vlada je vodila posebnu brigu o provedbi svih strogih mjera karantene (People's Daily, 2004). Osim toga, pokrenuta je i javna nacionalna domoljubna zdravstvena kampanja za prevenciju i obrazovanje stanovništva o virusu SARS-a (Xinhua, 2003, prema d'Hooghe, 2015, str. 293).

Objavljivanjem novih i točnih informacija o broju oboljelih stvorena je panika u javnosti zbog čega se društveni život zaustavio (Pomfret, 2003b). Ljudi su počeli izbjegavati javni prijevoz, škole su privremeno zatvorene, otkazani su mnogi letovi u NR Kinu i iz nje, povukli su se investitori i odgođene brojne konferencije. Susjedne zemlje zatvorile su granicu s NR Kinom i mnoge od njih uspostavile su stroge mjere prema putnicima iz NR Kine (d'Hooghe, 2015, str. 294). U toj je fazi kineska vlada dopuštala veće medijske slobode nego što je to bilo uobičajeno. Neki su mediji te slobode iskoristili za objavu kritičkih analiza o upravljanju nastalom krizom. Međutim, mediji još uvijek nisu imali *potpunu slobodu* objaviti sve dostupne vijesti povezane s epidemijom SARS-a (d'Hooghe, 2015, str. 294). No, i takva je sloboda bila kratkog vijeka – u lipnju 2003. godine vlada je ponovno započela sa strogom kontrolom medijskih napisa (d'Hooghe, 2015, str. 295).

Paralelno sa borbom protiv širenja epidemije i panike u zemlji, kineska vlada unaprijedila je svoj međunarodni komunikacijski doseg. Javno su objavljujane sve poduzete mjere, a uz dnevne konferencije za medije pozvani su i kineski i strani novinari u obilazak bolničkih odjela na kojima su se liječili oboljeli (d'Hooghe, 2015, str. 296). Ministarstvo vanjskih poslova NR Kine organiziralo je brifinge za strane diplomate o situaciji s epidemijom, simptomima i prevenciji bolesti (China Daily, 2003b). Ministar vanjskih poslova Li Zhaoxing istaknuo je stranim diplomatima da su zdravlje i sigurnost stranaca koji žive u Kini ili putuju u nju najveći prioritet njegove zemlje, a pružene su im i sve informacije o simptomima SARS-a i kako se zaštititi (China Daily, 2003b). Osim toga, Peking je stranim organizacijama i agencijama priredio vodič za prevenciju i liječenje oboljelih, određene su bolnice za strance i telefonske linije za pomoć na engleskom jeziku. Područja stranih veleposlanstava potpuno su sterilizirana i pojačano je saniranje i sterilizacija svih rezidencija u kojima borave strani gosti (China Daily, 2003b). Vlada NR Kine ojačala je suradnju sa WHO-om, stranim vladama i institucijama (People's Daily, 2003, prema d'Hooghe, 2015, str. 296). Ministarstvo zdravstva NR Kine usvojilo je standarde WHO-a za praćenje epidemije, organizirano je mjerenje tjelesne temperature Kineza koji su ulazili u zemlju ili izlazili iz nje i utvrđene su mjere samoizolacije za sve one za koje se sumnjalo da su zaraženi (d'Hooghe, 2015, str. 296). Nadalje, nakon sve

većega međunarodnog pritiska, kineska je vlada dopustila WHO-u da pošalje tim na Tajvan koji je bio teško pogođen virusom SARS-a. To je bio velik korak za NR Kinu koja se inače protivila komunikaciji Tajvana s međunarodnim organizacijama zbog straha od njegova priznanja kao neovisne države (The Washington Post, 2003, prema d'Hooghe, 2015, str. 297).

Potkraj travnja 2003. godine premijer NR Kine Wen Jiabao prisustvovao je sastanku čelnika ASEAN-a i u svom govoru priznao je da mjere na prevenciji i kontroli širenja virusa nisu bile odgovarajuće te da njegova zemlja osjeća odgovornost prema svijetu kada je riječ o borbi protiv koronavirusa (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2003). Ministar je također izvijestio prisutne o novim mjerama i predstavio novi kineski fond od 10 milijuna kineskih juana (približno 1,5 američkih dolara), osnovan u svrhu potpore raznim bilateralnim programima zemalja ASEAN-a (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2003). Na Svjetskoj zdravstvenoj skupštini u Ženevi u svibnju 2003. godine, kineski ministar zdravstva Wu Yi također je priznao pogreške svoje zemlje u suočavanju s epidemijom bolesti i rekao da je kineska vlada spremna iskreno surađivati s drugim zemljama te da će snositi odgovornost u borbi protiv svih globalnih bolesti (People's Daily, 2003 prema d'Hooghe, 2015, str. 297).

U trenutku kada je domaću epidemiju stavila pod kontrolu, kineska vlada odlučila se za aktivniju, pa čak i vodeću ulogu u globalnoj kampanji protiv virusa SARS-a. U tom je smislu počela organizirati seminare i ulagati znatna sredstva u istraživanje tog virusa (d'Hooghe, 2015, str. 297). NR Kina ne samo da je preporučila 61 način borbe protiv virusa SARS-a već je pozvala vlade azijskih zemalja na pojačanu razmjenu informacija o virusu u svrhu poticanja međunarodnih napora u razvoju cjepiva (Qian, 2003). Tadašnji predsjednik Hu Jintao posjetio je Europu i Aziju kako bi popravio narušeni ugled zemlje i pokazao svijetu da je NR Kina odgovorna članica međunarodne zajednice (The Economist, 2003; Wo-Lap Lam, 2003, sve prema d'Hooghe, 2015, str. 298). Nakon promjene načina djelovanja u drugoj polovici travnja 2003., a osobito potkraj svibnja kada se smanjio broj zaraženih, sve zemlje uključene u borbu protiv tog virusa počele su hvaliti NR Kinu zbog načina na koji se sada nosi s krizom. Raspon međunarodne i unutarnje komunikacije NR Kine u vezi s virusom SARS-a i javno zdravstvo te ozbiljne mjere poduzete u borbi protiv virusa od sredine travnja 2003. godine uvjerali su mnoge zemlje i organizacije da trebaju uspostavljati suradnju s NR Kinom na tom polju (d'Hooghe, 2015, str. 298). U lipnju 2003. godine izvršni direktor WHO-a za zarazne bolesti pohvalio je otvorenost kojom je Ministarstvo zdravstva NR Kine dočekalo njihov tim (World Health Organization, 2003). Osim toga, zemlje članice ASEAN-a, uz još tri strana ministarstva

zdravstva, pohvalile su NR Kinu za jaku političku predanost u suzbijanju virusa SARS-a i za poduzimanje velikih napora u svrhu poboljšanja kvalitete i pravodobnosti nadzora nad njim (d'Hooghe, 2015, str. 299).

Epidemija bolesti prouzročena virusom SARS-a jedna je od najvećih kriza s kojom se kineska vlada morala suočiti. Ta je kriza utjecala na zdravlje ljudi, kinesko gospodarstvo i nacionalnu stabilnost te je zadala težak udarac međunarodnom ugledu zemlje. Vlada je bila optužena za prikrivanje istine, ugrožavanje života, neodgovornost i nespremnost na međunarodnu suradnju, a kriza je istaknula i slabost političkog sustava (d'Hooghe, 2015, str. 299). D'Hooghe (2015) je djelovanje kineske vlade u tom razdoblju podijelila na tri faze: (1) kineske vlasti poricale su i zataškavale novonastalu situaciju, (2) vlada je započela ispravljati pogreške, no i dalje nije otkrila pravi razmjer problema; stranim promatračima ne dopušta se osobni uvid u krizu i nastoji se smiriti domaću javnost i (3) vlada je postala otvorenija u komunikaciji, pojačala je korektivne mjere, angažirala se u međunarodnoj suradnji i pojačala svoje javnodiplomatske aktivnosti.

Glavna zadaća kineske javne diplomacije u krizi povezanoj sa virusom SARS-a bila je uvjeriti domaću i stranu javnost da kineska vlada pruža cjelovite i točne informacije, da poduzima sve moguće mjere kako bi zaustavila epidemiju i da se dobro brine o žrtvama. Kineski dužnosnici prenosili su te poruke putem medija i na međunarodnim samitima (d'Hooghe, 2015, str. 300). D'Hooghe (2015, str. 301) ističe da je NR Kina dugo nakon stavljanja epidemije SARS-a pod kontrolu i dalje željela nešto naučiti iz te krize, poboljšati međunarodnu koordinaciju povezanu sa zdravstvenim pitanjima i zdravstvenu zaštitu u zemlji. Autorica ilustrira svoje stajalište time da su kineske vlasti doista naučile lekciju na primjeru s početka 2004. godine kada su lokalne vlasti, nakon što su se pojavili odmah prijavljivale nove slučajeve zaraze središnjoj vlasti i WHO-u te su poduzele sve potrebne mjere da se zaustavi širenje virusa. U konačnici je kineska vlada pokazala ne samo da znade upravljati s epidemijom, već da znade i kako komunicirati s domaćom i stranom javnosti (d'Hooghe, 2015, str. 303).

4. STUDIJA SLUČAJA: DJELOVANJE JAVNE DIPLOMACIJE NR KINE U KRIZI PROUZROČENOJ PANDEMIJOM BOLESTI COVID-19

4.1. Okolnosti koje su potaknule javnodiplomatsku aktivnost

Početak prosinca 2019. godine u Wuhanu, glavnom gradu kineske provincije Hubei, prijavljen je prvi slučaj „upale pluća nepoznatog podrijetla“ (Jingwei He, Shi i Liu, 2020, str. 2). Zbog znatnog povećanja broja slučajeva, 27. prosinca lokalna vlast obaviještena je o bolesti nalik na SARS (BBC News, 2020a). Kineski dužnosnici 31. prosinca potvrdili su da istražuju više od 27 slučajeva virusne upale pluća, poslali su tim medicinskih stručnjaka u provinciju Hubei te su o novonastaloj situaciji obavijestili WHO (BBC News, 2020a). Prvi smrtni slučaj prijavljen je 9. siječnja, a 20. siječnja potvrđena je transmisija s čovjeka na čovjeka. Tri dana poslije vlasti su odredile karantenu za Wuhan i okolne gradove (Jingwei He, Shi i Liu, 2020, str. 2). Novi soj koronavirusa kineski su stručnjaci identificirali i izolirali 7. siječnja (World Health Organization, 2020a). Prvi slučajevi zaraze novim koronavirusom izvan NR Kine potvrđeni su sredinom siječnja u Japanu, Južnoj Koreji, Tajlandu i SAD-u, a do kraja mjeseca broj zaraženih izvan zemlje znatno je porastao (Taylor, 2020). Zbog toga je WHO 30. siječnja proglasio pandemiju bolesti COVID-19 javnozdravstvenom prijetnjom od međunarodnog značenja, a 11. ožujka proglašena je globalna pandemija (BBC News, 2020a). Novi koronavirus počeo se širiti i u Europi, a *Coronavirus disease 2019 (COVID-19)* 11. veljače postaje odlukom WHO-a službeni naziv za bolest koju uzrokuje novi koronavirus (Taylor, D. B., 2020). Sredinom veljače zabilježen je i prvi smrtni slučaj od novog koronavirusa u Europi, a potkraj mjeseca dolazi do pojave epidemije u Italiji (Taylor, D. B., 2020). Tijekom sljedećih mjeseci virus se nastavio ubrzano širiti, što je rezultiralo velikom krizom, kako u NR Kini tako i na globalnoj razini (Taylor, D. B., 2020). COVID-19 nanio je štetu globalnoj ekonomiji – prema Međunarodnom monetarnom fondu globalno gospodarstvo prolazi najveći ekonomski pad od tridesetih godina prošlog stoljeća te je većina zemalja ušla u ekonomsku recesiju (Verma, 2020a, str. 2). Do prosinca 2020. godine prijavljen je 102 584 351 slučaj bolesti COVID-19, a 2 222 647 ljudi umrlo je od posljedica tog virusa (World Health Organization, 2020a).

Osim unutarnje ekonomske i zdravstvene, NR Kinu snašla je i vanjskopolitička kriza. Naime, na globalnoj razini kineska je vlada okrivljena za širenje bolesti COVID-19, a NR Kina smatra se podrijetlom pandemije (Verma, 2020a, str. 2). Osim toga, mnoge su zemlje, a osobito SAD, kritizirale i kažnjavale NR Kinu zbog prikrivanja informacija i nepoduzimanja potrebnih mjera

kojima se moglo kontrolirati širenje i znatno ubrzati proces iskorjenjivanja bolesti u prijašnjim fazama (Verma, 2020a, str. 3). Ukratko, međunarodni ugled NR Kine i odnosi s nekim zemljama, osobito SAD-om, znatno je narušen zbog te globalne pandemije.

4.2. Ciljevi javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj epidemijom bolesti COVID-19

Znanstvenik i stručnjak za međunarodne odnose Raj Verma (2020a) navodi nekoliko ciljeva kineske javne diplomacije u krizi prouzročenoj pandemijom bolesti COVID-19. Prvo i najvažnije, NR Kina želi zadržati status moćne sile (Verma, 2020a str. 7). Naime, predsjednik Xi Jinping želi da se NR Kina tijekom njegove vladavine prepozna kao velesila zbog čega je prije pandemije osnovao multilateralne financijske institucije poput Azijske banke i pokrenuo ambicioznu Belt and road inicijativu vrijednu tri milijuna američkih dolara (Verma, 2020a, str. 7). Taj je cilj usko vezan za suparništvo između Kine i SAD-a koje sebe sagledavaju kao vodeću silu Zapada.

Drugo, kineska vlast ne želi da svijet NR Kinu shvaća kao ishodište globalne pandemije i ne želi kreiranje javne predodžbe o NR Kini kao zemlji koja na početku krize nije znala odgovoriti na izazove koji su pred nju postavljeni jer bi to upućivalo na negativne strane političkog sustava, strukturalne nedostatke i nesposobnost vlade (Verma, 2020a, str.7). Vladajuće strukture u NR Kini željele su na domaćem i međunarodnom planu isticati samo pozitivne aspekte svog djelovanja, a one negativne što prije gurnuti pod tepih kako bi izbjegle okrivljivanje zemlje za globalnu recesiju koja je slijedila. To bi, naime, znatno narušilo ugled zemlje i istodobno poremetilo unutarnje odnose u državi (Verma, 2020a, str. 8).

Treće, zbog zabrinutosti za svoj globalni ugled NR Kina želi se prikazati kao zemlja koja je odgovorna, pouzdana i spremna pomoći onima u nevolji (Verma, 2020a, str. 8). Kineskim vlastima cilj je bio pozicionirati zemlju kao esencijalnu globalnu silu i na medicinskom i humanitarnom planu. NR Kina, kao najveći proizvođač medicinske opreme kao što su maske, rukavice i slično, željela je globalno pružiti pomoć zemljama u potrebi, osobito kada razvijeni zapad na čelu sa SAD-om to nije uspio, ali se željela nametnuti i kao znanstveno-tehnološka sila koja će pružiti efikasno cjepivo protiv virusa (Verma, 2020a, str. 8).

Verma (2020a) kao još jedan cilj navodi održavanje unutarnjega i vanjskog legitimiteta predsjednika Xi Jinpinga i KPK koji je narušen pojavom virusa i negativnih stajališta prema NR Kini (str. 9). Predsjednik Jinping svoj legitimitet gradi na tehnokratskoj kompetenciji, a pojava koronavirusa potencijalno može znatno narušiti njegovo osobno nasljeđe. Domaća i

strana javnost nije zbog početnoga lošeg postupanja s pojavom koronavirusa kritizirala samo lokalnu i provincijsku vlast već i središnju vladu. Upravo to je rezultiralo umanjivanjem vjerodostojnosti predsjednika Xija Jinpinga kao populističkog vođe (str. 9).

Konačno, NR Kina želi se prikazati kao pobjednik u borbi protiv bolesti COVID-19 i sačuvati svoj ugled, kako u zemlji tako i u inozemstvu, jer će u suprotnom doći do smanjenja stranih ulaganja što će ozbiljno smanjiti gospodarski rast (Verma, 2020a, str.9).

4.3. Način i tijek provedbe javnodiplomatskih aktivnosti

4.3.1. Prosinac 2019. godine

Prvi simptomi zaraze nepoznatim virusom u NR Kini pojavili su se 1. prosinca 2019. godine (BBC News, 2020a). Osmog prosinca prijavljen je prvi slučaj zaraze, a lokalna je vlast 27. prosinca informirana o pojavi bolesti nalik na SARS (Jingwei He, Shi i Liu, 2020). Zdravstveno povjerenstvo u Wuhanu 30. prosinca obavještava lokalne bolnice o „upali pluća nepoznatog podrijetla“ i zahtijeva od njih da im prijave sve informacije povezane s tim slučajem. Ai Fen, jedan od glavnih liječnika u vuhanskoj bolnici, istog je dana dobio nalaze osobe zaražene misterioznim virusom koje je fotografirao i poslao drugom liječniku na tom području (Jingwei He, Shi i Liu, 2020). Informacije o opasnom i nepoznatom virusu počele su se širiti u vuhanskoj medicinskoj zajednici, i to najviše zahvaljujući liječniku Liu Wenliangu koji je poslao poruku svojim kolegama u grupi za razgovor da bi ih upozorio na pojavu virusa te im savjetovao da paze na svoje bližnje i nose zaštitnu odjeću na poslu kako bi spriječili zarazu. Do kraja dana informacije o nepoznatom virusu počele su se širiti i po kineskoj društvenoj mreži Weibo. Kineske vlasti 31. prosinca potvrđuju istragu nad 27 slučajeva „upale pluća nepoznatog podrijetla“, šalju tim stručnjaka u Wuhan te informiraju WHO o novonastaloj situaciji (Jingwei He, Shi i Liu, 2020). U prosincu 2019. godine tema virusa bila je aktualna samo u NR Kini te u tom trenutku još nisu bili poznati razmjeri koje će kriza poprimiti. Zbog toga kineska vlast tada još nije započela s konkretnim javnodiplomatskim djelovanjem poput pomoći drugim zemljama. Nisu se nazirale ni propagandne aktivnosti, a odnos NR Kine i SAD-a nije dobivao neke nove dimenzije.

4.3.2. Siječanj 2020. godine

Trećeg siječnja lokalna vuhanska policija pozvala je na razgovor osam liječnika središnje bolnice u Wuhanu, uključujući i dr. Wenlianga, da bi ih kritizirala zbog širenja informacija o virusu i upozorila da to više ne čine jer će u suprotnom biti kažnjeni (Verma, 2020, str. 3). Dr.

Wenliang fotografirao je i objavio pismo koje je morao potpisati lokalnim policijskim dužnosnicima, a u kojem je bio optužen za širenje lažnih informacija. Policija ga je optužila da je time narušio društveni poredak, a dr. Wenliang se obvezao da te informacije više neće širiti (Hegarty, 2020; Verma, 2020a, str. 3). Lokalna vlast u Wuhanu spriječila je i prva dva stručna tima koja je poslalo Kinesko nacionalno zdravstveno povjerenstvo da prikupe važne informacije koje bi pokazale stvarni broj zaraženih i dokazale da se COVID-19 širi transmisijom s čovjeka na čovjeka (Hegarty, 2020; Verma, 2020a, str. 3). Naime, wuhanski dužnosnici pripremali su se na dva sastanka od 6. do 17. siječnja na kojima se okupljaju lokalni i provincijski čelnici kako bi razgovarali o stanju na provincijskoj razini, a prije tih sastanaka željeli su izbjeći uznemiravanje vrhovnog vodstva i paniku u javnosti (Yang, 2020).

Od 7. do 15. siječnja čelnici središnje kineske vlasti, uključujući i predsjednika Xia Jinpinga, održali su sastanak na kojem se raspravljalo o trenutnoj situaciji i mjerama koje će se poduzeti. NR Kina je objavila da je identificiran novi koronavirus kao uzrok epidemije i podijelila informaciju o genomu virusa sa svjetskim zdravstvenim institucijama. Također su javno potvrđeni i prvi slučajevi zaraze izvan zemlje (BBC News, 2020a). Na lokalnoj razini, od 12. siječnja Općinsko povjerenstvo za zdravstvo u Wuhanu (engl. *Wuhan municipal health commission* -WHC) svakodnevno je objavljivalo da nema novih slučajeva zaraze, što je dovelo do stvaranja osjećaja lažne sigurnosti kod građana i zdravstvenih radnika zbog čega se virus znatnije proširio (Verma, 2020a, str. 3).

Kineske središnje vlasti potvrdile su transmisiju s čovjeka na čovjeka 20. siječnja, a sljedećeg dana su vodeće kineske novine People's Daily prvi put objavile članak o koronavirusu u kojem hvale mjere predsjednika Xija Jinpinga i ostatka vodstva u vezi s epidemijom. Središnje vlasti su 23. siječnja odlučile Wuhan i okolne gradove staviti u izolaciju, a između 23. i 25. siječnja počele su se graditi specijalne bolnice za oboljele od koronavirusa (Verma, 2020a, str. 3). Glavni direktor WHO-a Ghebreyesus sastao se 28. siječnja s predsjednikom Jinpingom da bi razgovarali o trenutnoj situaciji (World Health Organization, 2020b). Dvije strane dogovorile su se da će WHO što prije poslati međunarodne stručnjake u NR Kinu u svrhu suradnje s kineskim kolegama kako bi spriječili širenje virusa, a glavni direktor WHO-a tom je prilikom izrazio zahvalnost NR Kini na ozbiljnosti kojom je pristupila suzbijanju virusa, posebice na predanosti kineskog vodstva i transparentnosti koju su pokazali objavljivanjem važnih informacija poput one o genomu virusa. U konačnici, obje strane izjavile su da će nadalje zajedno surađivati kako bi pobijedile virus i spasile ljudske živote (World Health Organization, 2020b).

Tijekom siječnja pojavili su se izvještaji u kojima se preispitivalo je li NR Kina pravilno dokumentirala sve smrtne slučajeve od posljedica bolesti COVID-19 te koliko je zapravo bila pripremljena za nošenje s epidemijom (Joseph i Thielking, 2020). Zbog takvih optužbi vuhanski je gradonačelnik Zhou Xianwang potkraj siječnja priznao grešku izjavivši: „Nismo pravodobno objavili informacije i nismo se koristili učinkovitim informacijama kako bismo poboljšali svoj rad“ (Ratcliffe i Standaert, 2020). Nekoliko dana poslije i vrhovno vodstvo odlučilo je očitovati se o neprimjerenom djelovanju na početku: „Moramo poboljšati naš nacionalni sustav upravljanja hitnim situacijama i poboljšati svoje sposobnosti u rješavanju hitnih i opasnih zadataka“ (BBC News, 2020b). Naime, nakon pojave SARS-a „NR Kina uložila je 730 milijuna renminbia⁶ za izgradnju sustava ranog izvještavanja i upozoravanja“ (Verma, 2020a, str. 3). Međutim, prema Yangu (2020) i dokumentima koji su procurili iz glavne bolnice u Wuhanu (Verma, 2020a, str. 3), taj sustav nije bio aktiviran u prosincu 2019. godine kada se pojavio virus (Yang, 2020). Da je sustav tada bio aktiviran, tvrdi Yang (2020), COVID-19 bi se mogao spriječiti.

NR Kina je do kraja siječnja zabranila putovanja unutar zemlje, ali je međunarodne letove dopuštala zbog proslave kineske Nove godine sve do kraja ožujka (Sen, 2020). Zbog takve odluke otprilike 5 milijuna ljudi je do 23. siječnja napustilo Wuhan. Premda je provjeravano imaju li putnici koji odlaze iz zemlje simptome zaraze, to nije bilo dovoljno jer je potrebno između pet dana i dva tjedna da se simptomi pojave kod zaraženih osoba (Verma, 2020a, str.3). Zbog te neopreznosti došlo je do globalnog širenja bolesti, a Verma (2020a) smatra da bi se zabranom putovanja takav ishod potpuno izbjegao. Iako su se u tom mjesecu pojavili slučajevi zaraze izvan zemlje te je međunarodna javnost tako upoznata s pojavom novog virusa u NR Kini, kineske vlasti ni taj mjesec nisu započele s javnodiplomatskim aktivnostima osim onih povezanih sa suradnjom s WHO-om. Naime, tada u svijetu još nije bila osviještena ozbiljnost ovog problema. Odnos NR Kine i SAD-a i dalje je bio nepromijenjen.

4.3.3. Veljača 2020. godine

Početak veljače u NR Kini zabilježeno je više od 30 000 slučajeva zaraze novim koronavirusom, a od čijih je posljedica umrlo više od 600 ljudi (DW News, 2020b). Virus se nastavio širiti pa je tako do kraja mjeseca bilo više od 79 824 zaraženih i 2870 umrlih (Reuters, 2020h). Kinesko vrhovno vodstvo otpustilo je dvojicu najviše rangiranih dužnosnika

---

⁶ Juan Renminbi (engl. Yuan Renminbi), skraćeno juan, službena valuta NR Kine. Jedan juan je 12.3.2021. iznosio 0,13 eura (Europska središnja banka, 2020).

zdravstvenog povjerenstva u provinciji Hubei (koje je Wuhan glavni grad) zbog loših odluka u početku epidemije te je na njihovo mjesto postavilo tadašnjeg ravnatelja kineskoga nacionalnoga zdravstvenog povjerenstva (Kuo, 2020a). Ta smjena nastupila je nekoliko dana nakon vala ljutnje u javnosti zbog smrti dr. Wenlianga koji je postao simbolom žrtve za boljitak i istinu. Njegova smrt bila je povod za unutarnje snažne kritike usmjerene prema odgovornima zbog pokušaja prikrivanja informacija (Kuo, 2020a.). Nakon toga, vrhovno vodstvo odlučilo je uvesti drakonske mjere karantene za Wuhan i okolicu (Yu, 2020). Nakon što je SAD uveo stroga pravila za putnike koji dolaze iz NR Kine, glasnogovornica kineskog Ministarstva vanjskih poslova Hua Chunying optužila je američku administraciju za neprimjereno reagiranje na pojavu virusa (Maxouris, 2020). Chunying se pritom pozvala na kritiku koju su američkoj vladi uputili američki stručnjaci i mediji. Naime, takva ograničenja prema NR Kini WHO u tom trenutku nije tražio. Također je izrazila sumnju da se zabranom ulaska strancima krše ljudska prava (Maxouris, 2020).

Službeni list KPK Qiushi 15. veljače objavio je transkript govora predsjednika Xia Jinpinga održana 3. veljače. U govoru je istaknuo da su zahtjevi za prevenciju i kontrolu novog koronavirusa prihvaćeni 7. siječnja, čime se otkrilo da je predsjednik znao za virus i donosio odluke u vezi s njim prije nego što je to javno komentirao (Griffiths, 2020). U tom govoru predsjednik je dao do znanja da želi dobiti međunarodnu potporu i razumijevanje putem diplomacije i propagande (Ma i Lau, 2020). Nekoliko dana poslije predsjednik Jinping u telefonskom razgovoru objasnio je britanskom premijeru Johnsonu da zahvaljujući rigoroznim mjerama prevencije i kontrole te zbog mobilizacije zemlje NR Kina bilježi pozitivne rezultate (Xinhua, 2020a). Važno je istaknuti da je predsjednik Jinping takve informacije iznio u javnost u trenutku kada je broj umrlih od posljedica bolesti COVID-19 bio veći od 2000 (Regan, 2020). Potkraj veljače Europa se suočila s prvom velikom pojavom virusa jer je broj slučajeva u Italiji porastao s manje od pet na više od 150 (Taylor, D. B., 2020). Kineski ministar vanjskih poslova Wang Yi telefonski je razgovarao s talijanskim ministrom vanjskih poslova Di Maiom i pritom mu izrazio sućut (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2020a). Yi je zahvalio Italiji na prijateljstvu i potpori nakon pojave epidemije, iskazao je da suosjeća s onim što proživljava talijanski narod i rekao da je NR Kina spremna pomoći Italiji, poboljšati međusobnu komunikaciju, ostvariti suradnju u liječenju oboljelih, u istraživanju i razvoju lijekova i cjepiva te u razmjeni iskustava i tehnologije (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2020a). Na konferenciji za medije održanoj 27. veljače Zhong Nanshan, znanstvenik koji je zadužen za odgovor kineske vlade na COVID-19, zainteresirao

je globalnu javnost izjavivši da koronavirus možda nije potekao iz NR Kine. Nanshan je poslije relativizirao svoju izjavu rekavši da prvo mjesto gdje se virus otkrije ne mora nužno biti izvor, no i da se ne može tvrditi da je virus došao iz inozemstva. Na kraju je zaključio da se samo istragom može sa sigurnošću odgovoriti na to pitanje (Kuo, 2020b). Taj potez bio je jedan od prvih kojima je kineska vlada počela s pomoću propagande i teorija urote unositi sumnju u podrijetlo virusa ne bi li otklonila odgovornost sa sebe (Kuo, 2020b). U tom mjesecu NR Kina počela je drugim svjetskim zemljama pružati medicinsku pomoć. Tako su u Iran 29. veljače stigli zdravstveni stručnjaci i medicinske potrepštine poput kompleta za testiranje na COVID-19 (Kuo, 2020b). Tu informaciju potvrdio je Chang Hua, kineski veleposlanik u Iranu objavom na svom Twitter profilu uz poruku da su u toj borbi NR Kina i Iran zajedno (Zheng, 2020). Osim toga, potkraj mjeseca objavljena je knjiga *A Battle Against Epidemic* koja se fokusira na ključne trenutke, pojedince i događaje u borbi NR Kine protiv epidemije. Ta će knjiga biti prevedena na engleski, francuski, španjolski, ruski i arapski jezik (China Daily, 2020).

4.3.4. Ožujak 2020. godine

Vlada NR Kine u ožujku je najavila financijsku i medicinsku pomoć za još 82 zemlje, WHO i Afričku uniju (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2020b). Glasnogovornik Ministarstva vanjskih poslova Geng Shuang objasnio je da će NR Kina zemljama u potrebi pomoći na četiri načina:

- (a) pomoć jedne vlade drugoj vladi (engl. *government-to-government assistance*) – taj kanal podrazumijeva dogovor između vlade NR Kine i vlada drugih zemalja o slanju medicinskih potrepština;
- (b) suradnja na području medicinske tehnologije – NR Kina je s drugim zemljama podijelila svoje metode dijagnostike i terapije i organizirala konferencije sa sudionicima iz širokog spektra zemalja i međunarodnih organizacija, a timove medicinskih stručnjaka poslala je u Iran, Irak i Italiju;
- (c) pomoć na podnacionalnoj razini – lokalne vlasti u NR Kini donirale su potrepštine, među ostalim, gradovima Južne Koreje, Japana i Italije;
- (d) nevladina pomoć – mnoge kineske tvrtke i nevladine organizacije poput Huawei i zaklada Jack Ma i Alibaba počele su donirati medicinske potrepštine i novčana sredstva potrebitim zemljama (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2020b). Međutim, neke europske zemlje odbile su medicinsku opremu dopremljenu iz NR Kine, a neke su pak javno izražavale nezadovoljstvo njezinom kvalitetom (BBC News, 2020c). Tako je nizozemsko Ministarstvo zdravstva objavilo je da se 600 000 medicinskih maski za lice

pokazalo neispravnima zbog čega su ih odbili upotrebljavati, a španjolska vlada imala je problem sa setovima za testiranje koje je naručila od jedne kineske tvrtke. Kinesko veleposlanstvo u Španjolskoj objavilo je na svom Twitter profilu da tvrtka Shenzhen Bioeasy Biotechnology, koja stoji iza spornih setova za testiranje, nije imala službenu dozvolu kineskih vlasti za prodaju svojih proizvoda. Veleposlanstvo je objasnilo da potrepštine koje je donirala kineska vlada nisu obuhvaćale proizvode te tvrtke. Osim Španjolske i Turska je ustanovila da neki setovi za testiranje nisu potpuno ispravni (BBC News, 2020c).

Sredinom mjeseca kineski predsjednik Xi Jinping posjetio je grad Wuhan i tom prigodom poručio da Peking drži situaciju pod kontrolom i da je širenje virusa u osnovi suzbijeno u cijeloj provinciji Hubei. Takve informacije plasirane su u javnost s namjerom stvaranja dobre reputacije u svijetu i osjećaja sigurnosti u zemlji (BBC News, 2020g). Nekoliko dana poslije, samo nekoliko sati nakon što je WHO proglasio globalnu pandemiju, kineske vlasti izjavile su da je vrhunac trenutnog širenja zaraze novim koronavirusom u zemlji završio (Xinhua, 2020k). Odnos između NR Kine i SAD-a u ožujku se nastavio narušavati. Naime, 19. ožujka američki predsjednik Trump javno je optužio NR Kinu za pojavu koronavirusa (Mangan, 2020). „Svijet plaća vrlo veliku cijenu zbog onoga što su učinili. (...) To se moglo zaustaviti tamo gdje se i pojavilo. (...) Bilo bi puno bolje da smo informacije imali prije“, izjavio je bivši predsjednik Trump na konferenciji za novinare u Bijeloj kući (Mangan, 2020). Predsjednik Trump tom je izjavom implicirao da bi američki i svjetski dužnosnici mogli djelovati puno brže i učinkovitije da je kineska vlada na vrijeme objavila sve informacije povezane s pojavom koronavirusa u Wuhanu (Mangan, 2020). U dijelu medija taj Trumpov potez tumačio se i unutarnjopolitičkim razlozima, odnosno željom da se umanjí odgovornost američke administracije zbog neučinkovitog odgovora na pandemiju (Hart i Fuchs, 2020). Zbog takvih je optužbi NR Kina promijenila stajalište prema SAD-u i postala agresivnija u optužbama da je SAD odgovoran za širenje koronavirusa (Verma, 2020a, str. 5). Naime, kineske vlasti pokrenule su javnu kampanju u kojoj je sudjelovalo Ministarstvo vanjskih poslova i kineski diplomati, a kojom je američka vojska bila okrivljena za unošenje koronavirusa u NR Kinu tijekom Svjetskih vojnih igara u Wuhanu u listopadu 2019. godine (Verma, 2020a, str. 5). Tako se glasnogovornik Ministarstva vanjskih poslova NR Kine Zhao Lijian 12. ožujka na svom Twitter profilu zapitao kada se pojavio nulti pacijent u SAD-u i rekao da je moguće da je virus potekao od američke vojske koja ga je potom donijela u Wuhan (Lijian, 2020a). Time je potaknuo teoriju urote o stvarnom podrijetlu virusa (Verma, 2020a, str.5). Deset dana poslije Lijian je na Twitteru objavio da je američki Centar za prevenciju i kontrolu bolesti priznao da nekim osobama

greškom nije dijagnosticiran COVID-19 tijekom sezone gripe u 2019. godini (Lijian, 2020b). Lijian se u objavi zapitao koliko bi bilo zaraženih da je SAD bio sposoban testirati zaražene koronavirusom u rujnu 2019. godine i na kraju zaključio da bi ta zemlja trebala pronaći nultog pacijenta (Lijian, 2020b). S druge strane kineski veleposlanik u SAD-u Cui Tiankai pokušao je relativizirati te optužbe izjavivši da je „suludo“ tvrditi da je virus nastao u američkom vojnom laboratoriju. Nadodao je i da diplomati ili novinari ne bi smjeli špekulirati o podrijetlu virusa jer je to posao znanstvenika (Walker, 2020.). Kao odgovor na takve optužbe i provokacije predsjednik Trump počeo je novi koronavirus u javnosti kontinuirano nazivati „kineskim virusom“ uz objašnjenje da se tako govori jer je potekao iz NR Kine (Ghosh, 2020). Takav postupak američkog predsjednika naveo je i druge američke dužnosnike da se uz naziv „kineski virus“ koriste i terminima „vuhanski virus“ i „*Kung-flu*“ koji imaju rasističke konotacije (Verma, 2020a, str. 4). Potkraj ožujka predsjednik Trump izjavio je da će prestati rabiti termin „kineski virus“, ali da i dalje smatra da je potekao iz NR Kine te je dao podršku azijskim Amerikancima koji se sve češće suočavaju s rasizmom (Bloomberg, 2020a).

4.3.5. Travanj 2020. godine

Početak travnja činilo se da se odnosi između NR Kine i SAD-a počinju popravljati. Nakon razgovora s predsjednikom NR Kine Jinpingom američki predsjednik Trump izjavio je da je njegov odnos s NR Kinom i njezinim predsjednikom dobar te da od NR Kine uvijek očekuje najbolje (Wong i Swanson, 2020). Dvije strane dogovorile su probno primirje i iskazale namjeru da će pokušati pronaći način suradnje u svrhu zaustavljanja zaraze, a američka je vlada u tom razdoblju očekivala pošiljku medicinske opreme iz NR Kine (Wong i Swanson, 2020). Međutim, odnosi između tih dviju sila nisu se popravili, a prema istraživanjima Amerikanci nikada do tada nisu imali negativnije stajalište prema NR Kini (Brown, 2020). Predsjednik Trump obustavio je sredinom travnja financiranje WHO-a zbog navodno lošeg upravljanja epidemijom i prikrivanja informacija u vezi s virusom (Fedor i Manson, 2020). Uz to, kritizirao je odnos WHO-a i NR Kine aludirajući na to da je ta organizacija pristrana NR Kini (BBC News, 2020d). Glasnogovornik kineskog Ministarstva vanjskih poslova Zhao Lijian izjavio je da će takva odluka Washingtona zasigurno pridonijeti slabljenju efikasnosti WHO-a, naštetiti međunarodnoj suradnji na suzbijanju pandemije i negativno utjecati na razne zemlje uključujući i SAD (Fedor i Manson, 2020). Kineski državni mediji najavili su objavu eseja predsjednika Xi Jinpinga pod naslovom "Ujedinjena suradnja najmoćnije je oružje međunarodne zajednice u pobjedi u ratu protiv epidemije" u novom izdanju lista Qiushi u kojem će se predsjednik Xi Jinping osvrnuti i na postupke predsjednika Trumpa (Fedor i

Manson, 2020). Nekoliko dana poslije kineske dnevne novine Global Times objavile su članak pod nazivom „Odnosi NR Kine i SAD-a više neće biti isti“ u kojem je autor (ujedno i glavni urednik Global Timesa) objasnio stajalište NR Kine o postupcima SAD-a i odnosima s tom zemljom (Xijin, 2020).

Osim narušenih odnosa sa SAD-om, NR Kinu je tijekom travnja snašao još jedan problem: Australija je počela vršiti sve veći pritisak na kineske vlasti zbog postupanja s novim koronavirusom pritom dovodeći u pitanje njihovu transparentnost i zahtijevajući međunarodnu istragu o podrijetlu virusa i njegova širenja. Naime, australska ministrica vanjskih poslova Payne izjavila je da je vrlo zabrinuta zbog transparentnosti NR Kine te da će Australija inzistirati na neovisnoj provjeri informacija i djelovanja kineske vlasti (Reuters, 2020a). Takvo je stajalište razljutilo službeni Peking koji je negirao loše postupanje tijekom pandemije. Kineski državni mediji objavili su kako je Australija tim potezom NR Kini „zabila nož u leđa“ čime riskira dugoročnu štetu bilateralnim odnosima i trgovinskom partnerstvu (Karp i Davidson, 2020). Kinesko veleposlanstvo u Australiji pokušalo je dezavuirati australska nastojanja za pokretanje istrage objavom da je tajnik australskog Ministarstva vanjskih poslova izjavio da zapravo nije pravo vrijeme za to (Karp i Davidson, 2020). Taj je potez slijedio nakon stanovitih 'upozorenja' kineskog veleposlanika u Australiji koje je jedan australski ministar opisao kao "prijetnje ekonomskom prisilom“ (Karp i Davidson, 2020).

Neprilike za NR Kinu na međunarodnom planu su se gomilale. Skupina nigerijskih odvjetnika tužila je NR Kinu i tražila 200 milijardi dolara zbog štete prouzročene koronavirusom (Daily Sabah, 2020). Konkretnije, odvjetnici su zatražili odštetu zbog izgubljenih ljudskih života, ekonomskog gušenja, traume, poteškoća, socijalne dezorijentacije, mentalnog mučenja i narušavanja normalnoga, svakodnevnog života ljudi u Nigeriji (Daily Sabah, 2020). Kao odgovor na te optužbe kinesko veleposlanstvo je izjavilo je da je NR Kina, poput drugih zemalja, žrtva te krize, a ne počinitelj ili krivac za nju te da će stajati uz Nigeriju u borbi protiv bolesti COVID-19 (Odeyemi, 2020). NR Kina je u travnju nastavila pružati medicinsku pomoć i objavila da je do kraja mjeseca pomogla više od 130 zemalja i međunarodnih organizacija, među kojima i Hrvatskoj (CGTN, 2020a). Glasnogovornik Ministarstva vanjskih poslova NR Kine Zhao Lijian izjavio je da takvi naponi demonstriraju koncept zajednice sa zajedničkom budućnošću (CGTN, 2020a). Konačno, kineski čelnici odlučili su u travnju popustiti mjere izolacije u Wuhanu, a tom prigodom na neboderima i mostovima osvanule su animirane fotografije zdravstvenih radnika koji pomažu oboljelima. Na jednoj od njih bilo je ispisano „grad-heroj“ – titula koju je Wuhanu dodijelio predsjednik Xi Jinping (VOA News, 2020).

Zbog izlaska Wuhana iz karantene predsjednik Jinping počeo se na svjetskoj sceni prikazivati kao snažan i uspješan vođa (Huang, Y., 2020).

4.3.6. Svibanj 2020. godine

NR Kina je 10. svibnja prijavila najveći dnevni porast zaraženih od 28. travnja (France24, 2020b). Broj zaraženih do kraja mjeseca popeo se na 83 017, a 4634 osobe umrle su od posljedica zaraze koronavirusom (Reuters, 2020i). Kineska vlast dala je zeleno svjetlo za klinička ispitivanja triju cjepiva protiv bolesti COVID-19, koja su razvijana višemjesečnim naporima istraživačkih instituta i tvrtki financiranih od države (Sender, 2020). Nekoliko dana poslije predsjednik Xi Jinping javno je obećao da će svako cjepivo protiv te bolesti biti globalno dostupno i da će tako NR Kina pridonijeti osiguranju financijske pristupačnosti i dostupnosti cjepiva (Gretler, 2020; Zhaoyi, 2020a). Do kraja mjeseca NR Kina je vodila u globalnoj utrci za cjepivo protiv bolesti COVID-19 i na taj način je vršila izravan pritisak na SAD i nametala se kao respektabilan dionik u rješavanju krize (Ruwitch, 2020; Paton i Lyu, 2020). Ruwitch (2020) i Paton i Lyu (2020) smatraju da je vodstvo u utrci za cjepivo predsjedniku Jinpingu bilo vrlo važno za stvaranje pozitivnog ugleda svoje zemlje i pobjedu nad predsjednikom Trumpom. Naime, SAD i NR Kina nastavili su s međusobnim optužbama tko je krivac za globalnu krizu u vezi s koronavirusom. Tako je bivši državni tajnik SAD-a Pompeo izjavio da postoje ozbiljni dokazi da je novi koronavirus nastao u laboratoriju u Wuhanu, no odbio je komentirati vjeruju li najviši američki dužnosnici da je koronavirus pušten namjerno (Bredemeier, 2020). Kineski institut za virologiju u Wuhanu odbacio je te optužbe, a drugi američki dužnosnici umanjili su njihovu vjerojatnost (France24, 2020a). Nekoliko tjedana poslije američka Središnja obavještajna agencija (engl. *Central Intelligence Agency* – CIA) objavila je da je NR Kina u siječnju pokušala spriječiti WHO u alarmiranju javnosti o pojavi koronavirusa (Jamali i O'Connor, 2020). Naime, izvješće CIA-e, koje su potvrdila dva američka obavještajna službenika, pokazalo je da je NR Kina prijetila WHO-u da će prestati surađivati s njim u istrazi o koronavirusu ako proglasi globalnu zdravstvenu krizu (Jamali i O'Connor, 2020). Osim toga, i njemačka obavještajna agencija optužila je predsjednika Jinpinga da je 21. siječnja osobno izvršio pritisak na glavnog direktora WHO-a Ghebreyesusu. I WHO i NR Kina te su informacije opovrgnuli izjavivši da predsjednik Jinping i glavni direktor Ghebreyesus nisu međusobno kontaktirali tog 21. siječnja, već da su se susreli tek 28. siječnja (Jamali i O'Connor, 2020).

Predsjednik Jinping je 20. svibnja održao govor na sastanku Svjetske zdravstvene skupštine u kojem je istaknuo što je sve njegova zemlja dotada učinila u borbi protiv koronavirusa i što planira raditi u budućnosti (Verma, I., 2020). Svoj govor predsjednik Jinping započeo je nazivajući trenutnu krizu „najozbiljnijom krizom globalnoga javnog zdravstva od Drugoga svjetskog rata“, a COVID-19 „zarazom koja je iznenadila svijet“ (Demick, 2020; Verma, I., 2020). Time je dao do znanja da shvaća razmjere utjecaja virusa na ljude diljem svijeta i nastojao otkloniti percepciju da je virus nastao u njegovoj zemlji (Demick, 2020; Verma, I., 2020). Predsjednik Jinping istaknuo je da je od trenutka pojave virusa NR Kina djelovala otvoreno, transparentno i odgovorno tako da je pravodobno objavljivala sve informacije u vezi s novim koronavirusom te da je nakon mukotrpnih napora i golemih žrtava uspjela steći kontrolu nad virusom i zaštititi zdravlje i život svojih ljudi. Objasnio je da je najvažniji zadatak njegove vlade kontrola i liječenje bolesti COVID-19 i da je ljudski život na prvom mjestu te je pozvao na međunarodnu suradnju izjavivši da su „solidarnost i kooperativnost najjače oružje u obrani protiv tog virusa“ (Verma, I., 2020). U konačnici je najavio da će NR Kina tijekom sljedeće dvije godine uložiti više od dvije milijarde američkih dolara za borbu protiv bolesti COVID-19 i da će pomoći zemljama u potrebi. U tom kontekstu istaknuo je Afriku za koju smatra da joj je potrebna velika potpora u borbi s koronavirusom. Time je želio pridonijeti snažnijem utjecaju NR Kine na afričkom kontinentu (Verma, I., 2020). Nekoliko dana nakon tog govora održana je godišnja narodna politička savjetodavna konferencija na kojoj je vodstvo KPK čestitalo samima sebi na odgovoru na pojavu novog koronavirusa. Na taj je način NR Kina zapravo proglasila da pobjeđuje u borbi protiv koronavirusa i svih onih koji su kritizirali njezino dotadašnje djelovanje u krizi (Demick, 2020). U svibnju nije bilo daljnjih kriznih situacija u kontekstu odnosa NR Kine i drugih zemalja.

4.3.7. Lipanj 2020. godine

Početak lipnja novi koronavirus počeo se intenzivnije širiti u Pekingu, zbog čega su vlasti odlučile tamošnjem stanovništvu postrožiti mjere izolacije (BBC News, 2020i). Broj zaraženih do kraja mjeseca nastavio je rasti pa su kineske vlasti odlučile u karantenu staviti i okrug Anxin, 150 kilometara udaljen od Pekinga. Do kraja lipnja u cijeloj zemlji zarazile su se 84 743 osobe, a 79 591 osoba umrla je od posljedica novog koronavirusa (DW News, 2020c). Visoki kineski dužnosnici objavili su poduže izvješće o odgovoru države na pandemiju koronavirusa, braneći postupke svoje vlade i ističući da je NR Kina pružila sve informacije transparentno i na vrijeme (Moritsugu, 2020). U izvješću se ističe uspjeh kineske vlasti u smanjenu dnevnog porasta novih slučajeva u roku od dva mjeseca i u borbi za obranu provincije Hubei i njezina glavnoga grada

Wuhana koja je trajala gotovo tri mjeseca. Kineski dužnosnici u tom su izvješću sve zasluge pripisali predsjedniku Xiju Jinpingu (Moritsugu, 2020). Međutim, istraga američke novinske agencije Associated Press pokazala je da su u prvim tjednima siječnja kineski laboratoriji tajili genetsku mapu virusa odgađajući pritom njegovu identifikaciju i razmjenu podataka potrebnih za razvoj testova, lijekova i cjepiva (Moritsugu, 2020). U istom mjesecu NR Kina je objavila i Bijelu knjigu o borbi zemlje protiv bolesti COVID-19 u kojoj je zabilježila svoje „mukotrpane ali učinkovite napore“ za suzbijanje novog koronavirusa i istodobno podijelila svoje iskustvo sa svijetom „kako bi svi zajedno pobijedili globalnu pandemiju“ (Xinhua, 2020b). NR Kina je i tada pazila da u javnost plasira one informacije koje će joj ići u korist, pa je tako rečeno vrlo malo o ranom odgovoru kineskih dužnosnika na pojavu koronavirusa, a i te informacije kose se s onima koje su objavili vuhanski liječnici (Huang, J., 2020).

NR Kina je do lipnja u borbi protiv globalne pandemije pomogla više od 200 zemalja i četiri međunarodne organizacije (Jin, 2020). Osim medicinske pomoći i diplomatskih aktivnosti, kineske vlasti su tijekom posljednjih mjeseci pojačale i napore za širenje dezinformacija na društvenim mrežama, pa je tako u lipnju samo na Twitteru bilo aktivno na desetke tisuća lažnih profila na kojima se raspravljalo o odgovoru KPK na koronavirus, podrijetlu virusa, odnosu NR Kine i SAD-a i sličnim problemima povezanim s tom krizom (Conger, 2020). Europska unija je optužila NR Kinu i Rusiju za vođenje ciljanih kampanja u svrhu dezinformiranja o koronavirusu (DW News, 2020a). "Strani akteri i određene treće zemlje, posebice Rusija i NR Kina, sudjelovali su u ciljanim operacijama utjecaja i kampanjama dezinformacija u EU-u, njezinu susjedstvu i na globalnoj razini", navodi se u priopćenju Europske komisije (DW News, 2020a). Europska komisija je pozvala vodeće društvene mreže i mrežne izvore poput Facebooka, Twittera, YouTubea i Googlea da se suprotstave dezinformacijama na svojim platformama i da uklone lažan i opasan sadržaj. Također je pozvala kompanije u čijem su vlasništvu te društvene mreže i mrežni izvori da budu transparentnije i sastavljaju mjesečna izvješća s detaljnim informacijama o mjerama poduzetima za ograničavanje dezinformacija o koronavirusu. Twitter je tako uklonio 23 750 kineskih računa koji su bili vrlo angažirani u širenju različitih lažnih informacija (DW News, 2020a). Analiza The New York Timesa pokazala je da su ti računi djelovali jednoglasno, što bi moglo sugerirati koordiniranu kampanju kakvu su države provodile na Twitteru i prije (Zhong, Krolik, Mozur, Bergman i Wong, 2020).

Kineski znanstvenici su u lipnju započeli drugu fazu ispitivanja mogućih cjepiva protiv koronavirusa, a predsjednik Jinping obvezao se da će se cjepivo, kada bude spremno, potpuno besplatno dostaviti afričkim zemljama (BusinessToday, 2020; AfricaNews, 2020). Osim toga,

potkraj mjeseca kineska biotehnoška tvrtka CanSino Biologics objavila je da je Središnje kinesko vojno povjerenstvo odobrilo kineskoj vojsci da u godinu dana cijepi vojnike cjepivom te tvrtke Ad5-nCoV, koje se prema dotadašnjim istraživanjima činilo najučinkovitijim, a nalazilo se u drugoj fazi ispitivanja (McGregor, 2020). Sve veće rivalstvo između SAD-a i Kine počelo je stvarati negativne učinke na neke zemlje, pa je tako kenijski predsjednik Uhuru Kenyatta upozorio da je Afrika izložena riziku jer bi se mogla naći pod velikim pritiskom zbog sukoba tih dviju velesila (Manson, Pilling i Schipani 2020). Taj je apel uputio zato što je postalo jasno da se SAD i NR Kina bore za prevlast u utjecaju na afričkom kontinentu, a on zajedno s ostalim afričkim dužnosnicima želi postići zajedništvo i kvalitetnije djelovanje velesila kako bi Afrika tu globalnu krizu što lakše prebrodila. Vlada predsjednika Trumpa optužila je NR Kinu da nastoji Afriku pritisnuti dugovima, dok se službeni Peking predstavljao kao razvojni partner koji nije sklon miješanju u unutarnje stvari kontinenta (Manson, Pilling i Schipani 2020).

4.3.8. Srpanj 2020. godine

Početkom srpnja predsjednik Trump izjavio je da je sve više bijesan na NR Kinu zbog globalnog širenja koronavirusa koje je, među ostalim, u velikoj mjeri naštetilo SAD-u (Scroll, 2020). Osim toga, Trump rekao je da razmatra zabranu korištenja aplikacije Tik Tok u kineskom vlasništvu, kao svojevrsnu osvetu zbog širenja koronavirusa (Bloomberg, 2020b). Nadalje, direktor američkoga Saveznoga istražnog ureda (engl. *Federal Bureau of Investigation* – FBI) Wray upozorio je da se NR Kina koristi nemoralnim i opasnim metodama u svojim naporima da postane jedina svjetska velesila. Zaključio je da su kineske geopolitičke aktivnosti prijetnja američkoj ekonomskoj i nacionalnoj sigurnosti (Gehrke, 2020). Sredinom srpnja Ministarstvo pravosuđa SAD-a podignulo je optužnice protiv dvojice kineskih državljana za 'hakiranje' mrežnih sustava američkih tvrtki koje se bave istraživanjem cjepiva protiv bolesti COVID-19 (Al Jazeera, 2020a; Macias, 2020). Američke vlasti priopćile su da su optuženi Li Xiaoyu i Dong Jiazhi sudjelovali u višegodišnjoj kibernetičkoj špijunaži u svrhu krađe informacija i nanošenja štete onima koji se ne slažu s kineskom politikom, a sada ih se tereti za krađu velike količine podataka s računala u zemljama diljem svijeta uključujući SAD, Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačku, Australiju i Belgiju. NR Kina odbacila je te navode i optužila SAD za klevetu: „Vlada NR Kine odlučan je zagovornik kibernetičke sigurnosti i uvijek se protivila kibernetičkom kriminalu i napadima u svim oblicima“, izjavio je glasnogovornik Ministarstva vanjskih poslova NR Kine (Al Jazeera, 2020a; Macias, 2020). Sljedeći dan SAD je naložio NR Kini da zatvori svoj konzulat u Hustonu što je kineska vlast

nazvala „eskalacijom bez presedana“ (Feng, 2020). Glasnogovornik Državnog tajništva SAD-a objasnio je da je to naređeno kako bi se zaštitile američke privatne informacije i intelektualno vlasništvo (Feng, 2020). U svojoj izjavi Veleposlanstvo NR Kine objasnilo je da će takvo namjerno i nepromišljeno stigmatiziranje i raspirivanje mržnje protiv NR Kine negativno utjecati na njezine diplomatske misije u SAD-u te da je primilo brojne prijetnje sigurnosti svojih misija i osoblja (Feng, 2020). Te je navode u svojoj objavi na Twitteru potvrdila Hua Chunying, glasnogovornica Ministarstva vanjskih poslova NR Kine (Chunying, 2020).

U kontekstu propagandnih aktivnosti, početkom mjeseca kineske novine Global Times (2020a) objavile su na svom Twitter profilu da je novi koronavirus cirkulirao u brazilskoj Santa Catarini još u studenome 2019. godine. Kineska tvrtka Sinovac Biotech u srpnju je započela treću fazu ispitivanja svog cijepa u Brazilu, čime je postala jedna od triju tvrtki u svijetu koja je ušla u završnu fazu utrke za razvijanje cjepiva protiv bolesti COVID-19 (Business Standard, 2020a). Druga kineska tvrtka SinoPharm pohvalila se da je svoj prototip cjepiva testirala na svojim zaposlenicima uključujući i voditelje te da je u Ujedinjenim Arapskim Emiratima započela s trećom fazom testiranja svog cjepiva (Associated Press, 2020; Clinical Trial Arena, 2020). Neki su taj čin cijepljenja vlastitih zaposlenika shvaćali kao njihovu herojsku žrtvu, a drugi kao kršenje međunarodnih etičkih normi. No svakako, taj čin je bio golem korak naprijed NR Kine u utrci s američkim i britanskim tvrtkama. Ta utrka NR Kine bila je veoma važna jer bi pobjeda značila veliki znanstveni i politički uspjeh zemlje (Associated Press, 2020). Uz ta dva cjepiva NR Kina ima još dvadesetak cjepiva u različitim fazama ispitivanja, što joj daje veliku prednost u odnosu na druge zemlje, pa je službeni Peking najavio da bi cjepiva trebala biti spremna za opću upotrebu do kraja godine (Associated Press, 2020; Deng, 2020). Predsjednik Trump potkraj srpnja izjavio je da je spreman na suradnju s NR Kinom i drugim zemljama kako bi SAD dobio najbolje moguće cjepivo protiv bolesti COVID-19, a nekoliko dana poslije kineski ministar vanjskih poslova Wang Yi najavio je da će NR Kina posuditi Latinskoj Americi i Karibima milijardu dolara kako bi im osigurala nabavu cjepivu (Reuters, 2020b; Suarez, 2020). Osim toga, kineska vlast obećala je da će joj zamolba Filipina biti na vrhu liste prioriteta kada je riječ o ustupanju cjepiva drugim zemljama (CGTN, 2020b).

4.3.9. Kolovoz 2020. godine

Zbog sve veće napetosti između SAD-a i NR Kine kineski veleposlanik Cui Tiankai početkom kolovoza žestoko je kritizirao predsjednika Trumpa i osporio optužbe da je kineska vlada uskratila informacije o bolesti COVID-19 koje su potencijalno mogle biti od velike pomoći

međunarodnoj zajednici (Levine, 2020). Nekoliko dana poslije ministar vanjskih poslova Wang Yi dao je intervju kineskoj novinskoj agenciji Xinhua (Xinhua, 2020c). Tom je prigodom govorio o odnosima sa SAD-om ističući da NR Kina nije započela sukob, niti ga je željela jer je svjesna štete koja bi iz njega proistekla. Objasnio je da će NR Kina nastaviti s vlastitim razvojem i napretkom da bi ispunila želju svog naroda i dala novi, još veći doprinos čovječanstvu, a onaj tko je u tome nastoji spriječiti može samo doživjeti neuspjeh. Osim toga, istaknuo je koristi od dobre suradnje i za jednu i za drugu zemlju te je rekao da bi zbog toga bilo dobro da se ona nastavi i sada u doba globalne pandemije, a za takve trenutno iznimno loše odnose okrivio je američke političare koji su pristrani i neprijateljski raspoloženi prema njegovoj zemlji. Konačno, ministar Yi rekao je da je NR Kina uvijek spremna za razvijanje kinesko-američkih odnosa bez sukoba i konfrontacija, a koji se temelje na suradnji, stabilnosti i koordinaciji (Xinhua, 2020c). Sredinom kolovoza američki državni tajnik Pompeo izjavio je da je NR Kina veća globalna prijetnja nego što je to bio Sovjetski Savez tijekom hladnog rata, te je obećao da će se američka vlast pobrinuti da njihovi podaci ne završe u rukama protivnika poput KPK (Ching, 2020).

Pakistanski dužnosnici objavili su da će NR Kina njihovoj zemlji dostaviti onoliko doza cjepiva protiv bolesti COVID-19 koliko je potrebno da se mogu cijepiti najranjivije skupine i zdravstveni radnici (Shah, 2020). Osim pomaganja drugim zemljama u nabavi cjepiva, NR Kina nastavila je slati medicinske potrepštine pa je tako osigurala 50 000 medicinskih paketa za Agenciju Ujedinjenih naroda za pomoć palestinskim izbjeglicama na Bliskom istoku (URNWA, 2020). Također, vladajući u NR Kini nastavili su uvjeravati javnost da virus nije potekao iz njihove zemlje, pa je tako državni vijećnik Wang Yi potkraj kolovoza rekao da i dalje nije jasno je li virus potekao iz NR Kine, nastavljajući tako bacati sumnju na stajališta stranih vlada i medicinskih stručnjaka (Reuters, 2020c). Istodobno je u samoj NR Kini započelo cijepljenje osoba kod kojih postoji visok rizik za zarazu poput zdravstvenih radnika (Zhaoyi, 2020b; Taylor, P., 2020). S druge pak strane kanadska je vlada potkraj kolovoza otkazala multimilijunsku suradnju u razvoju cjepiva s NR Kinom zbog kašnjenja u isporuci (Varma, 2020). Međutim, pojavile su se špekulacije da je Kanada povukla taj potez zbog toga što je NR Kina uhitila dvojicu kanadskih državljana. Kineske državne novine South China Morning Post objavile su da je razlog za takvu odluku kanadske vlade ostao nerazjašnjen, dodajući da svakako nije imao veze s političkim napetostima između tih dviju zemalja (Varma, 2020). Važno je reći i da se u kolovozu život u Wuhanu nastavio vraćati u normalu. Tako je u tom gradu bio organiziran glazbeni festival HOHA Water Electrical kojem je prisustvovao velik

broj ljudi. Organizatori su čak turistima nudili ulaznice upola cijene, a sve kako bi privukli što više posjetitelja. Vlasti su objasnile da su takva okupljanja dopuštena zbog toga što novih slučajeva zaraze u Wuhanu nema od svibnja te zato što je oko 9,9 milijuna ljudi testirano na virus (BBC News, 2020j). Potkraj mjeseca potvrđeno je da nijedan novi lokalni slučaj bolesti COVID-19 nije zabilježen u NR Kini, a ukupan broj zaraženih u zemlji iznosio je 84 981 (Business Standard, 2020b).

4.3.10. Rujan 2020. godine

Guverner savezne države Mississippi Reeves pridonio je razvoju američke teorije urote o podrijetlu novog koronavirusa objavivši početkom rujna na svojem Facebook profilu da je virus „pobjegao“ iz laboratorija u NR Kini, što je rezultiralo pandemijom (Reimann, 2020). Kao odgovor na takve teorije i kritike kineski dužnosnici i mediji počeli su isticati normaliziranje života u Wuhanu, želeći istaknuti da je postignut uspjeh u borbi protiv virusa (AFP, 2020). Svjetski mediji počeli su prenositi sve više priča o normalizaciji života u Wuhanu, iako su pritom isticali da njegovi građani i dalje osjećaju emocionalne i psihološke posljedice koronakrize (Campbell, 2020; DW News, 2020d; France24, 2020c). U rujnu je NR Kina organizirala javnu prezentaciju svojih cjepiva protiv bolesti COVID-19 i objavila da će za širu javnost biti spremna već u studenome 2020. godine (AFP, 2020; Reuters, 2020d). No u istom je mjesecu NR Kina bila i optužena za cijepljenje ljudi cjepivima koja još nisu prošla sve faze testiranja. Naime, takva cjepiva mogu imati štetne nuspojave i stvoriti lažan osjećaj sigurnosti, što bi moglo dovesti do širenja zaraze. Na te je optužbe Zheng Zhongwei, službenik kineskoga Nacionalnoga zdravstvenog povjerenstva, odgovorio da je WHO kineskoj vladi najprije odobrio korištenje 'cjepiva u nuždi' za cijepljenje zdravstvenih radnika, a da je potom NR Kina od te organizacije dobila podršku i za ta nova 'rana cijepljenja' (Wee, 2020). Sredinom mjeseca predsjednik NR Kine Xi Jinping, u svom govoru na ceremoniji odavanja počasti zdravstvenim radnicima i znanstvenicima za zalaganja u borbi protiv pandemije, branio je postupanje svoje zemlje s koronavirusom rekavši da je službeni Peking djelovao otvoreno i transparentno te da je poduzeo napore koji su pomogli spasiti milijune života širom svijeta. Uz to, predsjednik Jinping istaknuo je da je NR Kina prva velika sila koja se vratila gospodarskom rastu tijekom pandemije, što pokazuje veliku sposobnost i vitalnost zemlje. Dodao je da će NR Kina svoju snagu usmjeriti i u nastavak suradnje (Al Jazeera, 2020b). I najvažnije: predsjednik Jinping istaknuo je da to što je NR Kina uspješno zaustavila širenje virusa, dok se ostatak svijeta s njim i dalje bori, uvjerljivo dokazuje kvalitetu kineskoga socijalističkog sustava (Al Jazeera, 2020b;

Chen, 2020). Novinski komentatori tu su izjavu ocijenili kao objavu kineske pobjede u borbi s tim virusom (Al Jazeera, 2020b; Chen, 2020).

Potkraj rujna predsjednik Trump u svom videoobraćanju godišnjoj Glavnoj skupštini UN-a napao je NR Kinu, istaknuvši da je svijet mora držati odgovornom za širenje koronavirusa. Iskoristio je priliku i da napadne WHO govoreći da nad tom organizacijom NR Kina ima potpunu kontrolu, pogrešno tvrdeći da je WHO izjavio kako nema dokaza o transmisiji s čovjeka na čovjeka (Wintour i Borger, 2020). Veleposlanik NR Kine u UN-u Zhang Jun odmah je uzvratio predsjedniku Trumpu izjavivši: „Svijet se nalazi na raskrižju. U ovom trenutku svijetu su potrebne solidarnost i suradnja, a ne sukob“ (Wintour i Borger, 2020). Takvu poruku poslao je i predsjednik NR Kine Xi Jinping, predstavljajući se pritom kao prijatelj UN-a kojemu nudi dodatna novčana sredstva za razvijanje cjepiva protiv bolesti COVID-19 te obećajući da službeni Peking neće ulaziti u sukobe ni s jednom zemljom (Wintour i Borger, 2020). U rujnu nije bilo novih kriza u odnosima NR Kine i ostalih zemalja.

4.3.11. Listopad 2020. godine

Početak listopada kineski predsjednik Xi Jinping zaželio je predsjedniku Trumpu i njegovoj supruzi brz oporavak od bolesti COVID-19, izvijestila je kineska državna televizija CCTV (Reuters, 2020e; Global News, 2020). No predsjednik Trump nastavio je s okrivljivanjem NR Kine za širenje koronavirusa i početkom mjeseca obećao da će odgovarati za ono što je učinila (Walsh, 2020; Hong, 2020).

Službeni Peking započeo je pregovore s WHO-om u želji da se procijene cjepiva proizvedena u zemlji da bi što prije bila dostupna za globalnu upotrebu (Reuters, 2020f). Osim toga, NR Kina priključila se međunarodnoj inicijativi za distribuciju cjepiva protiv bolesti COVID-19 zemljama širom svijeta, poznatoj kao COVAX (Wu, 2020). Glasnogovornica kineskog Ministarstva vanjskih poslova rekla je da je zemlja poduzela taj korak kako bi osigurala pravednu raspodjelu cjepiva osobito u zemljama u razvoju, te je dodala kako se nada da će se i druge razvijene zemlje pridružiti toj inicijativi. Osim pravedne raspodjele cjepiva, to će pomoći NR Kini da pronade međunarodno tržište za plasman svojih proizvoda (Wu, 2020). Sredinom listopada Zheng Zhongwei, službenik kineskoga Nacionalnoga zdravstvenog povjerenstva, izjavio je da ni jedan oboljeli, koji je do sada primio neko od kineskih cjepiva protiv bolesti COVID-19, nije imao nikakve ozbiljne nuspojave. Uz to je istaknuo da je do sada cijepljeno 60 000 dobrovoljaca te da je hitna upotreba cjepiva u NR Kini "u skladu s relevantnim zakonima koji se odnose na razvoj lijekova i cjepiva, a koji prolaze rigorozan

postupak znanstveni postupak argumentacije i odobravanja" (Khaliq, 2020). U listopadu se život u Wuhanu gotovo potpuno vratio u normalu (Letzing, 2020; Minxi, 2020). Ukupan broj zaraženih iznosio je 85 810, a 4634 osobe su umrle od posljedica koronavirusa (Reuters, 2020j). Potkraj mjeseca NR Kina prijavila je veći broj novih asimptomatskih infekcija, a virus se počeo širiti u gradu Kashgaru, zbog čega su vlasti odlučile da u sljedećih nekoliko dana treba testirati oko 5 milijuna građana kako bi se spriječio porast broja zaraženih (BBC News, 2020h). U listopadu NR Kina nije poduzimala nove propagandne aktivnosti jer nije bilo novih kriznih žarišta u odnosima s drugim zemljama, a njezino gospodarstvo nastavilo se oporavljati od epidemije bolesti COVID-19 (BBC News, 2020k).

4.3.12. Studeni 2020. godine

Početak studenoga Joe Biden osvojio je većinu glasova u utrci za novog predsjednika SAD-a. Iako su rezultati američkih izbora bili neslužbeni, počelo se postavljati pitanje kako će ta promjena na mjestu čelnog čovjeka SAD-a utjecati na odnose između te svjetske sile i NR Kine (Global Times, 2020b). Kineski stručnjaci previđaju da će dolazak Bidena stvoriti priliku za komunikaciju na višoj razini i obnovu međusobnoga strateškog povjerenja između tih dviju sila. Jin Canrong, profesor na pekinškom sveučilištu Renmin, izjavio je za kineske medije da se s Bidenovim dolaskom na vlast može očekivati smirenje tenzija u odnosima, a Xin Qiang, zamjenica ravnateljica Centra za američke studije na Sveučilištu Fudan, smatrala je da se može očekivati i obnova suradnje na razvoju cjepiva, borbi protiv pandemije te u kontekstu klimatskih promjena (Global Times, 2020b).

Knjiga *A Battle Against Epidemic* o naporima NR Kine u borbi protiv bolesti COVID-19 prevedena je sredinom mjeseca na arapski jezik (Xinhua, 2020d). NR Kina odlučila je pružiti pomoć Mongoliji i Sierra Leoneu tako što je obećala da će im poslati komplete za testiranje na bolest COVID-19 i ostale medicinske potrepštine (Xinhua, 2020e; Xinhua, 2020f). Svjetski mediji nastavili su u tom mjesecu izvještavati o uspješnoj borbi NR Kine protiv novog koronavirusa i o daljnjem rastu kineske ekonomije (Uretsky, 2020; Au, 2020). Kineski predsjednik Xi Jinping na multilateralnim konferencijama održanima u studenome ponudio je kineske metode za uspješnije suočavanje s globalnim izazovima poput bolesti COVID-19 i oživljavanja svjetske ekonomije (Xinhua, 2020g). Takvi prijedlozi kineskog predsjednika u svrhu produbljivanja solidarnosti i suradnje presudni su u zajedničkoj borbi protiv globalne pandemije, objasnio je ministar vanjskih poslova Wang Yi (Xinhua, 2020g). Sredinom mjeseca u gradu Wuhanu, koji je svojedobno bio teško pogođen bolešću COVID-19, otvoren je

međunarodni zdravstveni sajam. Taj događaj, koji je organizirala kineska vlada, trajao je četiri dana, privukao je više od 13 000 gostiju iz 34 zemlje i regija, a na njemu je sudjelovalo više od 1200 izlagača uključujući General Electric, Philips i Siemens (Xinhua, 2020h). Svrha tog sajma bila je predstaviti najmodernije tehnologije i znanstvena dostignuća u globalnoj zdravstvenoj industriji te pomoći Wuhanu da postane njezino središte (CGTN, 2020c). U kontekstu utrke za cjepivo protiv bolesti COVID-19 važno je napomenuti da NR Kina i dalje napreduje, pa su tako u studenome četiri kineska cjepiva ušla u posljednju fazu testiranja i pokazala su se vrlo uspješnima (BBC News, 2020e).

Potkraj mjeseca, odnosno gotovo godinu dana nakon što se pojavio novi koronavirus, NR Kina intenzivirala je kampanju kojom se relativizira podrijetlo globalne pandemije. Državni mediji intenzivno su izvještavali da je koronavirus otkriven na ambalaži uvezene zamrznute hrane te da se istražuju mogući slučajevi zaraze izvan NR Kine prije prosinca 2019. godine (Graham-Harrison i McKie, 2020). Kineske novine People's Daily u svojoj su objavi na Facebooku ustvrdile da trenutno svi dokazi sugeriraju da se novi koronavirus nije pojavio najprije u Wuhanu, a bivši glavni epidemiolog u kineskom Centru za kontrolu i prevenciju bolesti, Zeng Guang istaknuo je da je točno da je koronavirus otkriven u Wuhanu, ali da nije otamo potekao (Graham-Harrison i McKie, 2020). Glasnogovornik Ministarstva vanjskih poslova Zhao Lijian zaključio je da to što je NR Kina prva prijavila slučajeve ne mora nužno značiti da je iz nje potekao virus te da je istraživanje podrijetla dugotrajan postupak koji može uključivati više regija i zemalja (Graham-Harrison i McKie, 2020). Kineski znanstvenici ponudili su na objavu članak o tome da se prva transmisija s čovjeka na čovjeka nije dogodila u Wuhanu, sugerirajući da se prvi takav slučaj vjerojatno pojavio u Indiji (Graham-Harrison i McKie, 2020). S druge strane zapadni znanstvenici ne vjeruju u takve tvrdnje, pa je tako Ryan, direktor programa za hitne slučajeve pri WHO-u izjavio da su tvrdnje da virus nije potekao iz NR Kine zasad samo nagađanja (Graham-Harrison i McKie, 2020). U studenome nije bilo novih kriza s drugim zemljama.

4.3.13. Prosinac 2020. godine

Početkom prosinca glasnogovornica Ministarstva vanjskih poslova NR Kine Hua Chunying rekla je da je NR Kina spremna nastaviti suradnju na suzbijanju globalne pandemije sa zemljama diljem svijeta, uključujući i SAD (Xinhua, 2020h). Direktor američkoga Nacionalnog instituta za alergije i zarazne bolesti Fauci upozorio je da bi nadolazeća zima mogla biti opasno razdoblje u kontekstu širenja virusa te da bi zbog toga broj smrtnih slučajeva

u SAD-u mogao biti veći od 300 000. Na tu izjavu reagirala je glasnogovornica Chunying rekavši da NR Kina suosjeća sa SAD-om te da mu je spremna pružiti potporu i pomoć u borbi protiv globalne pandemije. Istaknula je i znatan napredak svoje zemlje u međunarodnoj suradnji pružanjem pomoći više od 150 zemalja i svjetskih organizacija te osiguravanjem globalne opskrbe antipandemijskim materijalom, nazivajući pritom te napore „najvećom globalnom humanitarnom akcijom u povijesti NR Kine“ (Xinhua, 2020h). Potom je i kineski veleposlanik u SAD-u Cui Tiankai pozvao SAD i NR Kinu da iskoriste prilike u 2021. godini da ne bi nanijeli nepopravljivu štetu bilateralnim odnosima. Tiankai je dodao da su sada više nego ikada potrebni naporu obje strane u pronalaženju ispravnog smjera razvoja kinesko-američkih odnosa na obostranu korist (CGTN, 2020d). I ministar vanjskih poslova NR Kine Wang Yi pozvao je SAD i NR Kinu da poduzmu zajedničke napore u obnovi međusobnih odnosa (People's Daily, 2020). Službeni Peking nastavio je razvijati i suradnju s Europom. U tom je cilju i China Media Group iskazala želju za suradnjom s europskim medijima jer globalni mediji, kao distributeri javnih informacija, imaju odgovornost prema javnosti. Taj je poziv bio potaknut i potrebom za pomoći medija međunarodnoj zajednici u izgradnji jakih snaga u borbi protiv pandemije (N1 Beograd, 2020).

NR Kina je u prosincu nastavila napredovati u globalnoj utrci za cjepivo protiv bolesti COVID-19, pa su tako vlasti počele prihvaćati narudžbe. Prema kineskim prognozama oko 600 milijuna doza cjepiva trebalo bi biti spremno za isporuku diljem svijeta do kraja godine (Cawthorpe, 2020). Prve dvije zemlje koje su odobrile kinesko cjepivo SinoPharm bile su Ujedinjeni Arapski Emirati i Bahrein, a to je bio velik korak naprijed za NR Kinu u nastojanju da svoja cjepiva plasira diljem svijeta (Cyranoski, 2020). Iduća zemlja kojoj je NR Kina dostavila cjepivo bila je Indonezija. U tu je zemlju pristiglo 1,2 milijuna doza, a do kraja siječnja trebalo bi ih stići još 1,8 milijuna, potvrdio je indonezijski predsjednik (Koswaraputra, 2020). Osim Indoneziji, NR Kina je tijekom prosinca dostavila cjepivo i Turskoj, a ugovore za kupnju potpisala je s Ukrajinom i Pakistanom te sa Srbijom započela pregovore (Xinhua, 2020i; Yavuz, 2020; Sajid, 2020). Potkraj mjeseca kineske vlasti uvjetno su odobrile opću javnu upotrebu cjepiva protiv bolesti COVID-19 koje je proizvela državna farmaceutska tvrtka SinoPharm, a svojim građanima omogućuje besplatno cijepljenje (BBC News, 2020f; Shi i Wei, 2020). Konačno, kineske vlasti u prosincu su nastavile s aktivnostima kojima se nastoji dokazati da virus nije potekao iz NR Kine, pa su s tim ciljem dogovorile s WHO-om da će dopustiti dolazak u zemlju stručnjacima te organizacije u svrhu istraživanja podrijetla koronavirusa (Xinhua, 2020j; Australian Broadcasting Corporation, 2020).

4.4. Dosad postignuti ciljevi javne diplomacije NR Kine

Može se reći da je NR Kina uspjela zadržati status svjetske ekonomske velesile jer se njezino gospodarstvo ubrzalo u četvrtom tromjesečju 2020. godine te je tako postala jedina zemlja koja je godinu zaključila ekonomskim rastom, i to zahvaljujući uspješnoj kontroli širenja novog koronavirusa (HINA, 2020a). Istaknimo da je u prva tri tromjesečja 2020. godine bila i najveći trgovinski partner EU čime je pretekla SAD. Izvoz NR Kine u Europu porastao je u ljeto i početkom jeseni zbog sve veće potražnje medicinske opreme i elektroničkih proizvoda (HINA, 2020b). Ipak, prema istraživanjima instituta Lowy u ekonomskom, vojnom i diplomatskom području SAD je i dalje na prvome mjestu, no ta se prednost pred Kinom znatno smanjila jer je ostvarila veći utjecaj u zemljama članicama AESANA u odnosu na SAD (Laurenceson, 2020). Anketa koju je tijekom ljeta u četrnaest razvijenih zemalja svijeta proveo Centar za istraživanje Paw pokazuje da većina građana tih zemalja NR Kinu doživljava kao vodeću svjetsku gospodarsku silu. To se posebno odnosi na građane Europe. U svakoj od anketiranih europskih zemalja (Ujedinjenom Kraljevstvu, Njemačkoj, Nizozemskoj, Švedskoj, Španjolskoj, Francuskoj, Danskoj, Belgiji i Italiji) većina građana smatra NR Kinu vodećom svjetskom ekonomskom silom (Silver, Delvin i Huang, 2020).

S druge strane NR Kina nije uspjela javnost uvjeriti da je virus potekao iz neke druge zemlje. Naime, nitko od kineskih dužnosnika, medija ili korisnika društvenih mreža koji su plasirali takve informacije nije pružio relevantno objašnjenje za iznesene teze (Verma, 2020a, str. 6). Verma (2020a, str. 6) ističe da se dogodilo upravo suprotno, odnosno da su epidemiolozi potvrdili kako je virus potekao iz NR Kine.

Kineski dužnosnici uspjeli su pak u naumu da svoju zemlju prikažu kao onu koja je spremna, ali i sposobna pomoći. NR Kina je do lipnja 2020. godine poslala medicinsku pomoć u više od 200 zemalja i četiri međunarodne organizacije (Jin, 2020). Takvo djelovanje u području diplomacije stručnjaci nazivaju „diplomacija maski“ (engl. *mask diplomacy*), a svakako je pridonijela pozitivnom ugledu NR Kine (Verma, 2020b str. 206). Primjerice, talijanski su mediji tu zemlju prikazivali kao spasiteljicu. Italija je iskazala iskrenu zahvalnost na pomoći, no ipak ne u onoj mjeri u kojoj su to opisivali kineski mediji (Verma, 2020b str. 206). Uz Italiju, i druge su zemlje poput Španjolske ili Meksika iskazivale zahvalnost NR Kini za pomoć i svoje su politike borbe protiv globalne pandemije kreirale prema uzoru na one kineske (Verma, 2020b str. 206; Reuters, 2020g). Kinesko vodstvo je „diplomaciju maski“ iskoristilo i u svrhu jačanja gospodarskih, političkih i diplomatskih veza sa zemljama srednje i istočne Europe.

Velike pohvale za ukupno djelovanje u krizi i iskrene zahvale na pomoći NR Kina je dobivala od Srbije, Mađarske i Češke. Uz to, u Srbiji i Češkoj prevladavao je osjećaj da im u borbi protiv globalne pandemije može pomoći jedino NR Kina (Verma, 2020b, str. 207). Verma (2020b, str. 207) iz toga zaključuje da se NR Kina vrlo uspješno pokazala pouzdanim i odgovornim partnerom u borbi i tako osnažila svoje gospodarske i političke veze sa srednjom i istočnom Europom.

Ne može se reći da je NR Kina uspjela u naporima za održanjem vanjskog legitimiteta predsjednika Xija Jinpinga i KPK u onoj mjeri u kojoj je željela. U zemlji je, unatoč početnoj ljutnji, većina građana pozitivno ocijenila rješavanje krize izazvane epidemijom bolesti COVID-19 (Laurenceson, 2020). No u mnogim su razvijenim zemljama svijeta negativna stajališta o kineskom predsjedniku i KPK bila znatno izraženija nego prije (Huang, K., 2020). Ankete u Australiji, SAD-u, Ujedinjenom Kraljevstvu, pa čak i Japanu pokazivale su negativne trendove pada popularnosti NR Kine i njezina predsjednika (Huang, K., 2020; Johnson, 2020; The Indian Express, 2020). Anketa koju je tijekom ljeta u četrnaest razvijenih zemalja svijeta proveo Centar za istraživanje Paw upozorava na najnegativniju predodžbu o NR Kini u posljednjih deset godina u Australiji, Ujedinjenom Kraljevstvu, Njemačkoj, Nizozemskoj, Švedskoj, SAD-u, Južnoj Koreji, Španjolskoj i Kanadi. Najveći rast negativnih stajališta vidljiv u Australiji; u toj zemlji je čak 81 % ispitanika imalo negativno stajalište prema NR Kini (Silver, Delvin i Huang, 2020). Većina stanovnika u ispitivanim zemljama (njih 61 %) kineskom vodstvu zamjera nesnalaženje na početku krize, a rezultati ankete upućuju i na nedostatak povjerenja u predsjednika Xija Jinpinga. Tako je 78 % ispitanika iskazalo djelomično ili potpuno nepovjerenje u učinkovitost i ispravnost njegovih vanjskopolitičkih aktivnosti (Silver, Delvin i Huang, 2020). Ovdje valja upozoriti da Amerikanci pokazuju manje nepovjerenja prema predsjedniku Jinpingu od prosjeka ispitanika (55 % Amerikanaca nema povjerenje u kineskog predsjednika). Istraživanje je usporedilo i povjerenje u SAD u odnosu na povjerenje u NR Kinu. SAD je ocijenjen još lošiji od NR Kine, a ispitanici više vjeruju kineskom predsjedniku Xiju Jinpingu nego predsjedniku SAD-a Trumpu. Čak 84 % ispitanika smatra da je SAD loše postupao u početku epidemije. U Njemačkoj 78 % ispitanika nema povjerenja u predsjednika Jinpinga, a njih 89 % ima isto mišljenje o predsjedniku Trumpu (Silver, Delvin i Huang, 2020).

5. RASPRAVA

Studiju slučaja proveli smo da bismo istražili i opisali djelovanje javne diplomacije NR Kine u krizi prouzročenoj bolešću COVID-19 tijekom 2020. godine. Na temelju analize na prvo istraživačko pitanje (*o posljedicama na međunarodni ugled NR Kine zbog činjenice da je u toj zemlji započela pandemija*), izdvojio se jedan glavni odgovor. Ključna globalna posljedica toga što je pandemija započela u NR Kini bila je kontinuirano stajalište međunarodne javnosti da je NR Kina odgovorna (ako ne i kriva) za pandemiju. Tom stajalištu iznimno je pogodovalo nesnalaženje kineskih vlasti na početku pandemije i stvoren je negativni ugled 'zemlje koja svijetu nije na vrijeme rekla istinu'. Negativan ugled bio je prisutniji u razvijenim zemljama, pogotovo onima zapadnog svijeta, a negativnu sliku o NR Kini posebno je raspirivao SAD. Naši su nalazi u skladu s nalazima Verme (2020a) koji je istraživao razloge zašto NR Kina želi promijeniti narativ o bolesti COVID-19, i koji također navodi globalno stajalište da Vladu NR Kine valja okriviti za pandemiju (str. 2). Do početka veljače već je postojao velik broj kredibilnih izvješća o lošem postupanju kineskih vlasti na početku krize kao o „nepovratno izgubljenom dragocjenom periodu“ (Roy, 2020, str. 2). Dakle, osim unutarnje ekonomske i zdravstvene, NR Kinu snašla je i vanjskopolitička kriza koja je ozbiljno narušila njezin međunarodni ugled, jer je pandemija iz dana u dan odnosila sve više života i prijetila ukupnoj svjetskoj ekonomiji. Osobe žute rase bile su diljem svijeta diskriminirane kao mogući prenositelji virusa, a u NR Kinu je globalna zajednica upirala prstom kao na silu zla koja je upitnik stavila na budućnost svijeta kakav poznajemo.

Analizom smo izdvojili i glavne ciljeve javnodiplomatskih aktivnosti koje je NR Kina poduzela kako bi umanjila ili čak anulirala negativne posljedice pandemije koja je buknuła u toj zemlji. Ovi se ciljevi mogu podijeliti u nekoliko osnovnih skupina: (a) održanje statusa svjetske političke i ekonomske velesile, (b) promjena narativa o NR Kini kao ishodištu pandemije, (c) uvođenje narativa o NR Kini kao efikasnom borcu protiv pandemije i humanitarnoj i znanstveno-tehnološkoj velesili i (d) kao konačan cilj, uvođenje narativa o NR Kini kao pobjedniku nad novim koronavirusom. Roy (2020, str. 1) ga je nazvao ciljem kreiranja narativa o „efikasnoj i herojskoj zemlji“. Sintezom ovih strateških ciljeva javne diplomacije odgovorili smo na drugo istraživačko pitanje (*o glavnom cilju javnodiplomatskih aktivnosti*). Verma (2020a) i Roy (2020) također uočavaju da NR Kina želi zadržati status moćne svjetske sile i napominju da se ne smije smetnuti s uma da je ovaj cilj usko povezan s rivalitetom sa SAD-om (Roy, 2020, str 1; Verma, 2020a, str.7). Verma (2020a) također uočava potrebu NR Kine da javnodiplomatskim aktivnostima promijeni narativ o sebi kao ishodištu globalne pandemije

i neefikasnom sustavu koji nije dorastao izazovima koje pred njega postavlja ta pandemija (str. 7). Autor pritom ističe da se ne smije smetnuti s uma da su javnodiplomatski napori usmjereni istodobno i na očuvanje međunarodnog ugleda NR Kine, ali i na očuvanje unutarnjih odnosa u državi (str. 8).

Upravo zbog postizanja cilja o povratku međunarodnog ugleda NR Kina želi u globalni javni prostor uvesti narativ o sebi kao o efikasnom borcu i pobjedniku nad novim koronavirusom. Taj je zaključak proistekao i iz Vermeine (2020a) analize. No, taj autor ističe i da iza tih ciljeva stoji i cilj očuvanja legitimiteta predsjednika Xiija Jinpinga kao nositelja ideoloških, političkih i ekonomskih specifičnosti kineskog sustava na kojima se temelji cijela država (str. 9). Verminu opservaciju potvrđuje i naša analiza. Naša analiza upućuje i na to da su ekonomski razlozi za ostvarenje javnodiplomatskih ciljeva vrlo istaknuti. NR Kina je istodobno s javno diplomatskom ofenzivom imala namjeru i učvrstiti svoj ekonomski položaj i zaposliti industrijske i znanstveno-tehnološke kapacitete u proizvodnji medicinske opreme, lijekova i cjepiva koje će dijelom donirati, a dijelom prodavati diljem svijeta. Verma (2020a) ističe važnost posljednjeg cilja: javnu sliku o pobjedi. Autor ističe kako je NR Kina bila svjesna da bi se u suprotnom smanjila strana ulaganja i narušio predviđeni gospodarski rast (str. 9). Naša analiza pokazala je kako je sve vrijeme javnodiplomatskih aktivnosti ekonomski boljitak zemlje bio u fokusu kineskih političara.

Treće istraživačko pitanje odnosilo se na *metode korištene u javnodiplomatskim aktivnostima*. Instrumente javne diplomacije korištene u toj krizi analizirali smo prema podjeli javnodiplomatskih instrumenata koju donosi d'Hooghe (2015). Izdvojili smo šest skupina instrumenata korištenih u ovoj „pandemija-diplomaciji“, kako je naziva Roy (2020, str. 1). To su: (a) tradicionalni i novi mediji, (b) medijski zanimljivi događaji, (c) ljudi i institucije, (d) publikacije i promotivni materijal poput knjiga i brošura, (e) organizacija seminara i društvenih događaja (engl. *evenata*) i (f) potpora drugim državama u obliku humanitarne i medicinske pomoći. Tradicionalni i novi mediji NR Kine služili su za plasiranje niza poruka vezanih za ostvarivanje zadanih javnodiplomatskih ciljeva. Tu valja istaknuti da se NR Kina služila kombinacijom javne diplomacije i propagande, pa je svjetskoj javnosti katkad bilo teško razlučiti kojoj od tih kategorija pripadaju javno plasirane informacije. Naši su nalazi u skladu s Royevim (2020, str. 3) da je NR Kina demonstrirala impresivnu sposobnost širenja željenih poruka putem različitih međunarodnih medija i uključivanja u javni prostor brojnih stranih analitičara i organizacija čija su se stajališta podudarala s onima kineske vlade. Kineska diplomacija pritom se koristila dvjema velikim prednostima na međunarodnoj sceni. Prvo,

službeni Peking imao je pristup relativno otvorenim medijima zapadnih zemalja kako bi kreirao željeni narativ o situaciji povezanoj s novim koronavirusom. K tome, brojne strane javne osobe svojim su izjavama kritizirale SAD i tako pomogle NR Kini u prihvaćanju njezina narativa o novom koronavirusu koji se dijelom oslanjao i na negativnu percepciju SAD-a. Kineski dužnosnici iskoristili su u inozemstvu brojne prilike da predstave stajališta svoje vlade putem intervjua, izjava, konferencija za medije i uvodnika u stranim medijima. Medijsko djelovanje bilo je toliko uspješno da su, primjerice, konzervativci u SAD-u javno negodovali zbog toga što su američke vijesti o pandemiji podupirale kineski narativ (Noyes, 2020).

Društvene mreže postale su važan aspekt javne diplomacije. Kineski diplomati izvan NR Kine aktivno su se koristili Twitterom i Facebookom (obje društvene mreže zabranjene u NR Kini) da bi dodatno kreirali svoj narativ o kineskoj borbi s pandemijom i plasirali informacije propagandnog karaktera. Roy (2020) kao važnu sastavnicu uspjeha medijske komunikacije NR Kine ističe aktivnost američkih kritičara politike SAD-a vezano za pandemiju. „Kineski strateški komunikatori utvrdili su da su njihov posao uglavnom za njih već obavili američki kritičari“ (str. 3). Kineska javna diplomacija te je kritike iz SAD-a iskoristila i često citirala koristeći se njima za kontekstualiziranje svojih propagandnih tekstova o podrijetlu virusa i odgovornosti za njegovo širenje (usp.: Roy, 2020, str. 3).

NR Kina je privukla veliku povoljnu međunarodnu pozornost zbog brzog suzbijanja epidemije, razvoja cjepiva i opskrbe drugih zemalja medicinskom opremom. Najveću zahvalnost NR Kini iskazale su zemlje istočne i jugoistočne Europe te zemlje u razvoju. „NR Kina prikazala se kao esencijalna snaga koja ima sposobnost osigurati zaštitnu opremu za osobnu uporabu i pomoću medicinsku opremu (kao javno dobro), za razliku od zapada predvođena SAD-om. To je omogućilo Xiju da ojača svoj ugled globalnog lidera“ (Verma, 2002b, str. 205). Brz razvoj cjepiva protiv novog koronavirusa i njegovu dostavu diljem svijeta već tijekom 2020. godine Cohen (2020, str. 1267) naziva „diplomacijom cjepiva“ i napominje da ta aktivnost snažno utječe na meku moć NR Kine. Rani razvoj i distribucija cjepiva učvrstili su položaj NR Kine kao globalne znanstveno-tehnološke sile kojoj je važna i dobrobit drugih zemalja. Cohen (2020) zbog kineskog 'požurivanja' procedure faza kliničkih ispitivanja cjepiva napominje da je bila riječ o riskantnom kockanju s mogućim nuspojavama koje bi prouzročile 'bumerang-efekt', odnosno počinile veliku štetu ugledu kineskog cjepiva. Međutim, napominje Cohen (2020, str. 1267), svima je bilo jasno da ako NR Kina u toj partiji pobijedi „njezin ugled naglo će porasti i kod kuće i u inozemstvu“.

Medijski zanimljive događaje, organizaciju seminara i društvenih događaja, objavu knjiga i brošura te javne aktivnosti svojih znanstvenika i institucija, kineska je javna diplomacija spretno uklopila u opću medijsko-humanitarno-znanstveno-tehnološku ofenzivu. Međutim, ti javno diplomatski naponi i divljenje međunarodne zajednice zbog kineskih postignuća, zasjenjeni su nesnalaženjem na početku krize i nesposobnošću za prihvaćanje kritike. „Kineska se vlada ... previše trudila izmanipulirati međunarodnu raspravu o kineskim postupcima, prelazeći granicu između učinkovitih odnosa s javnošću i drske prevrtljivosti“ (Roy, 2020, str. 3). Roy (2020, str. 3) navodi višestruka izvješća o pritiscima službenog Pekinga na WHO, cenzuriranje dokumenata Europske unije što su činili kineski dužnosnici pri čemu su uklonjeni odlomci koji kritiziraju politiku kineske vlade u vezi s pandemijom te oni s osudama kritičkih tonova povezani s kineskim ranim odgovorom na pandemiju. „Desetljećima se Peking koristio ekonomskom moći kao sredstvom prisiljavanja drugih vlada da podrže kinesku političku agendu ili kažnjavanjem onih koji to nisu učinili“ (Roy, 2020, str. 3). Tako je tim agresivnim postupanjima kineska vlast umanjila efikasnost svojih javnodiplomatskih napora. Tim smo opisom metoda korištenih u javnodiplomatskim aktivnostima tijekom 2020 godine odgovorili na treće istraživačko pitanje.

Četvrto istraživačko pitanje odnosilo se na *glavne rezultate postignute tim javnodiplomatskim aktivnostima* NR Kine. Može se reći da je NR Kina uspjela zadržati status svjetske ekonomske velesile, no nije potpuno uspjela međunarodnu javnost uvjeriti u svoju pozitivnu ulogu u suočavanju s pandemijom. Najprije, NR Kina nije uspjela uvjeriti svijet da je virus potekao iz neke druge zemlje. S druge strane kineska javna diplomacija uspjela je prikazati NR Kinu kao zemlju koja je organizacijski i tehnološki sposobna suzbiti pandemiju, otkriti cjepivo protiv novog koronavirusa i pomoći drugim zemljama u borbi protiv pandemije. Uspješna je bila 'diplomacija maski', ali i 'diplomacija cjepiva', pogotovo u zemljama istočne i jugoistočne Europe, afričkim zemljama i drugim manje razvijenim zemljama. Verma (2020b, str. 207) također ističe da se NR Kina vrlo uspješno prikazala kao pouzdan i odgovoran partner u borbi protiv pandemije. Osim poboljšanja ugleda zemlje ti su naponi pridonijeli i osnaživanju gospodarskih i političkih veza s velikim brojem zemalja.

Ne može se reći da je NR Kina uspjela u naporima za održanjem vanjskog legitimiteta predsjednika Xi Jinpinga u onoj mjeri u kojoj je željela, ali je u srazu sa SAD-om izašla kao relativni pobjednik jer je njezin ugled ipak bio manje narušen nego onaj SAD-a pod vodstvom predsjednika Trumpa. Tim smo opisom postignutih ciljeva odgovorili na četvrto istraživačko pitanje.

Na temelju primjera NR Kine željelo se propitati ima li javna diplomacija alate i mogućnosti da ublaži negativne posljedice određenih odluka ili pojava u kriznim situacijama i može li utjecati na kreiranje pozitivnog dojma o državi. Stoga je naša prva hipoteza glasila da *javna diplomacija kao dio vanjskopolitičke i diplomatske strategije djelovanja pojedine države daje važan doprinos u realizaciji postavljenih državnih ciljeva*. Odgovori na naša istraživačka pitanja upućuju na velik potencijal javne diplomacije u suvremenom globaliziranom i medijatiziranom svijetu kao i na to da je potrebno sinergijski povezati brojne javno diplomatske alate kako bi se polučio određen rezultat. Na temelju naših rezultata možemo reći da javna diplomacija ima alate i mogućnosti ublažiti negativne posljedice određenih odluka ili pojava u kriznim situacijama i utjecati na promjenu narativa o državi u krizi. Stoga smatramo da je potvrđena naša prva hipoteza.

Naša druga hipoteza glasila je da je *javno diplomatsko i političko djelovanje NR Kine u vrijeme epidemije bolesti COVID-19 primjer uspješne upotrebe suvremenih diplomatskih tehnika i posebice javne diplomacije*. Naši rezultati pokazuju da ta hipoteza može biti samo djelomično prihvaćena. Naime, s jedne je strane NR Kina demonstrirala moć u uporabi klasičnih i novih medija u javnoj diplomaciji te moć javne diplomacije realizirane putem humanitarnoga i znanstvenog-tehnološkog angažmana te ekonomske snage zemlje, a s druge strane propustila je u potpunosti iskoristiti svoja iskustva stečena u krizi s virusom SARS-a. Iako je NR Kina, u odnosu na reakcije u vrijeme epidemije izazvane virusom SARS-a, reagirala brže, temeljitije i otvorenije još uvijek prve reakcije na krizu nisu bile dovoljno transparentne, a propusti u toj prvoj fazi pokušali su se anulirati agresivnim propagandnim sredstvima, što je izazvalo nepovjerenje međunarodne javnosti koje NR Kina nije više mogla potpuno kontrolirati. Smrt liječnika koji je prvi upozorio na virus, a zbog čega su ga kineske vlasti šikanirale, velika je mrlja u željenoj medijskoj slici NR Kine. U medijatiziranoj kulturi društva 'poslije istine' (engl. *post-truth*) dolazi „do odvajanja tvrdnji koje se propagiraju kao istinite od činjenica koje se mogu provjeriti i do primata kriterija izvan kriterija provjerljivosti u odluci publike da se prikloni tvrdnjama istine“ (Kalpokas, 2019, str. 5). U medijima posredovanoj komunikaciji privlačenje pozornosti i izazivanje emocije građana važnije je od činjenica jer su one često nedostupne ili nerazumljive. Priča o smrti kineskog liječnika-žrtve dirnula je emocije međunarodne javnosti i u mnogome poništila racionalna nastojanja kineskih vlasti da se prikažu u pozitivnom svjetlu. K tome, propagandne aktivnosti usmjerene na to da se relativizira podrijetlo novog koronavirusa optuživanjem drugih zemalja da su izvor zaraze, češće su

doživljavane kao agresivan čin nedemokratskog režima, nego kao istiniti iskaz i onda kada su dolazile iz znanstvenih izvora.

Naše istraživanje ima stanovita ograničenja. Najprije, naše nepoznavanje kineskog jezika suzilo je broj primarnih izvora koje smo konzultirali. Nadalje, nije postojao velik broj znanstvenih izvora koje smo mogli konzultirati jer je riječ o recentnom procesu u kojemu su se znanstveni napori više usmjerili u rješavanje zdravstvene krize, a manje u analizu njezinih diplomatskih i komunikacijskih elemenata. No to je ograničenje ujedno i prednost jer je naše istraživanje jedno od prvih domaćih istraživanja koje je sintetiziralo javnodiplomatska nastojanja NR Kine u krizi izazvanoj koronavirusom. Stoga ono može poslužiti kao podloga za daljnja istraživanja suvremenih javnodiplomatskih instrumenata i metoda te uloge javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, pogotovo u kriznim situacijama. Proces koji smo istražili i opisali još uvijek traje i ne mogu se donositi konačni zaključci o njemu. No naše istraživanje obuhvaća period od godine dana u kojemu su se formirale i provodile krizne javnodiplomatske aktivnosti i pruža uvid u suočavanje javne diplomacije NR Kine s krizom sve do početka široke svjetske uporabe cjepiva protiv bolesti COVID-19 koje označuje ulazak svijeta u drugu fazu borbe protiv pandemije.

6. ZAKLJUČAK

Studija slučaja koju smo proveli s namjerom istraživanja i deskripcije djelovanja javne diplomacije NR Kine u krizi izazvanoj epidemijom COVID-a-19, poslužila nam je kao primjer u istraživanju učinkovitosti javnodiplomatskih djelovanja i nužnosti javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima. Rezultate naše studije slučaja nastojali smo sagledati unutar šireg konteksta javne diplomacije i medijaliziranog globalnog javnog prostora te u kontekstu determinanti društveno-političkoga i medijskog sustava NR Kine. Zanimala su nas kineska javnodiplomatska rješenja krize izazvane pandemijom novog koronavirusa s obzirom na specifičnosti društvenog uređenja, stanja slobode medija, koncepta vanjske politike, diplomacije i javne diplomacije te s obzirom na iskustva te zemlje stečena u epidemiji SARS-a. Na primjeru NR Kine istraživali smo dvije hipoteze. Prva je bila da javna diplomacija, kao dio vanjskopolitičke i diplomatske strategije djelovanja pojedine države, daje važan doprinos u realizaciji postavljenih državnih ciljeva. Druga je bila da je javno diplomatsko i političko djelovanje NR Kine tijekom epidemije bolesti COVID-19 bilo primjer uspješne upotrebe suvremenih diplomatskih tehnika i posebice javne diplomacije. Prvu smo hipotezu potvrdili. Iako nisu brojne, studije slučaja javne diplomacije zemalja u krizi (pa tako i naša) upućuju na učinkovitost javne diplomacije u suvremenom medijaliziranom globalnom javnom prostoru. Javna diplomacija u svakoj krizi, pa tako i u krizi u kojoj se našla NR Kina zbog pandemije novog koronavirusa, mora iznalaziti inovativne i krizi prilagođene instrumente i metode djelovanja. NR Kina je ponovno upozorila na važnost medija u javnodiplomatskim aktivnostima, ali i na snagu humanitarnog djelovanja i aktivne borbe protiv uzročnika krize kao instrumenata javne diplomacije. Novi mediji u toj su krizi također poslužili javnodiplomatskim ciljevima čime je NR Kina upozorila i na potrebu da se javnodiplomatske aktivnosti kontinuirano prilagođavaju novim modelima komunikacije u 21. stoljeću. Paradoksalno je da su pritom komunikaciju usmjerili na društvene mreže koje su u samoj zemlji zabranjene. Naša studija slučaja, u sklopu koje smo analizirali razdoblje od godinu dana u provedbi kriznih javnodiplomatskih aktivnosti NR Kine, pokazala je da država može i mora djelovati da bi suzbila, prikrila ili redefinirala negativne odjeke nekih odluka državnih tijela tijekom krize i da bi potaknula pozitivnu predodžbu o zemlji.

Naša je druga hipoteza tek djelomično potvrđena jer NR Kina, unatoč određenom napretku, nije potpuno naučila lekciju iz krize prouzročene virusom SARS-a. Nedovoljna kineska transparentnost i oklijevanje na početku pandemije dijelom se može tumačiti ukupnim društveno-političkim i medijskim karakterom kineskoga društvenog uređenja. Kao sustav koji

nije demokratski, a pretendira postati respektabilni faktor u svim segmentima međunarodnih odnosa, NR Kina je razapeta između potrebe za otvorenošću i efikasnošću (kao diktata dobrog ugleda u međunarodnoj javnosti) i želje za demonstracijom moći putem zastrašivanja i propagande.

Već smo napomenuli da istražujemo proces koji zapravo nije završen jer pandemija izazvana novim koronavirusom još nije iza nas. Daljnja proučavanja javnodiplomatskih aktivnosti NR Kine svakako su potrebna kako bi se zaokružila i upotpunila slika o djelovanju javne diplomacije te zemlje u pandemiji bolesti COVID-19. No za znanstvenu analizu bit će zanimljive i javnodiplomatske aktivnosti SAD-a, zemalja Europske unije i drugih svjetskih zemalja kako bi se stekao dublji uvid u efikasnost pojedinih javnodiplomatskih metoda u slučaju iznenadne globalne krize.

LITERATURA

Knjige:

1. Armitage, L. R. i Nye, J. supredsjedatelji komisije Centra za strateške i međunarodne studije (CSIS) (2007). *CSIS Commission on Smart Power: A Smarter More Secure America*. Washington: CSIS.
2. Barabantseva, E. (2011). *Overseas Chinese, Ethnic Minorities, and Nationalism*. London, New York: Routledge.
3. Barrington, L. (2012). *Comparative Politics: Structure and Choices*. Boston: Cengage Learning.
4. Cull, N. J., Cullbert, D. i Welch, D. (2003). *Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia, 1500 to the Present*. California: ABC-Clio.
5. Dazinger, J. N. (1998). *Understanding the Political World*. New York: Longman.
6. d'Hooghe, I. (2015). *China's Public Diplomacy*. Leiden: Brill Nijhof.
7. Ellul, J. (1973). *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. New York: Vintage.
8. Freeman, R.E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*, Boston, MA: Pitman.
9. Gertz, B. (2000). *The China Threat: The Plan to Defeat America*, Washington, DC: Regnery Publishing.
10. Gries, P. H. (2004). *China's New Nationalism: Pride, Politics and Diplomacy*, Berkeley, CA: University of California Press.
11. Halper, S. (2010). *The Beijing Consensus: How China's Authoritarian Model will Dominate the Twenty-First Century*, New York, NY: Basic Books.
12. Jervis, R. (1976). *Perceptions and misperceptions in international politics*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
13. Jowett, G. i O'Donnell, V. (1999). *Propaganda and Persuasion*. London: Sage.
14. Kalpokas, I. (2019). *A Political Theory of Post-Truth*. Cham: Palgrave Pivot.
15. March, J. i Simon, H.A. (1958). *Organizations*, New York: McGraw-Hill.
16. Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
17. Nacionalno obavještajno vijeće Sjedinjenih Američkih Država (2012). *Global Trends 2030: Alternative Worlds*. Washington, DC: US National Intelligence Council.

18. Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
19. Nye, J. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs.
20. Nye, J. (2003). *Paradox of American Power*. Oxford: Oxford University Press.
21. Rosenthal, U., Charles, M. T. i 't Hart, P. (1989). *Coping with Crises: The Management of Disasters, Riots and Terrorism*. Springfield, IL: Thomas.
22. Skoko, B. (2009). *Država kao brend: Upravljanje nacionalnim identitetom*. Zagreb: Matica Hrvatska.
23. Subramanian, A. (2011). *Eclipse: Living in the Shadow of China's Economic Dominance*. Washington, DC: Peterson Institute for International Economics.
24. Taylor, M. P. (2003). *Munitions of the Mind: A History of Propaganda*. Manchester: Manchester University Press.
25. Tench, R. i Yeomans, L. (2006). *Exploring Public Relations*. Harlow: Prentice Hall-Financial Times.
26. Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D. i Pološki Vokić, N. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisliti provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. Zagreb: M.E.P.
27. Zaharna, R. S. (2010). *Battles to Bridges: US Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11*. Basingstoke, HA: Palgrave Macmillan.
28. Weiwei, Z. (2012a). *The China Wave: The Rise of a Civilizational State*, Hackensack, NJ: World Century Publishing Corporation.
29. Yee, H.S. i Storey, I. (ur.) (2002). *The China Threat: Perceptions, Myths and Reality*, London: Routledge Curzon.

Poglavlje u knjizi:

1. Auer, C. (2016). Conceptualizing political crisis and the role of public diplomacy in crisis communication research. U: Schwarz, A., Seeger, M. W. i Auer, C. (ur.) *The Handbook of International Crisis Communication Research*, str. 119-132. Malden, MA: Wiley BlackWell.
2. Gilboa, E. i Magen, C. (2016). Crisis communication research in Israel: growth and gaps. U: Schwarz, A., Seeger, M. W. i Auer, C. (ur.) *The Handbook of International Crisis Communication Research*, str. 327-336. Malden, MA: Wiley BlackWell.
3. Huang, Y. (2004). The SARS Epidemic and its Aftermath in China: A Political Perspective U: Konbler, S., Mahmoud, A., Lemon, S., Mack, A., Sivitz, L. i

- Oberholtzer, K. (ur.). *Learning from SARS: Preparing for the Next Disease Outbreak: Workshop Summary*, str. 116- 136. Washington, DC: National Academies Press.
4. Tang, J. T. H. (2011). Chinese Foreign Policy Challenges: Periphery as Core, U: Xiao i Carlson (ur.) *New Frontiers in China's Foreign Relations: Zhongguo Waijiao de Xin Bianjiang* (str. 173-190). Lanham, MD: Lexington Books.
  5. Wong, J., Chan, S., i Ruobing, L. (2004). The Impact of SARS on Greater China Economies. U: Wong, J. i Zheng, Y. (ur.) *The SARS Epidemic: Challenges to China's Crisis Management*, str. 11-44. Singapore: World Scientific Publishing.

Znanstveni i stručni radovi:

1. Boin, A. (2009). The new world of crises and crisis management: Implications for policymaking and research, *Review of Policy Research*, 26(4), 367–377. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.2009.00389.x>, pristupljeno: 19.8.2020.
2. Brady, A.-M. (2000). “Treat Insiders and Outsiders Differently”: The Use and Control of Foreigners, *PRC. The China Quarterly*, 164 – 943. doi: 10.1017/S030574100001924X.
3. Brown, J. (2008). Public Diplomacy and Propaganda: Their Differences. *American Diplomacy*, No.9. Preuzeto s: <https://go.gale.com/ps/anonymous?id=GALE%7CA187797702&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=10948120&p=AONE&sw=w>, pristupljeno: 17.8.2020.
4. Bryson, J.M. (2004). What do to when stakeholders matter. Stakeholder identification and analysis techniques, *Public Management Review*, 6(1), 21–53. Preuzeto s: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.514.2874&rep=rep1&type=pdf>, pristupljeno: 19.8.2020.
5. Christensen, T. J. (2011b). The Advantages of an Assertive China: Responding to Beijing's Abrasive Diplomacy, *Foreign Affairs*, 90(2), 54-67. Preuzeto s: <https://www.jstor.com/stable/25800457>, pristupljeno: 1.9.2020.
6. Cohen, J. (2020). China's vaccine gambit, *Science*, 370(6522), 1263-1267. doi: 10.1126/science.370.6522.1263.
7. Davis Cross, M. K. i La Porte, M. T. (2017). The European Union and image resilience during times of crisis: The role of public diplomacy, *The Hauge Journal of Diplomacy*, 12(4), 257-282. doi: 10.1163/1871191X-12341365.

8. Esarey, A. i Qiang, X. (2011). Digital Communication and Political Change in China, *International Journal of Communication*, No. 5 (2011), str. 298–319. Preuzeto s: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/688/525>, pristupljeno: 16.8.2020.
9. Glaser, S. B. i Saunders, C. P. (2002). Chinese Civilian Foreign Policy Research Institutes: Evolving Roles and Increasing Influence, *The China Quarterly*, 171, 597-616. doi:10.1017/s0009443902000372.
10. Jingwei He, A., Shi, J. i Hongdou Liu (2020). Crisis governance, Chinese style: distinctive features of china's response to the Covid-19 pandemic, *Policy Design and Practice*, 1-17. doi: 10.1080/25741292.2020.1799911
11. King, G., Pan, J. i Roberts, M. E. (2013). How Censorship in China Allows Government Criticism but Silences Collective Expression, *American Political Science Review*, 107(2), 1–18. Preuzeto s: <https://gking.harvard.edu/files/censored.pdf>, pristupljeno: 12.9.2020.
12. Lee, S. T. i Kim, H. S. (2020). Nation branding in the COVID-19 era: South Korea's pandemic public diplomacy, *Place Branding Public Diplomacy* (mrežno izdanje). doi: 10.1057/s41254-020-00189-w.
13. Li, C. i Cary, E. (2011). The Last Year of Hu's Leadership: Hu's to Blame? *China Brief*, 11 (23), 7–10. Preuzeto s: https://jamestown.org/wp-content/uploads/2011/12/cb_11_73.pdf?x55475, pristupljeno: 3.9.2020.
14. Nathan, A. J. i Scobell, A. (2012). How China Sees America: The Sum of Beijing's Fears, *Foreign Affairs*, 91(5), str. 32-47. Preuzeto s: <https://www.jstor.com/stable/41720859>, pristupljeno: 1.9.2020.
15. Nye, J. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109. doi:10.1177/0002716207311699
16. Olsson, E. K. (2013). Public diplomacy as a crisis communication tool. *Journal of International Communication*, 19(2), 219–234. doi: 10.1080/13216597.2013.838906, pristupljeno: 19.8.2020.
17. Roy, D. (1996). The “China Threat” Issue: Major Arguments. *Asian Survey*, 36(8), 758–771. doi: doi.org/10.2307/2645437, pristupljeno: 31.8.2020.
18. Roy, D. (2020). China's pandemic diplomacy. *Asia Pacific Issues*, 144, str. 1-8. Preuzeto s: https://www.eastwestcenter.org/system/tdf/private/ewc_api-n144_roy.pdf?file=1&type=node&id=38451, pristupljeno: 17.2.2021.

19. Schramm, V. (1971). Notes on case studies of instructional media projects. Rad namijenjen Academy for Educational Development, Washington. Preuzeto s: <https://eric.ed.gov/?id=ED092145>, pristupljeno: 15.2.2021.
20. Signitzer, B. H. i Coombs, T. (1992). Public Relations and Public Diplomacy: Conceptual Convergences. *Public Relations Review*, 18(2), 137-147. doi: 10.1016/0363-8111(92)90005-J.
21. Staw, B.M., Sandelands, L.E. i Dutton, J.E. (1981). Threat-Rigidity effects in organization behaviour: A multilevel analysis, *Administrative Science Quarterly*, 26(4), 501–24. Preuzeto s: <https://www.jstor.org/stable/2392337>, pristupljeno: 19.8.2020.
22. Swaine, M. (2010). Perceptions of an Assertive China, *China Leadership Monitor*, No. 32 (mrežno izdanje prije tiska), 1-19. Preuzeto s: <https://www.hoover.org/sites/default/files/uploads/documents/CLM32MS.pdf>, pristupljeno: 17.10.2020.
23. Vaxevanidou, M. (2017). Nation rebranding in a period of crisis and the role of public diplomacy: The case study of Greece. *Journal of Media Critiques*, 11, 57-71. doi: 10.17349/jmc117305.
24. Verma, R. (2020a). China's diplomacy and changing the COVID-19 narrative, *International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis*, 75(2) (mrežno izdanje prije tiska), 1-11. doi:10.1177/0020702020930054.
25. Verma, R. (2020b). China's 'mask diplomacy' to change the COVID-19 narrative in Europe, *Asia Europe Journal*, 18(2), 205-209. doi:10.1007/s10308-020-00576-1.
26. Zaharna, R.S. (2007). The soft power differential: Network communication and mass communication in public diplomacy, *The Hague Journal of Diplomacy*, 2(3), 213–228. Preuzeto s: https://www.researchgate.net/publication/228720947_The_Soft_Power_Differential_Network_Communication_and_Mass_Communication_in_Public_Diplomacy, pristupljeno: 19.8.2020.
27. Zhao, Q. (2006). Epistemic Community, Intellectuals, and Chinese Foreign Policy. *Policy and Society*, 25(1), 39–59. doi:10.1016/s1449-4035(06)70126-6.
28. Yongnian, Z. i Fook, L. L. (2004). SARS and China's Political System. *The SARS Epidemic*, str. 45–75. doi:10.1142/9789812565556_0003.

Dokumenti:

1. UNESCO (1997). *Universal declaration on democracy*. Usvojena od strane Interparlamentarnog vijeća na 161. sjednici u Kairu 1997. Preuzeto s: <http://www.rcdh.es.gov.br/sites/default/files/1997%20Universal%20Declaration%20on%20Democracy%20IPU.pdf>, pristupljeno: 17.8.2020.

Mrežni izvori:

1. AFP (2020). China showcases new Covid-19 vaccines, *Hong Kong Free Press*. Preuzeto s: <https://hongkongfp.com/2020/09/07/china-showcases-new-covid-19-vaccines/>, pristupljeno: 8.1.2021.
2. AfricaNews (2020). China pledges to supply any Covid-19 vaccine to Africa first, free of charge, *AfricaNews*. Preuzeto s: <https://www.africanews.com/2020/06/18/china-pledges-supply-any-covid-19-vaccine-to-africa-first-free-of-charge/>, pristupljeno: 13.12.2020.
3. Al Jazeera (2020a). US accuses China of hacking coronavirus researchers, others, *Al Jazeera*. Preuzeto s: <https://www.aljazeera.com/news/2020/7/22/us-accuses-china-of-hacking-coronavirus-researchers-others>, pristupljeno: 7.1.2020.
4. Al Jazeera (2020b). Xi Jinping defends China's coronavirus response amid global flak, *Al Jazeera*. Preuzeto s: <https://www.aljazeera.com/news/2020/9/8/xi-jinping-defends-chinas-coronavirus-response-amid-global-flak>, pristupljeno: 8.1.2021.
5. Associated Press (2020). Chinese firm says it has tested a COVID-19 vaccine on its own workers, without official permission, *Los Angeles Times*. Preuzeto s: <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-07-16/china-firm-tests-coronavirus-vaccine-own-employees>, pristupljeno: 7.1.2021.
6. Au, L. (2020). How China crushed coronavirus, *Wired*. Preuzeto s: <https://www.wired.co.uk/article/china-crushed-coronavirus-pandemic>, pristupljeno: 21.2.2021.
7. Australian Broadcasting Corporation (2020). WHO-led team will head to China in January to probe coronavirus pandemic origins, *Australian Broadcasting Corporation*. Preuzeto s: <https://www.abc.net.au/news/2020-12-17/who-led-team-expected-in-china-to-probe-covid-19-origins/12992406>, pristupljeno: 15.1.2021.
8. Bandurski, D. (2011a). Media Czar: be docile, but profitable, *China Media Project*. Preuzeto s: <https://chinamediaproject.org/2011/10/31/16868/>, pristupljeno: 3.10.2021.

9. Bandurski, D. (2011b). Zhang vs. Yang on the China model, *China Media Project*. Preuzeto s: <http://chinamediaproject.org/2011/03/29/zhang-vs-wang-on-the-china-model/>, pristupljeno: 5.10.2020.
10. BBC News (2003). China accused of Sars 'cover-up', *BBC News*. Preuzeto s: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/2932319.stm>, pristupljeno: 25.11.2020.
11. BBC News (2020a). Coronavirus: What did China do about early outbreak?, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-52573137>, pristupljeno: 5.12.2020.
12. BBC News (2020b). Coronavirus: China admits 'shortcomings and deficiencies', *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-51362336>, pristupljeno: 9.12.2020.
13. BBC News (2020c). Coronavirus: Countries reject Chinese-made equipment, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-europe-52092395>, pristupljeno: 10.12.2020.
14. BBC News (2020d). Coronavirus: US to halt funding to WHO, says Trump, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52289056>, pristupljeno: 11.12.2020.
15. BBC News (2020e). Covid-19: Chinese vaccine 'successful in mid-stage trials', *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-54982910>,
16. BBC News (2020f). Covid-19: China approves SinoPharm vaccine for general use, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-55498197>, pristupljeno: 15.1.2021.
17. BBC News (2020g). Coronavirus: China says disease 'curbed' in Wuhan and Hubei, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-51813876>, pristupljeno: 16.1.2021.
18. BBC News (2020h). Covid-19: China tests entire city of Kashgar in Xinjiang, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-54687533>, pristupljeno: 2.3.2021.
19. BBC News (2020i). Coronavirus: Beijing tightens controls amid spike in local cases, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-53054388>, pristupljeno: 13.2.2021.
20. BBC News (2020j). Wuhan coronavirus: From silent streets to packed pools, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-53816511>, pristupljeno: 17.2.2021.

21. BBC News (2020k). China's economy continues to bounce back from virus slump, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/business-54594877>, pristupljeno: 20.2.2021.
22. Bloomberg (2020a). Coronavirus: Trump says he'll stop using 'Chinese virus', *The Straits Times*. Preuzeto s: <https://www.straitstimes.com/world/united-states/coronavirus-trump-says-hell-stop-using-chinese-virus>, pristupljeno: 11.12.2020.
23. Bloomberg (2020b). The US-China rivalry is broadening from trade to everything, *The Economics Times*. Preuzeto s: <https://economictimes.indiatimes.com/news/international/business/the-us-china-rivalry-is-broadening-from-trade-to-everything/articleshow/76852973.cms>, pristupljeno: 7.1.2020.
24. Bredemeier, K. (2020). Pompeo: 'Enormous Evidence' Coronavirus Originated in Chinese Lab, *VOA News*. Preuzeto s: <https://www.voanews.com/covid-19-pandemic/pompeo-enormous-evidence-coronavirus-originated-chinese-lab>, pristupljeno: 13.12.2020.
25. Brown, T. (2020). Opinion: U.S. public opinion toward China is at an all-time low, and it's not solely about the coronavirus, *MarketWatch*. Preuzeto s: https://www.marketwatch.com/story/us-public-opinion-toward-china-is-at-an-all-time-low-and-its-not-solely-about-the-coronavirus-2020-04-13?mod=article_inline, pristupljeno: 10.12.2020.
26. Buckley, C. (2011). China sets up agency to tighten grip on Internet, *Reuters*. Preuzeto s: <https://br.reuters.com/article/china-internet-idUKL3E7G43NQ20110504>, pristupljeno: 20.10.2020.
27. BusinessToday (2020). Coronavirus vaccine update: Chinese researchers begin phase 2 of human trials, *BussinesToday*. Preuzeto s: <https://www.businesstoday.in/latest/trends/coronavirus-vaccine-update-chinese-researchers-begin-phase-2-of-human-trials/story/407566.html>, pristupljeno: 13.12.2020.
28. Business Standard (2020a). Coronavirus vaccine update: China's Zhifei starts Phase II trial of vaccine, *Business Standard*. Preuzeto s: https://www.business-standard.com/article/health/coronavirus-vaccine-update-latest-news-on-corona-drug-vaccine-current-status-india-china-oxford-moderna-120070700574_1.html, pristupljeno: 7.1.2021.

29. Business Standard (2020b). No new locally-transmitted coronavirus cases reported in mainland China, *Business Standard*. Preuzeto s: https://www.business-standard.com/article/international/no-new-locally-transmitted-coronavirus-cases-reported-in-mainland-china-120082400153_1.html, pristupljeno: 16.2.2021.
30. Campbell, C. (2020). Wuhan Strives to Return to Normal, But Scars From the Pandemic Run Deep, *Time*. Preuzeto s: <https://time.com/5885262/wuhan-pandemic-covid19-coronavirus-recovery/>, pristupljeno: 20.2.2021.
31. Cawthorpe, J. (2020). China Begins Shipping COVID-19 Vaccines Around the World, *thatsmags.com*. Preuzeto s: <https://www.thatsmags.com/china/post/32034/china-s-vaccines-have-begun-shipping>, pristupljeno:
32. CGTN (2020a). China says it has help over 130 countries and intl organizations fight COVID-19 pandemic, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-04-10/Chinese-experts-share-experiences-in-combating-COVID-19-PzeGMp0uHe/index.html>, pristupljeno: 14.12.2020.
33. CGTN (2020b). China vows to prioritize Philippines' request for vaccine access, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-07-30/China-vows-to-prioritize-Philippines-request-for-vaccine-access-Sxy6OIYSek/index.html>, pristupljeno: 7.1.2021.
34. CGTN (2020c). World Health Expo: Wuhan eyes bigger contributions to global healthcare, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/3559544f34514464776c6d636a4e6e62684a4856/index.html>, pristupljeno: 12.1.2021.
35. CGTN (2020d). China's ambassador to the U.S. expects new momentum for China-U.S. relations in 2021, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-12-10/Cui-Tiankai-expects-new-momentum-for-China-U-S-relations-in-2021-W6qK27niUM/index.html>, pristupljeno: 15.1.2021.
36. Chen, F. (2020). Xi: Virus victory proof of party's 'superiority', *Asia Times*. Preuzeto s: <https://asiatimes.com/2020/09/xi-virus-victory-proof-of-partys-superiority/>, pristupljeno: 8.1.2021.
37. China Daily (2003a). Health Minister: SARS in China under control, 46 killed, *China Daily*. Preuzeto s: http://www.chinadaily.com.cn/en/home/2003-04/03/content_160632.htm, pristupljeno: 24.11.2020.

38. China Daily (2003b). Chinese FM briefs foreign diplomats on latest SARS developments, *China Daily*. Preuzeto s: http://www.chinadaily.com.cn/en/home/2003-04/21/content_162874.htm, pristupljeno: 30.11.2020.
39. China Daily (2020). Book on China's fight against COVID-19 epidemic published, *China Daily*. Preuzeto s: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202002/26/WS5e56238da31012821727a854.html>, pristupljeno: 11.1.2021.
40. Ching, N. (2020). US Top Diplomat Warns of China's Global Threat, *VOANews*. Preuzeto s: <https://www.voanews.com/usa/us-top-diplomat-warns-chinas-global-threat>, pristupljeno: 8.1.2021.
41. Christensen, T. J. (2011a). The World Needs an Assertive China, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2011/02/21/opinion/21iht-edchristensen21.html>, pristupljeno: 31.8.2020.
42. Chunying, H. (2020). [@SpokespersonCHN]. (22 srpnja 2020). As a result of smears & hatred fanned up by the #US gov, the Chinese embassy has received #bomb & #DeathThreats. [Tweet], *Twitter*. Preuzeto s: https://twitter.com/SpokespersonCHN/status/1285970001199915008?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1285970001199915008%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.npr.org%2F2020%2F07%2F22%2F894082208%2Fu-s-orders-chinas-houston-consulate-to-close, pristupljeno: 7.1.2021.
43. Clinical Trial Arena (2020). China's SinoPharm launches Phase III trial of Covid-19 vaccine in UAE, *Clinical Trial Arena*. Preuzeto s: <https://www.clinicaltrialsarena.com/news/sinopharm-covid-vaccine-uae-trial/>, pristupljeno: 7.1.2021.
44. Conger, K. (2020). Twitter Removes Chinese Disinformation Campaign, *New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2020/06/11/technology/twitter-chinese-misinformation.html>, pristupljeno: 13.12.2020.
45. Cyranoski, D. (2020). Arab nations first to approve Chinese COVID vaccine — despite lack of public data, *Nature*. Preuzeto s: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-03563-z>, pristupljeno: 15.1.2021.
46. Daily Sabah (2020). Nigerian lawyers sue China for \$200 billion over coronavirus damage, *Daily Sabah*. Preuzeto s: <https://www.dailysabah.com/world/africa/nigerian-lawyers-sue-china-for-200-billion-over-coronavirus-damage>, pristupljeno: 10.2.2021.

47. Delury, J. (2008). „Harmonious” In China, *Hoover Institution*. Preuzeto s: <https://www.hoover.org/research/harmonious-china>, pristupljeno: 2.9.2020.
48. Demick, B. (2020). China Declares Victory Over Both the Coronavirus and Critics of the Communist Party at the Biggest Political Event of the Year, *The New Yorker*. Preuzeto s: <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/china-declares-victory-over-both-the-coronavirus-and-critics-of-the-communist-party-at-the-biggest-political-event-of-the-year>, pristupljeno: 13.12.2020.
49. Deng, C. (2020). China Says It Will Have Covid-19 Vaccine Ready This Year, *The Wall Street Journal*. Preuzeto s: <https://www.wsj.com/articles/china-says-it-will-have-covid-19-vaccine-ready-this-year-11595521469>, pristupljeno: 7.1.2021.
50. DW News (2020a). EU says China, Russia behind coronavirus 'disinformation campaigns', *DW News*. Preuzeto s: <https://www.dw.com/en/eu-says-china-russia-behind-coronavirus-disinformation-campaigns/a-53762806>, pristupljeno: 13.12.2020.
51. DW News (2020b). Coronavirus latest: More than 30,000 infected in China, *DW News*. Preuzeto s: <https://www.dw.com/en/coronavirus-latest-more-than-30000-infected-in-china/a-52286065>, pristupljeno: 12.2.2021.
52. DW News (2020c). China puts 500,000 in lockdown as coronavirus cases rise again, *DW News*. Preuzeto s: <https://www.dw.com/en/china-puts-500000-in-lockdown-as-coronavirus-cases-rise-again/a-53972118>, pristupljeno: 13.2.2021.
53. DW News (2020d). Wuhan returns to normal as COVID rages around the world, *DW News*. Preuzeto s: <https://www.dw.com/en/wuhan-returns-to-normal-as-covid-rages-around-the-world/av-55082154>, pristupljeno: 20.2.2021.
54. Dyer, G. (2010). China flexes its diplomatic muscles, *Financial Times*. Preuzeto s: <https://www.ft.com/content/dd773774-0e8d-11df-bd79-00144feabdc0>, pristupljeno: 1.9.2020.
55. Europska središnja banka (2020). Referentni tečajevi eura, *Europska središnja banka*. Preuzeto s: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-cny.hr.html, pristupljeno: 12.3.2021.
56. Fedor, L. i Manson, K. (2020). Trump suspends funding to World Health Organization, *Financial Times*. Preuzeto s: <https://www.ft.com/content/693f49e8-b8a9-4ed3-9d4a-cdfb591fefce>, pristupljeno: 11.12.2020.

57. Feng, E. (2020). U.S. Orders China's Houston Consulate To Close, Ratcheting Tensions, *NPR*. Preuzeto s: <https://www.npr.org/2020/07/22/894082208/u-s-orders-chinas-houston-consulate-to-close>, pristupljeno: 7.1.2021.
58. Ford, P. (2013). China's Michelle Obama? First Lady Peng Liyuan inspires fashion frenzy, *The Christian Science Monitor*. Preuzeto s: <https://www.csmonitor.com/World/Global-News/2013/0327/China-s-Michelle-Obama-First-Lady-Peng-Liyuan-inspires-fashion-frenzy>, pristupljeno: 2.11.2020.
59. France 24 (2020a). Pompeo says 'enormous evidence' coronavirus originated in Wuhan lab, *France 24*. Preuzeto s: <https://www.france24.com/en/20200503-pompeo-says-enormous-evidence-coronavirus-originated-in-wuhan-lab>, pristupljeno: 13.12.2020.
60. France 24 (2020b). China reports rise in Covid-19 cases, Beijing calls for vigilance, *France 24*. Preuzeto s: <https://www.france24.com/en/20200511-china-reports-rise-in-covid-19-cases-and-new-cluster-in-northeastern-city>, pristupljeno: 13.2.2021.
61. France 24 (2020c). China: Life in Wuhan comes back to normal, *Facebook*. Preuzeto s: <https://www.facebook.com/France24.English/videos/1738639299607067>, pristupljeno: 20.2.2021.
62. Gehrke, L. (2020). China working to 'compromise' US coronavirus research, FBI chief warns, *Politico*. Preuzeto s: <https://www.politico.eu/article/china-us-coronavirus-compromise-research-fbi/>, pristupljeno: 7.1.2021.
63. Ghosh, N. (2020). Coronavirus: The virus came from China, says Trump, as war of words deepens, *The Straits Times*. Preuzeto s: <https://www.straitstimes.com/world/united-states/coronavirus-the-virus-came-from-china-says-trump-as-war-of-words-deepens>, pristupljeno: 10.12.2020.
64. Global Times (2020a). [@globaltimesnews]. (3. srpnja 2020). A new study has revealed the novel #coronavirus was circulating in #Brazil's Santa Catalina as far back as November 2019, as local scientists detected the virus in samples of human #sewage. This is two months earlier than the first reported #COVID19 infection in Americas. [Tweet], *Twitter*. Preuzeto s: <https://twitter.com/globaltimesnews/status/1278865782483480576>, pristupljeno: 16.1.2021.
65. Global Times (2020b). Biden wins: What's next for China-US relations?, *Global Times*. Preuzeto s: <https://www.globaltimes.cn/content/1206038.shtml>, pristupljeno: 11.1.2021.

66. Graham-Harrison, E. i McKie, R. (2020). A year after Wuhan alarm, China seeks to change Covid origin story, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/29/a-year-after-wuhan-alarm-china-seeks-to-change-covid-origin-story>, pristupljeno: 11.1.2021.
67. Gretler, C. (2020). Xi Vows China Will Share Vaccine and Gives WHO Full Backing, *Bloomberg*. Preuzeto s: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-18/china-s-virus-vaccine-will-be-global-public-good-xi-says>, pristupljeno: 13.12.2020.
68. Griffiths, J. (2020). Did Xi Jinping know about the coronavirus outbreak earlier than first suggested?, *CNN*. Preuzeto s: <https://edition.cnn.com/2020/02/17/asia/china-coronavirus-xi-jinping-intl-hnk/index.html>, pristupljeno: 9.12.2020.
69. Hart, M. i Fuchs, M. (2020). Trump's Coronavirus Survival Strategy: Blame China, *Center of American Progress*. Preuzeto s: <https://www.americanprogress.org/issues/security/news/2020/04/14/483119/trumps-coronavirus-survival-strategy-blame-china/>, pristupljeno: 20.2.2021.
70. Hegarty, S. (2020). The Chinese doctor who tried to warn others about coronavirus, *BBC News*. Preuzeto s: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-51364382>, pristupljeno: 8.12.2020.
71. Herszenhorn, D. M. i Buckley, C. (2013). China's Leader Argues for Cooperation With Russia, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2013/03/24/world/europe/chinas-leader-argues-for-cooperation-with-russia.html>, pristupljeno: 21.9.2020.
72. HINA (2020a). Kinesko gospodarstvo je jedino koje je godinu zaključilo s rastom, *Index.hr*. Preuzeto s: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kinesko-gospodarstvo-je-jedino-koje-je-godinu-zakljucilo-s-rastom/2247428.aspx>, pristupljeno: 1.2.2021.
73. HINA (2020b). SAD više nije glavni trgovinski partner Europske unije, sada je to Kina, *Index.hr*. Preuzeto s: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sad-vise-nije-glavni-trgovinski-partner-europske-unije-sada-je-to-kina/2235570.aspx>, pristupljeno: 1.2.2021.
74. Hong, L. (2020). Trump weirdly shifts COVID-19 blame to China, *Global Times*. Preuzeto s: <https://www.globaltimes.cn/content/1202924.shtml>, pristupljeno: 11.1.2021.
75. Huang, Y. (2020). Xi Jinping Won the Coronavirus Crisis: How China Made the Most of the Pandemic It Unleashed, *Foreign Affairs*. Preuzeto s:

- <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2020-04-13/xi-jinping-won-coronavirus-crisis>, pristupljeno: 12.12.2020.
76. Huang, J. (2020). China Releases Lengthy White Paper to Chronicle COVID-19 Response, *VOA News*. Preuzeto s: <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/china-releases-lengthy-white-paper-chronicle-covid-19-response>, pristupljeno: 13.12.2020.
77. Huang, K. (2020). Negative views of China and Xi Jinping at record levels: international survey, *South China Morning Post*. Preuzeto s: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3104495/negative-views-china-and-xi-jinping-record-levels>, pristupljeno: 3.2.2020.
78. Huanxin, Z. i Jing, F. (2005). Minister: Information flow will be made easier, *China Daily*. Preuzeto s: http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-12/30/content_507874.htm, pristupljeno: 5.11.2020.
79. Information Office of the State Council, The People's Republic of China (2011). China's Foreign Aid (2011), *The State Council, The People's Republic of China*. Preuzeto s: http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284620.htm, pristupljeno: 24.11.2020.
80. Jamali, N. i O'Connor, T. (2020). Exclusive: As China Hoarded Medical Supplies, the CIA Believes It Tried to Stop the WHO from Sounding the Alarm on the Pandemic, *Newsweek*. Preuzeto s: <https://www.newsweek.com/exclusive-cia-believes-china-tried-stop-who-alarm-pandemic-1503565>, pristupljeno: 13.12.2020.
81. Jia, C. (2010). Class act promotes global 'soft power', *China Daily*. Preuzeto s: https://www.chinadaily.com.cn/china/2010-11/11/content_11531284.htm, pristupljeno: 24.11.2020.
82. Jin, Z. (2020). China sent COVID-19 aid to 150 countries, four global bodies, *China Daily*. Preuzeto s: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202006/07/WS5edc819fa3108348172514e5.html>, pristupljeno: 22.2.2021.
83. Joseph, A. i Thielking, M. (2020). WHO praises China's response to coronavirus, will reconvene expert committee to assess global threat, *STAT*. Preuzeto s: <https://www.statnews.com/2020/01/29/who-reconvene-expert-committee-coronavirus/>, pristupljeno: 10.12.2020.
84. Johnson, J. (2020). Japan records most negative view of China as unfavorable opinions surge, survey finds, *The Japan Times*. Preuzeto s:

- <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/10/06/national/japan-most-negative-view-china-survey/>, pristupljeno: 3.2.2021.
85. Jiang, Z. (2009). Where does Western media bias come from?, *Global times*. Preuzeto s: <https://www.globaltimes.cn/content/447362.shtml>, pristupljeno: 20.10.2020.
86. Kalathil, S. (2003). Battling SARS: China's Silence Costs Lives, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2003/04/03/opinion/IHT-battling-sars-chinas-silence-costs-lives.html>, pristupljeno: 15.11.2020.
87. Karp, P. i Davidson, H. (2020). China bristles at Australia's call for investigation into coronavirus origin, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/29/australia-defends-plan-to-investigate-china-over-covid-19-outbreak-as-row-deepens>, pristupljeno: 12.12.2020.
88. Kato, Y. (2019). What is Xi Jinping's major power diplomacy?, *Asia Global Institute The University of Hong Kong*. Preuzeto s: <https://www.asiaglobalinstitute.hku.hk/news-post/what-xi-jinpings-major-power-diplomacy>, pristupljeno: 8.12.2020.
89. Kejin, Z. (2014). A shot in the arm for 'lady diplomacy', *China Daily*. Preuzeto s: http://www.chinadaily.com.cn/world/2014-05/08/content_17496828.htm, pristupljeno: 3.11.2020.
90. Khaliq, R. (2020). 'China's potential vaccines show no adverse reaction', *Andalou Agency*. Preuzeto s: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/chinas-potential-vaccines-show-no-adverse-reaction-/2012562>, pristupljeno: 11.1.2021.
91. Koswaraputra, D. (2020). Indonesia receives COVID-19 vaccine from China, *Anadolu Agency*. Preuzeto s: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/indonesia-receives-covid-19-vaccine-from-china/2067680>, pristupljeno: 15.1.2021.
92. Kuo, L. (2020a). China fires two senior Hubei officials over coronavirus outbreak, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/11/china-fires-two-senior-hubei-officials-over-coronavirus-outbreak>, pristupljeno: 9.12.2020.
93. Kuo, L. (2020b). 'American coronavirus': China pushes propaganda casting doubt on virus origin, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/12/conspiracy-theory-that-coronavirus-originated-in-us-gaining-traction-in-china>, pristupljeno: 9.12.2020.
94. Laurenceson, J. (2020). China enters 2021 a stronger, more influential power — and Australia may feel the squeeze even more, *The Conversation*. Preuzeto s:

- <https://theconversation.com/china-enters-2021-a-stronger-more-influential-power-and-australia-may-feel-the-squeeze-even-more-150943>, pristupljeno: 1.2.2021.
95. Levine, M. (2020). China's ambassador to US slams Trump for COVID-19 blame, *ABC News*. Preuzeto s: <https://abcnews.go.com/Politics/chinas-ambassador-us-slams-trump-covid-19-blame/story?id=72187153>, pristupljeno: 7.1.2021.
96. Letzing, J. (2020). At ground zero of the global pandemic, life goes on, *World Economic Forum*. Preuzeto s: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/wuhan-ground-zero-of-the-global-pandemic-life-goes-on/>, pristupljeno: 20.2.2021.
97. Lijian, Z. (2020a). [@zlj517]. (12 ožujka 2020). 2/2 CDC was caught on the spot. When did patient zero begin in US? How many people are infected? What are the names of the hospitals? It might be US army who brought the epidemic to Wuhan. Be transparent! Make public your data! US owe us an explanation! [Tweet], *Twitter*. Preuzeto s: https://twitter.com/zlj517/status/1238111898828066823?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1238111898828066823%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_%26ref_url=https%3A%2F%2Fwww.cnn.com%2F2020%2F03%2F13%2Fasia%2Fchina-coronavirus-us-lijian-zhao-intl-hnk%2Findex.html, pristupljeno: 10.12.2020.
98. Lijian, Z. (2020b). [@zlj517]. (22 ožujka 2020). US CDC admitted some #COVID19 patients were misdiagnosed as flu during 2019 flu season. 34 million infected & 20000 died. If #COVID19 began last September, & US has been lack of testing ability, how many would have been infected? US should find out when patient zero appeared. [Tweet], *Twitter*. Preuzeto s: <https://twitter.com/zlj517/status/1241723635964039168>, pristupljeno: 10.12.2020.
99. Ma, J. i Lau, M. (2020). Xi Jinping 'told China's top echelon' to tackle coronavirus outbreak in early days, *South China Morning Post*. Preuzeto s: <https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3050815/xi-jinping-put-chinas-top-echelon-notice-early-days-coronavirus>, pristupljeno: 29.1.2020.
100. Macias, A. (2020). U.S. charges two Chinese nationals in coronavirus vaccine hacking scheme, other crimes, *CNBC*. Preuzeto s: <https://www.cNBC.com/2020/07/21/us-charges-chinese-nationals-for-coronavirus-vaccine-hacking-scheme-other-crimes.html>, pristupljeno: 7.1.2021.
101. Mangan, D. (2020). Trump blames China for coronavirus pandemic: 'The world is paying a very big price for what they did', *CNBC*. Preuzeto s:

- <https://www.cnn.com/2020/03/19/coronavirus-outbreak-trump-blames-china-for-virus-again.html>, pristupljeno: 10.12.2020.
102. Manson, K., Pilling, D. i Schipani, A. (2020). Kenyatta warns US-China rivalry puts Africa at risk, *Financial Times*. Preuzeto s: <https://www.ft.com/content/6ccd7efab751-4d3c-8c6a-565498b59833>, pristupljeno: 13.12.2020.
103. Maxouris, C. (2020). US enforces coronavirus travel restrictions. China says it's an overreaction, *CCN*. Preuzeto s: <https://edition.cnn.com/travel/article/coronavirus-us-travel-restrictions-monday/index.html>, pristupljeno: 9.12.2020.
104. McGregor, G. (2020). China's military approves coronavirus vaccine for its own use, *Fortune*. Preuzeto s: <https://fortune.com/2020/06/29/china-coronavirus-vaccine-military/>, pristupljeno: 13.12.2020.
105. Merriam-Webster (n.d.). Foreign aid, *Merriam-Webster.com*. Preuzeto s: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/foreign%20aid>, pristupljeno: 26.10.2020.
106. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2003). Speech by Premier Wen Jiabao of China at the Special China-ASEAN Leaders' Meeting on SARS, *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. Preuzeto s: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/zgcydyhz_665920/t26292.shtml, pristupljeno: 28.10.2020.
107. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2013). President Xi Jinping Gives Joint Interview To Media from BRICS Countries, *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. Preuzeto s: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1023070.shtml, pristupljeno: 3.9.2020.
108. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2020a). Wang Yi Had a Phone Call with Italian Foreign Minister to Express Sympathy, *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. Preuzeto s: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1750607.shtml, pristupljeno: 9.12.2020.
109. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2020b). MFA: China Has Announced Assistance to 82 Countries, WHO and African Union to Fight COVID-19, *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. Preuzeto s: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/kjgzbdyyq/t1759145.shtml, pristupljeno: 10.12.2020.

110. Minxi, Z. (2020). Reporter's Diary: Wuhan, the city moving on from COVID-19, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-10-11/Wuhan-the-city-moving-on-from-COVID-19-Uvcr2cLWmY/index.html>, pristupljeno: 20.1.2021.
111. Moore, M. (2013). Peng Liyuan: the 'Kate Middleton' effect of China's new first lady, *The Telegraph*. Preuzeto s: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/9951016/Peng-Liyuan-the-Kate-Middleton-effect-of-Chinas-new-first-lady.html>, pristupljeno: 2.11.2020.
112. Moritsugu, K. (2020). China defends its coronavirus response in new report, *CTV News*. Preuzeto s: <https://www.ctvnews.ca/health/coronavirus/china-defends-its-coronavirus-response-in-new-report-1.4973153>, pristupljeno: 14.12.2020.
113. N1 Beograd (2020). Suradnja kineskih i europskih medija, *N1*. Preuzeto s: <https://hr.n1info.com/biznis/a586005-suradnja-kineskih-i-europskih-medija/>, pristupljeno: 15.1.2021.
114. Noyes, R. (2020). Study: China Escapes Scrutiny in TV's Coronavirus Coverage, *Media Research Center NewsBusters*. Preuzeto s: <https://www.newsbusters.org/blogs/nb/rich-noyes/2020/03/23/study-china-escapes-scrutiny-tvs-coronavirus-coverage>, pristupljeno: 25.2.2021.
115. Odeyemi, J. (2020). China Reacts To Planned \$200bn Coronavirus Suit By Nigerian Lawyers, *Daily Trust*. Preuzeto s: <https://dailytrust.com/china-reacts-to-planned-200bn-coronavirus-suit-by-nigerian-lawyers>, pristupljeno: 12.12.2020.
116. Paton, J. i Lyu, D. (2020). Xi seeks victory over Trump in race for a Covid-19 vaccine, *Mint*. Preuzeto s: <https://www.livemint.com/news/world/xi-seeks-victory-over-trump-in-race-for-a-covid-19-vaccine-11590519936240.html>, pristupljeno: 13.12.2020.
117. People's Daily (2004). China Creates SARS Task Force, Special Fund, *People's Daily*. Preuzeto s: http://en.people.cn/200304/24/print20030424_115680.html, pristupljeno: 26.11.2020.
118. People's Daily (2020). Chinese FM calls for efforts to rebuild healthy, stable China-U.S. ties, *People's Daily*. Preuzeto s: <http://en.people.cn/n3/2020/1212/c90000-9798510.html>, pristupljeno: 15.1.2021.
119. Perlez, J. i Feng, B. (2013). China's First Lady Strikes Glamorous Note, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2013/03/25/world/asia/peng-liyuan-chinas-new-first-lady-adds-glamour.html>, pristupljeno: 2.11.2020.

120. Pomfret, J. (2003a). Outbreak Gave China's Hu an Opening, *The Washington Post*. Preuzeto s: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2003/05/13/outbreak-gave-chinas-hu-an-opening/6e7ebf75-9689-48bb-81a9-3e28e7f25b56/>, pristupljeno: 24.11.2020.
121. Pomfret, J. (2003b). Thousands Flee Beijing, Fearing SARS, *The Washington Post*. Preuzeto s: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2003/04/24/thousands-flee-beijing-fearing-sars/da04ce95-058d-408c-ad97-a8f2017e4058/>, pristupljeno: 27.11.2020.
122. Posner, H. M. (2012). Briefing on the 17th U.S. – China Human Rights Dialogue, *U.S. Department of State*. Preuzeto s: <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/rm/2012/195498.htm>, pristupljeno: 27.8.2020.
123. Ratcliffe, R. i Standaert, M. (2020). China coronavirus: mayor of Wuhan admits mistakes, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/science/2020/jan/27/china-coronavirus-who-to-hold-special-meeting-in-beijing-as-death-toll-jumps>, pristupljeno: 10.12.2020.
124. Regan, H. (2020). Xi Jinping says battle against coronavirus making 'visible progress' as death toll passes 2,000, *CNN*. Preuzeto s: <https://edition.cnn.com/2020/02/19/asia/coronavirus-covid-19-update-intl-hnk/index.html>, pristupljeno: 9.12.2020.
125. Reimann, N. (2020). Mississippi Governor: Coronavirus 'Escaped' From Lab In China, *Forbes*. Preuzeto s: <https://www.forbes.com/sites/nicholasreimann/2020/09/02/mississippi-governor-coronavirus-escaped-from-lab-in-china/?sh=74f030d3793b>, pristupljeno: 8.1.2021.
126. Reuters (2020a). Australia demands coronavirus enquiry, adding to pressure on China, *CNBC*. Preuzeto s: <https://www.cnbc.com/2020/04/19/australia-demands-coronavirus-enquiry-adding-to-pressure-on-china.html>, pristupljeno: 12.12.2020.
127. Reuters (2020b). Trump willing to work with China on Covid-19 vaccine 'if it gets good results', *Hindustan Times*. Preuzeto s: <https://www.hindustantimes.com/world-news/trump-willing-to-work-with-china-on-covid-19-vaccine-if-it-gets-good-results/story-MZ3Ub6tHf71Rk6aLZmMETM.html>, pristupljeno: 7.1.2021.
128. Reuters (2020c). Senior Chinese diplomat Wang Yi casts doubt on coronavirus originating in China, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-norway-idUSKBN25N313>, pristupljeno: 8.1.2021.

129. Reuters (2020d). China coronavirus vaccine may be ready for public in November: official, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-vaccines-idUSKBN2660DW>, pristupljeno: 8.1.2021.
130. Reuters (2020e). China's Xi wishes Trump speedy recovery - Chinese state media, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/uk-health-coronavirus-trump-xi-idUSKBN2600F9>, pristupljeno: 11.1.2021.
131. Reuters (2020f). China in talks with WHO over assessing its COVID-19 vaccines for global use, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-who-china/china-in-talks-with-who-over-assessing-its-covid-19-vaccines-for-global-use-idINKBN26R1FG>, pristupljeno: 11.1.2021.
132. Reuters (2020g). "Thank you China!!!" Mexico grateful for coronavirus medical supplies, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-mexico-china/thank-you-china-mexico-grateful-for-coronavirus-medical-supplies-idUSKBN21J6U5>, pristupljeno: 3.2.2020.
133. Reuters (2020h). Mainland China adds 573 coronavirus infections, eyes risks abroad, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-china-health-cases-idUSKBN20O142>, pristupljeno: 12.2.2021.
134. Reuters (2020i). China reports 16 new COVID-19 cases, highest in nearly three weeks, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-cases-idUSKBN2380YC>, pristupljeno: 13.2.2021.
135. Reuters (2020j). China reports surge of asymptomatic coronavirus cases in Xinjiang, *Reuters*. Preuzeto s: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-cases-idUSKBN27B01Z>, pristupljeno: 20.2.2021.
136. Ruwitch, J. (2020). China Leads The Worldwide Race To Develop A COVID-19 Vaccine, *NPR*. Preuzeto s: <https://www.npr.org/2020/05/19/858977817/china-leads-the-worldwide-race-to-develop-a-covid-19-vaccine>, pristupljeno: 13.12.2020.
137. Sajid, I. (2020). China to provide 1M+ doses of virus vaccine to Pakistan, *Anadolu Agency*. Preuzeto s: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/china-to-provide-1m-doses-of-virus-vaccine-to-pakistan/2095237>, pristupljeno: 15.1.2021.
138. Scroll (2020). Coronavirus: Trump says he is 'angry at China'; health expert warns US could hit 1 lakh daily cases, *Scroll.in*. Preuzeto s: <https://scroll.in/latest/966170/coronavirus-trump-says-he-is-angry-at-china-health-expert-warns-us-could-hit-1-lakh-daily-cases>, pristupljeno: 7.1.2020.

139. Sen, S. (2020). How China locked down internally for COVID-19, but pushed foreign travel, *The Economic Times*. Preuzeto s: <https://economictimes.indiatimes.com/blogs/Whathappensif/how-china-locked-down-internally-for-covid-19-but-pushed-foreign-travel/>, pristupljeno: 9.12.2020.
140. Sender, H. (2020). Can China win big in vaccine race with biotech bet, *Financial Times*. Preuzeto s: <https://www.ft.com/content/8078d6e3-3b45-4dcc-bd2c-9d8e030ed2c1>, pristupljeno: 13.12.2020.
141. Shah, S. (2020). China to Supply Coronavirus Vaccine to Pakistan, *The Wall Street Journal*. Preuzeto s: <https://www.wsj.com/articles/chinato-supply-coronavirus-vaccine-to-pakistan-11597337780>, pristupljeno: 8.1.2021.
142. Shengnan, Z. (2012). 'Biased reports' not acceptable, *China daily*. Preuzeto s: http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2012-02/14/content_14597884.htm, pristupljeno: 20.10.2020.
143. Shi, B. i Wei, L. (2020). China to provide free COVID-19 vaccine to residents, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-12-31/China-approves-conditional-listing-of-homegrown-COVID-19-vaccine-WFd62edCtG/index.html>, pristupljeno: 15.1.2021.
144. Silver, L., Devlin, K., Huang, C. (2020). Unfavorable Views of China Reach Historic Highs in Many Countries: Majorities say China has handled COVID-19 outbreak poorly, *Pew Research Center*. Preuzeto s: <https://www.pewresearch.org/global/2020/10/06/unfavorable-views-of-china-reach-historic-highs-in-many-countries/>, pristupljeno: 15.2.2021.
145. Suarez, K. (2020). China offers \$1 billion loan to Latin America and the Caribbean for access to its COVID-19 vaccine, *CNN*. Preuzeto s: <https://edition.cnn.com/2020/07/23/americas/china-billion-vaccine-latin-america-coronavirus-intl/index.html>, pristupljeno: 7.1.2021.
146. Taylor, P (2020). China starts vaccinating key workers against COVID-19; report, *Pharmaphorum*. Preuzeto s: <https://pharmaphorum.com/news/chinese-starts-vaccinating-key-workers-against-covid-19-report/>, pristupljeno: 8.1.2021.
147. Taylor, D. B. (2020). A Timeline of the Coronavirus Pandemic, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/article/coronavirus-timeline.html>, pristupljeno: 6.12.2020.
148. The Indian Express (2020). Americans have largely negative opinion about Xi Jinping: Survey, *The Indian Express*. Preuzeto s:

- <https://indianexpress.com/article/world/americans-have-largely-negative-opinion-about-xi-jinping-survey-4601107/>, pristupljeno: 3.2.2021.
149. The State Council Information Office of the People's Republic of China (2020). White Paper on Fighting Covid-19 China in Action, *Embassy of the People's Republic of China in the Republic of Croatia*. Preuzeto s: <http://hr.china-embassy.org/eng/gdxw/t1786877.htm>, pristupljeno: 8.12.2020.
150. The World Bank (n.d.). The World Bank in China: Overview, *The World Bank*. Preuzeto s: <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>, pristupljeno: 31.8.2020.
151. Uretsky, E. (2020). China beat the coronavirus with science and strong public health measures, not just with authoritarianism, *The Conversation*. Preuzeto s: <https://theconversation.com/china-beat-the-coronavirus-with-science-and-strong-public-health-measures-not-just-with-authoritarianism-150126>, pristupljeno: 21.2.2021.
152. URNWA (2020). The government of the people's republic of china provides covid-19 supplies and 50,000 health packages to help unrwa protect Palestine refugees, *United Nations relief and works agency for Palestine refugees in the Near East*. Preuzeto s: <https://www.unrwa.org/newsroom/press-releases/government-people%E2%80%99s-republic-china-provides-covid-19-supplies-and-50000>, pristupljeno: 8.1.2021.
153. Varma, A. (2020). Canada Cancels Massive Covid Vaccine Agreement With China As Xi & Co Fail To Deliver, *Republicworld.com*. Preuzeto s: <https://www.republicworld.com/world-news/rest-of-the-world-news/canada-cancels-multi-million-dollar-vaccine-agreement-with-china-fuel.html>, pristupljeno: 8.1.2021.
154. Verma, I. (2020). Analysing President Xi Jinping's speech at the World Health Assembly, *Asian Power Watch*. Preuzeto s: <https://asiapowerwatch.com/analysing-president-xi-jinpings-speech-at-the-world-health-assembly/>, pristupljeno: 13.12.2020.
155. VOA News (2020). China Announces End to Coronavirus Lockdown in Wuhan, *VOA News*. Preuzeto s: <https://www.voanews.com/science-health/coronavirus-outbreak/china-announces-end-coronavirus-lockdown-wuhan>, pristupljeno: 12.12.2020.
156. Zhaoyi, P. (2020a). Chinese vaccines will be made global public good, says Xi, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-05-19/Chinese-vaccines-will-be-made-global-public-good-says-Xi-QCpFSGIL2g/index.html>, pristupljeno: 13.12.2020.

157. Zhaoyi, P. (2020b). China approves emergency usage of COVID-19 vaccines, official says, *CGTN*. Preuzeto s: <https://news.cgtn.com/news/2020-08-23/China-approves-emergency-usage-of-COVID-19-vaccines-official-says-TbutZXb9N6/index.html>, pristupljeno: 8.1.2021.
158. Zheng, S. (2020). China coronavirus aid arrives in Tehran as Iran rebuffs US offers, *South China Morning Post*. Preuzeto s: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3053016/china-coronavirus-aid-arrives-tehran-iran-rebuffs-us-offers>, pristupljeno: 10.12.2020.
159. Zhong, R., Krolik, A., Mozur, P., Bergman, R. i Wong, E. (2020). *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2020/06/08/technology/china-twitter-disinformation.html>, pristupljeno: 13.12.2020.
160. Qian, W. (2003). High-level Symposium on SARS Held in Beijing, *China.org*. Preuzeto s: <http://www.china.org.cn/english/2003/Jun/66114.htm>, pristupljeno: 30.11.2020.
161. Walsh, J. (2020). Trump Is Demanding China Pay 'Big Price' For Covid-19, *Forbes*. Preuzeto s: <https://www.forbes.com/sites/joewalsh/2020/10/08/trump-is-demanding-china-pay-big-price-for-covid-19/?sh=3ae8270d41c8>, pristupljeno: 11.1.2021.
162. Walker, J. (2020). China's U.S. Ambassador Splits With Foreign Ministry Spokesperson Over 'Crazy' COVID-19 Theory, *Newsweek*. Preuzeto s: <https://www.newsweek.com/china-us-ambassador-splits-foreign-ministry-crazy-coronavirus-theory-1493720>, pristupljeno: 10.12.2020.
163. Wee, S. L. (2020). China Gives Unproven Covid-19 Vaccines to Thousands, With Risks Unknown, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2020/09/26/business/china-coronavirus-vaccine.html>, pristupljeno: 8.1.2021.
164. Weiwei, Z. (2012b). Meritocracy Versus Democracy, *The New York Times*. Preuzeto s: <https://www.nytimes.com/2012/11/10/opinion/meritocracy-versus-democracy.html>, pristupljeno: 5.10.2020.
165. Wintour, P. i Borger, J. (2020). Trump attacks China over Covid 'plague' as Xi urges collaboration in virus fight, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/world/2020/sep/22/trump-china-xi-beijing-united-nations>, pristupljeno: 8.1.2021.
166. Wong, E. i Swanson, A. (2020). In Sudden Shift, U.S. and China Seek to Cooperate, *The New York Times*. Preuzeto s:

- <https://www.nytimes.com/2020/04/02/us/politics/coronavirus-trump-china.html>, pristupljeno: 11.12.2020.
167. World Health Organization (2003). Update 79 – Situation in China, *World Health Organization*. Preuzeto s: https://www.who.int/csr/don/2003_06_12/en/, pristupljeno: 27.10.2020.
168. World Health Organization (2020a). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard, *World Health Organization*. Preuzeto s: https://covid19.who.int/?gclid=CjwKCAiAjeSABhAPEiwAqfxURRIwGkEvIHwFW6K1mv8RFytt6R1LUX6ftE3-2HhJIBNSzOjjzxEcUhoCMrEQAvD_BwE, pristupljeno: 7.12.2020.
169. World Health Organization (2020b). WHO, China leaders discuss next steps in battle against coronavirus outbreak, *World Health Organization*. Preuzeto s: <https://www.who.int/news/item/28-01-2020-who-china-leaders-discuss-next-steps-in-battle-against-coronavirus-outbreak>, pristupljeno: 9.12.2020.
170. Wu, H. (2020). China joins COVAX coronavirus vaccine alliance, *ABC News*. Preuzeto s: <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/china-joins-covax-coronavirus-vaccine-alliance-73514250>, pristupljeno: 11.1.2021.
171. Xijin, H. (2020). China-US relations will no longer be the same, *Global Times*. Preuzeto s: <https://www.globaltimes.cn/content/1185584.shtml>, pristupljeno: 11.12.2020.
172. Xinhua (2013a). „Chinese dream” highlighted as parliamentary session concludes, *People's Daily*. Preuzeto s: <http://en.people.cn/90785/8171489.html>, pristupljeno: 3.9.2020.
173. Xinhua (2013b). President vows to press ahead with „Chinese dream”, *People's Daily*. Preuzeto s: <http://en.people.cn/90785/8170698.html>, pristupljeno: 3.9.2020.
174. Xinhua (2013c). Xi Jinping: Pursuing dream for 1.3. billion Chinese, *People's Daily*. Preuzeto s: <http://en.people.cn/102774/8170536.html>, pristupljeno: 3.9.2020.
175. Xinhua (2013d). Xi pledges „great renewal of Chinese nation”, *People's Daily*. Preuzeto s: <http://en.people.cn/90785/8040389.html>, pristupljeno: 3.9.2020.
176. Xinhua (2013e). Trinidad and Tobago PM hails Chinese dream, *China daily*. Preuzeto s: https://www.chinadaily.com.cn/china/2013xivisit/2013-06/02/content_16556153.htm, pristupljeno: 21.9.2020.

177. Xinhua (2011a). China sets up State Internet information office, *China Daily*.
Preuzeto s: https://www.chinadaily.com.cn/china/2011-05/04/content_12440782.htm,
pristupljeno: 20.10.2020.
178. Xinhua (2011b). China's Party spokespersons urged to promote social harmony,
People's Daily. Preuzeto s: <http://en.people.cn/90001/90776/90785/7296376.html>,
pristupljeno: 3.11.2020.
179. Xinhua (2012). CPC invites feedback on new officials database, *People's Daily*.
Preuzeto s: <http://en.people.cn/90785/8004636.html>, pristupljeno: 3.11.2020.
180. Xinhua (2020a). Xi says China's battle against COVID-19 making visible progress,
XinhuaNet. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-02/18/c_138796299.htm, pristupljeno: 9.12.2020.
181. Xinhua (2020b). Xinhua Headlines: China publishes white paper on COVID-19 fight,
XinhuaNet. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-06/07/c_139121660.htm, pristupljeno: 14.12.2020.
182. Xinhua (2020c). Interview on Current China-US Relations Given by State Councilor
and Foreign Minister Wang Yi to Xinhua News Agency, *Ministry of Foreign Affairs of
the People's Republic of China*. Preuzeto s:
https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1804328.shtml, pristupljeno:
8.1.2013.
183. Xinhua (2020d). Arabic translations of Chinese books on COVID-19 available,
Xinhua. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-11/10/c_139505713.htm,
pristupljeno: 11.1.2021.
184. Xinhua (2020e). China to offer COVID-19 test kits to Mongolia, *Xinhua*. Preuzeto s:
http://www.xinhuanet.com/english/2020-11/20/c_139530775.htm, pristupljeno:
11.1.2021.
185. Xinhua (2020f). China donates medical supplies for Sierra Leone's COVID-19 fight,
Xinhua. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-11/25/c_139541639.htm,
pristupljeno: 11.1.2021.
186. Xinhua (2020g). Xi offers solutions for fighting pandemic, reviving economy,
People's Daily. Preuzeto s: <http://en.people.cn/n3/2020/1124/c90000-9788483.html>,
pristupljeno: 12.1.2021.
187. Xinhua (2020h). China willing to work with countries including U.S. to contain
COVID-19: spokesperson, *Xinhua*. Preuzeto s:

- http://www.xinhuanet.com/english/2020-12/02/c_139558759.htm, pristupljeno: 15.1.2021.
188. Xinhua (2020i). Chinese COVID-19 vaccine 91.25 pct effective in Turkey trials, *Xinhua*. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-12/25/c_139618001.htm, pristupljeno: 15.1.2021.
189. Xinhua (2020j). China ready to further cooperate with WHO for global origin-tracing of COVID-19: FM spokesperson, *Xinhua*. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-12/19/c_139601508.htm, pristupljeno: 15.1.2021.
190. Xinhua (2020k). China Focus: China says its COVID-19 peak is over, *Xinhua*. Preuzeto s: http://www.xinhuanet.com/english/2020-03/13/c_138871417.htm, pristupljeno: 16.1.2021.
191. Yang, D. L. (2020). Wuhan officials tried to cover up covid-19 — and sent it careening outward, *The Washington Post*. Preuzeto s: <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/03/10/wuhan-officials-tried-cover-up-covid-19-sent-it-careening-outward/>, pristupljeno: 9.12.2020.
192. Yavuz, T. (2020). Ukraine to buy 1.9M doses of China's Sinovac vaccine, *Anadolu Agency*. Preuzeto s: <https://www.aa.com.tr/en/europe/ukraine-to-buy-19m-doses-of-china-s-sinovac-vaccine/2094864>, pristupljeno: 15.1.2021.
193. Yoho, T. S. (2018). China's Second Century of Humiliation, *The Diplomat*. Preuzeto s: <https://thediplomat.com/2018/06/chinas-second-century-of-humiliation/>, pristupljeno: 20.8.2020.
194. Yu, V. (2020). Senior Wuhan doctor dies from coronavirus as authorities start to 'round up' patients, *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/global-development/2020/feb/18/senior-wuhan-doctor-dies-from-coronavirus-as-authorities-start-to-round-up-patients>, pristupljeno: 9.12.2020.

Izlaganja na znanstvenim konferencijama:

1. Chuwattananurak, W. (2016, 23-25 lipanj). China's Comprehensive National Power and Its Implications for the Rise of China: Reassessment and Challenges [znanstveni rad prezentiran na konferenciji]. *Zajednička međunarodna konferencija CEEISA-ISA*, Ljubljana, Slovenija. Preuzeto s: <http://web.isanet.org/Web/Conferences/CEEISA-ISA-LBJ2016/Archive/01043de7-0872-4ec4-ba80-7727c2758e53.pdf>, pristupljeno: 2.10.2020.

Audio-vizualni mrežni izvori

1. Global News (2020). Coronavirus: Chinese President Xi Jinping extends sympathies to President Trump, Melania after COVID-19 diagnosis [Video]. *Global News*.
Preuzeto s: <https://globalnews.ca/video/7376691/coronavirus-chinese-president-xi-jinping-extends-sympathies-to-president-trump-melania-after-covid-19-diagnosis>,
pristupljeno: 11.1.2021.

Ana Gotovina

Datum rođenja: 25/03/1994 | Državljanstvo: hrvatsko | Spol: Žensko | (+385) 98270712 | anagotovina@gmail.com |

Preradovićeva 42, 10000, Zagreb, Hrvatska

● RADNO ISKUSTVO

01/05/2018 – 01/06/2018 – Zagreb, Hrvatska
PRAKTIKANTICA – 404 AGENCIJA

Upoznavanje s agencijskim poslovanjem, organiziranje i priprema evenata, pisanje priopćenja, praćenje i korištenje društvenih mreža u poslovne svrhe, primijenjeno komuniciranje i drugi srodni poslovi.

● OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

01/10/2018 – TRENUTAČNO
APSOLVENTICA DIPLOMACIJE I MEĐUNARODNIH ODNOSA – Sveučilište LIBERTAS

01/10/2015 – 01/10/2018
PRVOSTUPNICA ODNOSA S JAVNOŠĆU I MEDIJA – Sveučilište VERN'

● JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: HRVATSKI

Drugi jezici:

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	
ENGLESKI	C2	C1	C1	C1	C1
FRANCUSKI	A1	A1	A1	A1	A1

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

● DIGITALNE VJEŠTINE

MS OFFICE

● VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: AM

Vozačka dozvola: B